

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**· ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΧΡΗΣΗΣ MySchool ·
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ & ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ MySchool**

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΣΙΚΙΝΑ

Επιβλέπων καθηγητής: ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΙΟΥΛΑΝΗΣ

Ρέθυμνο, Ιούλιος 2018

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:
Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης
Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

• ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΧΡΗΣΗΣ MySchool •
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ & ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ MySchool

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΣΙΚΙΝΑ

Υπέθνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2018

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

**ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

**· ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΧΡΗΣΗΣ MySchool ·
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ & ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ MySchool**

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΣΙΚΙΝΑ

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας
Επιβλέπων Καθηγητής:
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΙΟΥΛΑΝΗΣ
Διευθυντής Δ.Ε. Δράμας
Καθηγητής-Σύμβουλος (Σ.Ε.Π.) στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:
ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΙΣΑΡΧΑΚΗΣ
Ε.ΔΙ.Π. Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Κρήτης

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΑΥΡΑΝΤΩΝΑΚΗ
Ε.ΔΙ.Π. Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ρέθυμνο, Ιούλιος 2018

Ευχαριστίες

Κλείνοντας τον κύκλο των μεταπτυχιακών μου σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κρήτης με τη συγγραφή της διπλωματικής εργασίας οφείλω να ευχαριστήσω ορισμένους ανθρώπους που συνέβαλαν με οποιονδήποτε τρόπο στην ολοκλήρωση αυτής μου της προσπάθειας.

Αρχικά τον επόπτη μου κ. Κιουλάνη Σπυρίδωνα για την καθοδήγηση, την εμπιστοσύνη και την υπομονή που έδειξε για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας, καθώς και τα μέλη της επιτροπής κ.κ. Κλεισαρχάκη Μιχαήλ και Μαυραντωνάκη Αικατερίνη για τις οδηγίες και τις επισημάνσεις τους.

Επίσης, το διδακτικό προσωπικό του τμήματος, το οποίο συνέβαλε σημαντικά στο να αποκτήσουν οι μεταπτυχιακές μου σπουδές ενδιαφέρον και αξία. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον κ. Αναστασιάδη Παναγιώτη που με ενθάρρυνε στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος, καθώς και τον κ. Καρβούνη Λάμπρο για την ουσιαστική του βοήθεια στα θέματα της έρευνας.

Επιπλέον, υπήρξαν κάποιοι άνθρωποι που με τις συμβουλές και τη συνεισφορά τους, που ήταν διαφόρων μορφών, βοήθησαν στη διαμόρφωση του περιεχομένου και του εκπαιδευτικού υλικού, στη λύση προβλημάτων και στην αποσαφήνιση ασαφειών.

Ευχαριστώ θερμά τους κ.κ. Μασκαλέρη Γεώργιο στη Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας και Καινοτομίας του Υπουργείου Παιδείας και Γιαννακόπουλο Χαράλαμπο στην Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Δυτικής Ελλάδας, κύριοι διαχειριστές της ομάδας υποστήριξης του MySchool και πολύτιμοι σύμβουλοί μου σε θέματα περιεχομένου του εκπαιδευτικού υλικού, οι οποίοι ήταν πάντα διαθέσιμοι σε οποιαδήποτε βοήθεια και πληροφορία χρειάστηκα, παρά τον περιορισμένο χρόνο τους.

Ευχαριστώ τους συμφοιτητές μου, Κοτρώνη Δημήτρη και Χαριτάκη Ιωάννη για τις ανταλλαγές απόψεων και τη σημαντική βοήθεια στην αντιμετώπιση των δυσκολιών καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας. Τον δεύτερο, τον ευχαριστώ ιδιαίτερα για την παραχώρηση του web hosting και την τεχνική υποστήριξη στο στήσιμο της πλατφόρμας Wordpress που αποτέλεσε τη βάση που “χτίστηκε” το περιβάλλον του εκπαιδευτικού υλικού.

Ευχαριστώ, επίσης, τους ανθρώπους που συμμετείχαν στην έρευνα, οι οποίοι ανταποκρίθηκαν άμεσα και με συνέπεια στους πιεστικούς χρόνους που τους έθεσα.

Τους αγαπημένους μου συναδέλφους και φίλους, από τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ρεθύμνου, Χαραλαμπίδη Παύλο, Αρώνη Φίλια και Μαθιουδάκη Χαρούλα που με ανέχτηκαν, με στήριξαν και με ενθάρρυναν όλο αυτό το διάστημα, ο καθένας με τον δικό του ιδιαίτερο τρόπο, δίνοντάς μου τη δύναμη να εκπληρώσω το στόχο μου· τους ευχαριστώ από καρδιάς.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ την αγαπημένη και ξεχωριστή μου φίλη, Νανάκη Ασπασία, που αφιέρωσε μεγάλο μέρος από τον πολύτιμο χρόνο της για τις τελικές διορθώσεις.

Τέλος, οφείλω να εκφράσω την βαθιά ευγνωμοσύνη μου στους γονείς μου για την πολύπλευρη στήριξη, υπομονή και κατανόηση που έδειξαν κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών, αλλά και γενικότερα.

Περίληψη

Στην εργασία αυτή περιγράφονται η φιλοσοφία, τα χαρακτηριστικά, η μεθοδολογία εφαρμογής, ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση ενός διαδικτυακού περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης για εκπαιδευτικούς με τίτλο “MySchool: Ένας Διαδραστικός Οδηγός Διαχείρισης Των Αδειών”. Το περιβάλλον βασίζεται στις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων σύμφωνα με τη μεθοδολογία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και αφορά την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που χειρίζονται το πληροφοριακό σύστημα MySchool στις σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Το εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύχθηκε αφορά μια συγκεκριμένη λειτουργία του συστήματος MySchool, τη διαχείριση αδειών του προσωπικού μιας σχολικής μονάδας, επομένως απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς τόσο της Πρωτοβάθμιας όσο και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και είναι διαθέσιμο μέσω της ιστοσελίδας <http://koita.me/vicky/w>.

Η αξιολόγηση του διαδικτυακού επιμορφωτικού περιβάλλοντος αποσκοπεί στη διερεύνηση της αξιοποίησης των δυνατοτήτων της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης (ΕξΑΕ) στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για αποτελεσματικότερη διαχείριση του Πληροφοριακού Συστήματος MySchool. Στην κατεύθυνση αυτή, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας έρευνας ποιοτικού χαρακτήρα, σχετικά με τις στάσεις των ερωτώμενων απέναντι στο συγκεκριμένο επιμορφωτικό περιβάλλον και τις προτάσεις τους για περαιτέρω βελτίωση του πλαισίου σχεδιασμού, οργάνωσης και υλοποίησης αντίστοιχων δράσεων εξ αποστάσεως επιμόρφωσης. Τα συμπεράσματα μοιάζουν ενθαρρυντικά, καθώς οι εκπαιδευτικοί στο σύνολό τους δήλωσαν ικανοποιημένοι από το περιεχόμενο και την ευχρηστία του επιμορφωτικού περιβάλλοντος και εξέφρασαν θετική στάση στην εφαρμογή ενός τέτοιου μοντέλου επιμόρφωσης για τις υπόλοιπες λειτουργίες του MySchool.

Λέξεις – Κλειδιά

Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών, Εκπαιδευτικό Υλικό, Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Περιβάλλον, MySchool

Abstract

This study describes the philosophy, the characteristics, the methodology, the design and the evaluation of a web learning environment for Teachers' Training called "MySchool": An Interactive Tutorial for Leave and Absence Management System". This tutorial is based on the principles of adult education in accordance with the methodology of distance education and intends to help teachers' training in the Ministry of Education of Greece Online Management Information System (MIS) in school administration called "MySchool". The training is aimed to teachers of all disciplines (primary and secondary education) and the content of the present educational material was formed according to the Tutorial Guide given by the Ministry of Education of Greece. The main field of its application is the training on the section of Leave and Absence and it is available through the website <http://koita.me/vicky/w>.

The evaluation of this web learning environment aims to investigate how the distance education in teachers' training contribute to a more efficient management of the MIS "MySchool". In this direction, there is a presentation of the results of a qualitative research, with regard to the teachers' attitudes toward the Web Learning environment and their suggestions for the design, organization and implementation of similar distance education projects in the future. The study revealed teachers' satisfaction of the tutorial usefulness and ease of use, the online methods flexibility and the program's content. Participants' attitudes were positive towards the implementation of such a training model for the entire MIS "MySchool".

Keywords

Distance learning, Adult learning, Teacher training, Educational material, Web Learning Environment, MySchool

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	IV
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	V
ABSTRACT	VI
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	X
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	XII
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ & ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	XIII
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	XIV
1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	1
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	1
1.3 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	3
1.4 ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	5
1.5 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΕΞΑΕ.....	7
1.6 ΣΥΝΟΨΗ.....	8
2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	10
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
2.2 ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ.....	10
2.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ & ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	14
2.4 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΞΑΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	16
2.5 ΣΥΝΟΨΗ.....	18
3 ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΜΑΘΗΣΗΣ	19
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	19
3.2 Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ.....	19
3.3 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ & ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΜΑΘΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ.....	22
3.4 Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ & ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 23	
3.5 ΣΥΝΟΨΗ.....	26

4	ΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ MYSCHOOL	27
4.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	27
4.2	ΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ (Π.Σ.) ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	28
4.3	ΤΟ Π.Σ. MYSCHOOL.....	30
4.3.1	Γενική Περιγραφή του MySchool.....	30
4.3.2	Επίπεδα Ομάδων Χρηστών	35
4.3.3	Η Δομή του Π.Σ. MySchool	36
4.3.4	Υποστήριξη / Helpdesk	43
4.4	ΣΥΝΟΨΗ.....	45
5	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΞΑΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΟ MYSCHOOL.....	47
5.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	47
5.2	ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	48
5.3	ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	49
5.3.1	Παιδαγωγικό Πλαίσιο.....	49
5.3.2	Παιδαγωγικά Χαρακτηριστικά των ΤΠΕ ως διδακτικών εργαλείων στο Περιβάλλον Επιμόρφωσης για το MySchool	58
5.3.3	Τα Στάδια Σχεδιασμού και Ανάπτυξης του Εκπαιδευτικού Υλικού για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο MySchool.....	60
5.4	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ - ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΥΛΙΚΟΥ.....	61
5.4.1	Το Εργαλείο H5P.....	61
5.4.2	Το Λογισμικό Camtasia 3	67
5.4.3	Το Λογισμικό Wordpress	68
5.4.4	Το Εργαλείο Αλληλεπίδρασης και Επικοινωνίας	70
5.4.5	Επεξεργασία γραφικών και χρήση εικονιδίων.....	72
5.5	ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ MYSCHOOL.....	73
5.6	ΣΥΝΟΨΗ.....	77
6	Η ΈΡΕΥΝΑ	78
6.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	78
6.2	Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ.....	78
6.2.1	Σκοπός της Έρευνας & Ερευνητικά Ερωτήματα.....	78
6.2.2	Είδος Έρευνας.....	79
6.2.3	Εργαλεία Συλλογής Δεδομένων	80
6.2.4	Το δείγμα της έρευνας	82
6.2.5	Η ερευνητική διαδικασία	84

6.2.6	Επεξεργασία Δεδομένων - Κωδικοποίηση.....	84
6.3	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΈΡΕΥΝΑΣ	89
6.3.1	Η ταυτότητα του δείγματος	89
6.3.2	Παρουσίαση - Περιγραφή του άξονα 1.....	90
6.3.3	Παρουσίαση - Περιγραφή του άξονα 2.....	94
6.4	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	99
6.4.1	Συμπεράσματα	99
6.4.2	Περιορισμοί & Μελλοντική Έρευνα	101
6.5	ΣΥΝΟΨΗ.....	102
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	103
	ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ.....	120
	ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ / ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ.....	120
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	122
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	126
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	127

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Η σελίδα Σύνδεσης με το Π.Σ. “MySchool”

Εικόνα 2 : Είσοδος στο «Myschool» μέσω κεντρικής υπηρεσίας πιστοποίησης Π.Σ.Δ

Εικόνα 3: Η Αρχική Σελίδα του Π.Σ. “MySchool”

Εικόνα 4: Η Σελίδα “ΦΟΡΕΙΣ” του Π.Σ. “MySchool”

Εικόνα 5: Η Σελίδα “ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ” του Π.Σ. “MySchool”

Εικόνα 6: Η Σελίδα “ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ” του Π.Σ. “MySchool”

Εικόνα 7: Η Σελίδα “ΜΑΘΗΤΕΣ” του Π.Σ. “MySchool”

Εικόνα 8: Η Σελίδα “ΑΝΑΦΟΡΕΣ” του Π.Σ. “MySchool”

Εικόνα 9: Η Σελίδα “Καταγραφή Αιτήματος” του Π.Σ. “MySchool”

Εικόνα 10: Η οθόνη «Σκοπός & Προσδοκώμενα Αποτελέσματα»

Εικόνα 11.1: Μάθηση μέσα από την πράξη (learning by doing)

Εικόνα 11.2: Μάθηση με αναστοχασμό (learning by reflection)

Εικόνα 11.3: Μάθηση μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων (case-based learning)

Εικόνα 11.4: Μάθηση μέσα από την εξερεύνηση (learning by exploring)

Εικόνα 11.5: Ανάπτυξη κοινοτήτων μέσω πλατφόρμας ομάδας συζήτησης (Forum)

Εικόνα 12: Το εργαλείο H5P (<https://h5p.org/>)

Εικόνα 13: Η λειτουργία “Το Περιβάλλον Διαχείρισης των Αδειών”, τύπου Course Presentation

Εικόνα 14: Η λειτουργία “Μελέτες Περιπτώσεων & Μηνύματα Λάθους”, τύπου Course Presentation

Εικόνα 15: Η λειτουργία “Συχνές Ερωτήσεις (F.A.Q.)”, τύπου Accordion

Εικόνα 16: Επεξεργασία βίντεο με το λογισμικό Camtasia 3

Εικόνα 17: Το διαχειριστικό περιβάλλον Wordpress για το διαδικτυακό περιβάλλον επιμόρφωσης MySchool

Εικόνα 18: Ο χώρος συζητήσεων (Forum) στο διαδικτυακό περιβάλλον επιμόρφωσης MySchool

Εικόνα 19: Η φόρμα επικοινωνίας στο διαδικτυακό περιβάλλον επιμόρφωσης MySchool

Εικόνα 20: Επεξεργασία στιγμιότυπου οθόνης με το λογισμικό Preview για Mac

Εικόνα 21: Η αρχική σελίδα για το διαδικτυακό περιβάλλον επιμόρφωσης MySchool

Εικόνα 22: Η σελίδα με το βασικό εκπαιδευτικό υλικό

Εικόνα 23: Η σελίδα με τις Συχνές Ερωτήσεις

Εικόνα 24: Η σελίδα με τις Μελέτες Περίπτωσης & Τα Μηνύματα Λάθους

Εικόνα 25: Η βασική οθόνη του λογισμικού Atlas.ti

Εικόνα 26: Επιλογή του κωδικού “LAYOUT” και εμφάνιση των σχετικών απόψεων

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Το δείγμα της έρευνας

Πίνακας 2: Τα βασικά αντικείμενα ανά άξονα

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ	ΑΠΟΔΟΣΗ
ALT	Advanced Learning Technologies
F.A.Q.	Frequently Asked Questions (Συχνές Ερωτήσεις)
UNESCO	Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών
ΑεξΑΕ	Ανοικτή εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
ΑΣΠΑΙΤΕ	Ανωτάτη Σχολή Παιδαγωγικής & Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
ΓΕΛ	Γενικό Λύκειο
ΕξΑΕ	Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
ΕΠΑΛ	Επαγγελματικό Λύκειο
ΙΤΥΕ “ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ”	Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων “ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ”
ΚτΠ	Κοινωνία της Πληροφορίας
Ο.Ο.Σ.Α.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΠΣΕΔ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Εθνικού Δημοτολογίου
ΠΕΚ	Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα
ΠΜΤ	Προηγμένες Μαθησιακές Τεχνολογίες
ΠΣΔ	Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο
ΤΠΕ	Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι νέες τεχνολογίες και τα πληροφοριακά συστήματα έχουν εισβάλλει σε κάθε τομέα της κοινωνικής και επαγγελματικής ζωής του σύγχρονου ανθρώπου και έχουν δημιουργήσει νέα δεδομένα στο χώρο της εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, στην εκπαιδευτική διαδικασία έχουν αποκτήσει ρόλο διττό, τόσο ως αντικείμενο μάθησης, όσο και ως μέσο διδασκαλίας για την υποστήριξη των μαθημάτων του σχολικού προγράμματος. Παράλληλα, χρησιμοποιούνται καθημερινά ως εργαλεία που συμβάλλουν στην αποτελεσματική διοίκηση των σχολικών μονάδων (Μιχαηλίδης, 2002).

Το πληροφοριακό σύστημα MySchool είναι το πρώτο πλήρως ολοκληρωμένο σύστημα καταγραφής όλων των δεδομένων που αφορούν το εκπαιδευτικό, μαθητικό και κτιριακό δυναμικό κάθε σχολικής μονάδας της επικράτειας και φιλοδοξεί να καλύψει το μεγαλύτερο μέρος των διοικητικών εργασιών που διενεργούνται σε αυτές (Υ.Α.42456/Δ2/28-3-2013, Υ.Α.171490/Δ2/12-11-2013).

Το MySchool ξεκίνησε να εφαρμόζεται σταδιακά στις σχολικές μονάδες από τα τέλη του 2013 (Υ.Α.171490/Δ2/12-11-2013) και ήδη από το 2014 υπάρχουν ερευνητικές προσπάθειες (Βλαχόπουλος & Πιτσιάβας, 2015· Γιαλή, 2017· Γκορτσαλής, 2017· Γκουβέλη, 2014· Διατσίδου, 2017· Κίστης, 2017· Κοντόση, 2014· Μαραβέλια, 2017· Παπουτσάκης, 2018· Τανός, 2014· Ψάνη & Καμπούρης, 2016) που ασχολήθηκαν με το συγκεκριμένο αντικείμενο, σχετικά με τις απόψεις των χρηστών του MySchool όσον αφορά την ευχρηστία του και τη συμβολή του στη βελτίωση της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων. Σε κάποιες από αυτές διαπιστώνεται ομόφωνα η έλλειψη επιμόρφωσης ως μεγίστης σημασίας πρόβλημα και εμπόδιο στη χρήση του MySchool (Βλαχόπουλος & Πιτσιάβας, 2015· Γιαλή, 2017· Γκουβέλη, 2014· Κίστης, 2017· Διατσίδου, 2017· Κοντόση, 2014· Τανός, 2014· Ψάνη & Καμπούρης, 2016) και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, σύμφωνα με την Γκουβέλη (2014), η ευθύνη της χρήσης του συστήματος να μετατίθεται στους εκπαιδευτικούς πληροφορικής. Επιπλέον, από τα αποτελέσματα των Γιαλή (2017), Γκουβέλη (2014), Κίστη (2017), Τανού (2014) και Ψάνη & Καμπούρη (2016) διαπιστώθηκαν υψηλά ποσοστά σε ερώτημα σχετικό με την έλλειψη τεχνικής υποστήριξης, ενώ από την έρευνα που πραγματοποίησε ο Κίστης (2017) προέκυψε η διαπίστωση ότι όταν αντιμετωπίζουν προβλήματα οι χρήστες του MySchool προσπαθούν να τα επιλύσουν

κυρίως μόνοι τους, διαβάζουν τα εγχειρίδια χρήσης ή απευθύνονται στον υπεύθυνο του σχολείου. Οι έρευνες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους συμφωνούν ότι υπάρχει ανάγκη για επιμόρφωση, πρωτίστως των διευθυντών που είναι οι κύριοι υπεύθυνοι για τη σωστή λειτουργία του συστήματος, αλλά και των εκπαιδευτικών που εμπλέκονται στη χρήση του MySchool (Βλαχόπουλος & Πιτσιάβας, 2015· Γιαλή, 2017· Γκουβέλη, 2014· Κίστης, 2017· Διατσίδου, 2017· Κοντόση, 2014· Τανός, 2014· Ψάνη & Καμπούρης, 2016). Η Γκουβέλη (2014) μάλιστα, καταλήγει ότι κυρίαρχος παράγοντας για την επικράτηση και την αποτελεσματική αξιοποίηση του MySchool αποτελεί η επιμόρφωση των χρηστών.

Στο πλαίσιο της βιβλιογραφικής αναζήτησης, σε συνδυασμό με την προσωπική εμπειρία της ερευνήτριας -από τη θέση της υπεύθυνης στη διαχείριση του MySchool σε επίπεδο Διεύθυνσης Εκπαίδευσης- προέκυψε η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι ο σχεδιασμός ενός διαδικτυακού εκπαιδευτικού υλικού, βασισμένο στις αρχές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων με μεθοδολογία της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη χρήση του MySchool, στη λειτουργία που αφορά τη διαχείριση των αδειών του προσωπικού της σχολικής μονάδας. Με το υλικό αυτό κάθε χρήστης του MySchool θα έχει τη δυνατότητα να εκπαιδευτεί μόνος του, οποιαδήποτε χρονική στιγμή το επιθυμεί, επιλέγοντας την ενότητα που τον ενδιαφέρει. Επιπλέον, θα διερευνηθεί κατά πόσο μια τέτοια εφαρμογή μπορεί να συμβάλλει στην αποτελεσματική επιμόρφωση και εξοικείωση των εκπαιδευτικών με το MySchool. Σε ένα γενικότερο πλαίσιο, μια τέτοια εργασία μπορεί να συμβάλλει στην προσπάθεια για αποτελεσματικότερη εκπαίδευση ενηλίκων με μεθόδους Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και ιδιαίτερα στην εξοικείωση των χρηστών με τα πληροφοριακά συστήματα. Ενδεχομένως, να αποτελέσει το έναυσμα για την υλοποίηση μιας σειράς προγραμμάτων που θα καλύψουν το κενό μεταξύ της πρόθεσης της πολιτείας για εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και της έλλειψης συστηματικής επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού σε τεχνολογικά ζητήματα.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από τρία μέρη, το Θεωρητικό Πλαίσιο, το Σχεδιασμό του Εκπαιδευτικού Υλικού και την Έρευνα. Το Θεωρητικό πλαίσιο περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή και αποσαφηνίζονται οι βασικές έννοιες και μορφές της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στις θεωρίες, τα χαρακτηριστικά και τις βασικές αρχές στην εκπαίδευση

ενηλίκων. Επιπλέον, αναδεικνύεται η συμβολή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εκπαίδευση ενηλίκων. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε εξ αποστάσεως διαδικτυακά περιβάλλοντα μάθησης μέσα από παραδείγματα και εφαρμογές και διαπιστώνεται η ανάγκη που προκύπτει για εξ αποστάσεως επιμόρφωση στο πεδίο της εκπαίδευσης. Το τέταρτο κεφάλαιο πραγματεύεται τα πληροφοριακά συστήματα στην εκπαίδευση και επικεντρώνεται στο MySchool. Επιχειρείται μια γνωριμία με το περιβάλλον του συστήματος και μια αναφορά στις βασικότερες λειτουργίες του.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αφορά το σχεδιασμό του διαδικτυακού περιβάλλοντος για την επιμόρφωση στο MySchool. Αναλύονται τα στάδια σχεδιασμού και οι προδιαγραφές σε παιδαγωγικό και τεχνολογικό πλαίσιο και παρουσιάζονται οι βασικές οθόνες και λειτουργίες του συστήματος.

Τέλος, το τρίτο μέρος αφορά την έρευνα και αποτελείται από τρία κεφάλαια. Στο πρώτο περιγράφεται η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας, στο δεύτερο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, ενώ στο τελευταίο παρατίθενται τα συμπεράσματα και δίνονται προτάσεις και ιδέες για περαιτέρω έρευνες στο σχετικό πεδίο.

1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1.1 Εισαγωγή

Η Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΕξΑΕ) αποτελεί μια γενική έννοια, σύμφωνα με την οποία, μια διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης μπορεί να επιτευχθεί την ίδια στιγμή που ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος βρίσκονται σε φυσική απόσταση μεταξύ τους. Οι εξελίξεις στον τομέα της οικονομίας, οι κοινωνικές ανακατατάξεις και τα νέα τεχνολογικά δεδομένα των τελευταίων χρόνων δημιούργησαν την ανάγκη για εξειδίκευση των εργαζομένων και συνεχή βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης και επιμόρφωσης.

Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί μια εισαγωγή στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και επιχειρεί να δώσει μια γενική εικόνα του πεδίου μέσα από τέσσερα υποκεφάλαια. Στο πρώτο υποκεφάλαιο επιχειρείται μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην πορεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και τα στάδια εξέλιξής της που σχετίζονται με την ανάπτυξη της τεχνολογίας. Το δεύτερο υποκεφάλαιο αναφέρεται στους διάφορους εννοιολογικούς προσδιορισμούς που έχουν αποδοθεί στον όρο “Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση” και τα βασικά κριτήρια που τη χαρακτηρίζουν.

Σκοπός του τρίτου υποκεφαλαίου είναι να παρουσιάσει μια επισκόπηση των κυριότερων θεωριών που έχουν αναπτυχθεί γύρω από την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.

Τέλος, γίνεται μια αναφορά στη μεθοδολογία και τις μορφές της ΕξΑΕ, οι οποίες μεταβάλλονται και προσαρμόζονται ακολουθώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις.

1.2 Ιστορική Αναδρομή

Η ιδέα της εκπαίδευσης από απόσταση έχει τις ρίζες της στις αρχές του 19ου αιώνα (Holmberg, 1986· Watkins, 1991). Επιχειρώντας κανείς μια αναδρομή διαπιστώνει ότι η ιστορική πορεία της ΕξΑΕ εξελίχθηκε σε τρεις φάσεις: Στην πρώτη φάση συναντάμε τις σπουδές μέσω αλληλογραφίας, ακολουθεί η επικοινωνία με την υποστήριξη των ηλεκτρονικών μέσων, ενώ η τρίτη φάση αφορά την ίδρυση των Ανοικτών Πανεπιστημίων. (Simonson, Smaldino, Albright, & Zvacek, 2008).

Οι πρώτες προσπάθειες που έχουν καταγραφεί είναι λίγο πριν τα μέσα του 19ου αιώνα: το 1833 μια διαφήμιση σε σουηδική εφημερίδα έκανε αναφορά σε μαθήματα “Συγγραφής μέσω Ταχυδρομείου”. Στην Αγγλία, το 1840 ο Isaac Pitman προσέφερε μαθήματα στενογραφίας μέσω αλληλογραφίας, ενώ στη Γερμανία, το 1856, οι Charles Toussaint και Gustav Langenscheidt παρείχαν διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων (Βασάλα, 2005).

Στην άλλη μεριά του Ατλαντικού, στις Ηνωμένες Πολιτείες, η εκπαίδευση μέσω αλληλογραφίας ξεκίνησε στη Βοστώνη το 1873 όταν ιδρύθηκε από την Anna Eliot Ticknor ένας φορέας με σκοπό την προώθηση της κατ’ οίκον εκπαίδευσης. Η προσπάθεια αυτή είχε μεγάλη απήχηση στο κοινό -και ιδιαίτερα στο γυναικείο πληθυσμό- αφού σε διάστημα 24 χρόνων οι εγγραφές των σπουδαστών ξεπέρασαν τις 10.000 (Simonson et al., 2008).

Η εκπαίδευση δι’ αλληλογραφίας συνέχισε να προοδεύει και να εξελίσσεται ανά τον κόσμο προσφέροντας ποικιλία θεμάτων, όπως δείχνει η περίπτωση του Thomas J. Foster, συντάκτη της καθημερινής εφημερίδας Mining Herald στην ανατολική Πενσυλβάνια, ο οποίος το 1891 προσέφερε μια σειρά μαθημάτων μέσω αλληλογραφίας σχετικά με τα μεταλλεία και την πρόληψη ατυχημάτων στα ορυχεία. Το 1920, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ξεκίνησε να συμπληρώνει το πρόγραμμα σπουδών σχολικών προγραμμάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με πιο γνωστό το παράδειγμα του Πανεπιστημίου της Νεμπράσκα που προσέφερε μαθήματα μέσω αλληλογραφίας στα γυμνάσια (Simonson et al., 2008).

Η επικοινωνία με την υποστήριξη των ηλεκτρονικών μέσων διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της ΕξΑΕ και αποτέλεσε το κυρίαρχο μέσο διδασκαλίας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Λιοναράκης, 1998). Το ραδιόφωνο, στη δεκαετία του ‘20 αποτέλεσε το πρώτο εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ακολούθησε η τηλεόραση, στις αρχές της δεκαετίας του ‘30 προσφέροντας προγράμματα εκπαίδευσης (Πανεπιστήμια Iowa, Purdue, Νέας Υόρκης, Western Reserve University). Επόμενος σταθμός ήταν η ανάπτυξη της δορυφορικής τεχνολογίας, η οποία επέτρεψε τη γρήγορη διάδοση της εκπαιδευτικής τηλεόρασης.

Στις αρχές της δεκαετίας του ‘90 η ανάπτυξη των συστημάτων επικοινωνίας με οπτικές ίνες θα φέρει την επανάσταση στις τηλεπικοινωνίες, καθώς επιτρέπει την ύπαρξη σύγχρονης και αμφίδρομης επικοινωνίας και ταυτόχρονα υψηλής ποιότητας ακουστικά και τηλεοπτικά συστήματα στην εκπαίδευση. Από τα μέσα της δεκαετίας του ‘90 με την εμφάνιση του διαδικτύου οι ευκαιρίες για εξ αποστάσεως εκπαίδευση αυξάνονται με πολύ γρήγορους ρυθμούς.

Η αλματώδης ταχύτητα που εξελίσσονται οι σύγχρονες τεχνολογίες αλλάζει τα δεδομένα σε σύντομο χρονικό διάστημα δημιουργώντας συνεχώς νέα εργαλεία που στοχεύουν στη βελτίωση της επικοινωνίας και του σχεδιασμού διδασκαλίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Λιοναράκης, 1998).

Έναν από τους σημαντικότερους σταθμούς στην εξέλιξη της ΕξΑΕ αποτέλεσε το γεγονός ότι το 1962 το Πανεπιστήμιο της Ν.Αφρικής θα γινόταν ένα πανεπιστήμιο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Επιπλέον, το 1971, η ίδρυση του Ανοιχτού Πανεπιστημίου του Ηνωμένου Βασιλείου αποτέλεσε καθοριστικό σταθμό, καθώς προσέφερε υψηλού επιπέδου σειρές μαθημάτων με χρήση νέων τεχνολογιών και πλήρη προγράμματα που θα οδηγούσαν στην απόκτηση πτυχίου (Holmberg, 1986).

Ο θεσμός της ΕξΑΕ απέκτησε περισσότερο κύρος με την ίδρυση των Ανοιχτών Πανεπιστημίων με αποτέλεσμα να λειτουργήσουν φορείς εξ αποστάσεως εκπαίδευσης τόσο σε βιομηχανοποιημένες περιοχές, όπως τη Δυτική Γερμανία, την Ιαπωνία και τον Καναδά, όσο και σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, όπως το Πακιστάν και η Σρι Λάνκα.

1.3 Εννοιολογικοί Προσδιορισμοί

Όπως φαίνεται στη διεθνή βιβλιογραφία, σχετικά με τον ορισμό της ΕξΑΕ αναδεικνύεται ένα πλήθος εννοιών από διάφορους ερευνητές, δίνοντας ο καθένας τη δική του προσέγγιση βασισμένος σε διαφορετικά κριτήρια και παραμέτρους. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον ορισμό του Holmberg (1977) που εστιάζει στην οργάνωση και καθοδήγηση του εκπαιδευτικού οργανισμού. Μεταγενέστερα ο Keegan (1986), προσδίδει στην ΕξΑΕ ορισμένα χαρακτηριστικά, όπως τη γεωγραφική απόσταση, τη χρήση τεχνολογικών μέσων και την κατ' ιδίαν μελέτη ταυτόχρονα με ομαδικές συναντήσεις, ενώ οι Garrison & Shale (1987) δίνουν έμφαση στην αλληλεπίδραση και στη διαδραστικότητα που επιτυγχάνονται με τη χρήση της τεχνολογίας.

Ως “Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση” (ΕξΑΕ) σύμφωνα με τον Simonson (2003), ορίζεται η μέθοδος εκπαίδευσης όπου ο διδάσκων βρίσκεται σε μια φυσική απόσταση από το διδασκόμενο χρησιμοποιώντας κάποιας μορφής τεχνολογίας προκειμένου όχι μόνο να επικοινωνήσουν μεταξύ τους, αλλά και να υπάρχει πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό.

Η ΕξΑΕ, ταυτόχρονα συνδέεται με το ιδεώδες της ανοικτής εκπαίδευσης (Μαυροειδής, Γκικόσος & Κουτσούμπα, 2014). Ο όρος «ανοικτή εκπαίδευση» μπορεί να θεωρηθεί συνώνυμος με τον όρο «ευέλικτη εκπαίδευση», όμως ο όρος «εκπαίδευση εξ αποστάσεως» δεν μπορεί να ταυτιστεί με τον όρο της ανοικτής εκπαίδευσης. Και αυτό γιατί η ανοικτή εκπαίδευση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί όχι μόνο από απόσταση, αλλά και δια ζώσης (Race, 1999).

Επομένως, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί υποπερίπτωση της ανοικτής εκπαίδευσης. Ενδεχομένως, ο όρος «ευέλικτη εκπαίδευση» να αποτελεί τον πιο εύστοχο προσδιορισμό, που συμπεριλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά της ανοικτής εκπαίδευσης (Σοφός, Κώστας & Παράσχου, 2015), όπως παροχή ελεύθερης πρόσβασης στην εκπαίδευση και ευκαιρίες κατάρτισης και δια βίου μάθησης, σύμφωνα με τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας (Ματραλής & Λυκουργιώτης, 1998)

Αυτή η πληθώρα εννοιών που έχει αποδοθεί κατά καιρούς στον όρο “Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση” φανερώνει την πολυδιάστατη και ποικιλόμορφη διάστασή της. Ο Λιοναράκης (2005) διατύπωσε ένα νέο όρο σύμφωνα με τον οποίο, η ΕξΑΕ “διδάσκει και ενεργοποιεί το μαθητή πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μία ευρετική πορεία αυτομάθησης” (Λιοναράκης, 2005, σελ. 26). Υποστήριξε, ακόμα ότι τα δέκα κριτήρια που προσδιορίζουν την ΕξΑΕ (ο μαθητής, ο δάσκαλος, η μάθηση, η διδασκαλία, η επικοινωνία, το διδακτικό υλικό, ο τόπος, ο χρόνος, ο εκπαιδευτικός φορέας και η αξιολόγηση) θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από πολυμορφικότητα, ευελιξία, μετρησιμότητα, διευκόλυνση και μαθητοκεντρισμό. Έτσι, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποκτά μια νέα παιδαγωγική και ποιοτική διάσταση στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία και δύναται να καλείται πολυμορφική εκπαίδευση (Lionarakis, 1998).

Αυτή την πολυμορφικότητα προσπαθήσαμε να εφαρμόσουμε κατά το σχεδιασμό του εκπαιδευτικού υλικού, αξιοποιώντας την τεχνολογία των πολυμέσων με την υιοθέτηση «κόμβων» και «συνδέσμων» μέσω των οποίων δημιουργήθηκε μια μη γραμμική οργάνωση και αναπαράσταση της πληροφορίας, καθώς και τη χρήση πολλών μέσων με τη μορφή κειμένων, γραφικών, εικόνων και βίντεο (Μακράκης, 2000). Ο συνδυασμός αυτός πρόσθεσε στοιχεία ευελιξίας στο εκπαιδευτικό υλικό, διευκόλυνε το χρήστη στην πλοήγηση και έκανε τη μαθησιακή διαδικασία πιο ενδιαφέρουσα και διασκεδαστική. Επιπλέον, το εκπαιδευτικό υλικό σχεδιάστηκε σε ένα μαθητοκεντρικό περιβάλλον, ώστε ο χρήστης να

έχει τη δυνατότητα να επιλέγει και να ελέγχει ο ίδιος το ρυθμό μάθησής του, ενθαρρύνοντάς τον στην αναζήτηση της γνώσης.

1.4 Βασικές Θεωρητικές Προσεγγίσεις

Η Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση αναπτύσσεται ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες γεγονός στο οποίο έχει συμβάλλει κυρίως η αλματώδης ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών. Επιπλέον, οι συνεχείς εξελίξεις της σύγχρονης ζωής, τόσο σε κοινωνικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο, επηρεάζουν το εκπαιδευτικό τοπίο και δημιουργούν δυσκολία στη διαμόρφωση μιας ενιαίας θεωρητικής προσέγγισης για την ΕξΑΕ. (Μαυροειδής κ.ά, 2014· Μουζάκης, 2006). Όμως, όπως υποστηρίζει η Sherry (1996), είναι αναγκαία μια ολοκληρωμένη θεώρηση του επιστημονικού πεδίου της ΕξΑΕ, καθώς κάτι τέτοιο συμβάλλει στην ορθότερη κατανόηση και εφαρμογή των νέων μεθόδων και πρακτικών στη διαδικασία της μάθησης. Σύμφωνα με τον Delling (1966, όπ. αναφ. στο Μαυροειδής κ.ά, 2014), η πρώτη θεωρητική προσέγγιση για την ΕξΑΕ αναπτύχθηκε το 1950, πολύ αργότερα δηλαδή από τότε που θεσμοθετήθηκε. Κατά τη δεκαετία του '70 έγιναν κάποιες προσπάθειες ανάπτυξης θεωρίας που βρίσκουμε στη διεθνή βιβλιογραφία, άλλες υπό διαμόρφωση και άλλες μη ολοκληρωμένες από τους Moore, Peters, Holmberg, Wedemeyer, Delling κ.ά.

Ο Keegan (2000) ταξινόμησε τις πιο σημαντικές θεωρίες της ΕξΑΕ σε τρεις κατηγορίες:

- Θεωρία “Αυτονομίας και Ανεξαρτησίας”, με βασικότερους εκπροσώπους τους Delling, Wedemeyer και Moore στις αρχές της δεκαετίας του 1970.
- Θεωρία της “Βιομηχανοποίησης”, με κυριότερο εκπρόσωπο τον Peters στις αρχές της δεκαετίας του 1970.
- Θεωρία της “Αλληλεπίδρασης και Επικοινωνίας”, με κυριότερους εκπροσώπους τους Σουηδούς Börje Holmberg και John A. Bååth.

Ο Wedemeyer (1977) καθιέρωσε τον όρο “ανεξάρτητες σπουδές” και το 1973 πρότεινε τα εξής έξι χαρακτηριστικά των συστημάτων των ανεξάρτητων σπουδών:

- Ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος δε συνυπάρχουν.
- Η διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης ολοκληρώνεται μέσω του έντυπου υλικού.

- Η διδασκαλία είναι εξατομικευμένη.
- Η μάθηση είναι το αποτέλεσμα της δραστηριοποίησης του εκπαιδευόμενου.
- Ο εκπαιδευόμενος μαθαίνει στο περιβάλλον του.
- Ο εκπαιδευόμενος έχει την απόλυτη ευθύνη για τη μαθησιακή του πορεία και τον πλήρη έλεγχο να επιλέξει τον δικό του ρυθμό μάθησης.

Στο πλαίσιο της Θεωρίας της Αυτονομίας και Ανεξαρτησίας, ο Moore (1993) διατύπωσε τη “Θεωρία της Συναλλακτικής Απόστασης”, σύμφωνα με την οποία η απόσταση στην ΕξΑΕ δεν είναι γεωγραφική, αλλά παιδαγωγική και αποτελείται από δύο στοιχεία: το διάλογο (αμφίδρομη επικοινωνία) και τη δομή (ο βαθμός στον οποίο το υλικό ανταποκρίνεται στις ανάγκες του εκπαιδευόμενου). Έτσι, ταξινομήσε τα προγράμματα της ΕξΑΕ λαμβάνοντας υπ’ όψιν τις μεταβλητές της αυτονομίας και της απόστασης (Keegan, 2000).

Στις αρχές της δεκαετίας του ‘70 ο Peters υποστήριξε την άποψη ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί βιομηχανοποιημένη μορφή διδασκαλίας και μάθησης. Μετά από μελέτες και συγκρίσεις μεταξύ της ΕξΑΕ και της βιομηχανικής παραγωγής αγαθών συμπέρανε ότι η βιομηχανική παραγωγή παρουσιάζει ομοιότητες με τη μαθησιακή διαδικασία στην ΕξΑΕ, καθώς θεμελιώδεις έννοιες της βιομηχανοποίησης όπως, καταμερισμός εργασίας, γραμμή παραγωγής, τυποποίηση, συγκεντρωτισμός κ.ά. αποτελούν χαρακτηριστικά των συστημάτων της ΕξΑΕ. Επιπλέον, παρατήρησε ότι η εκπαίδευση δι’ αλληλογραφίας και η βιομηχανοποίηση της κοινωνίας ξεκίνησαν την ίδια περίπου εποχή (Keegan, 2000; Σοφός κ.ά., 2015.).

Οι Holmberg και Bååth υπήρξαν από τους σημαντικότερους θεωρητικούς της ΕξΑΕ και επικεντρώθηκαν στην αλληλεπίδραση και την επικοινωνία, έννοιες θεμελιώδεις στο πεδίο της ΕξΑΕ. Σύμφωνα με τον Holmberg (1985) η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, την παρεχόμενη υποστήριξη των καθηγητών προς στους μαθητές, το φιλικό ύφος και τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων στη λήψη αποφάσεων. Επιπλέον, έδωσε έμφαση στα συναισθήματα προσωπικής σχέσης μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων, γεγονός που μπορεί να ενισχύσει τα κίνητρα του διδασκόμενου για μάθηση με απώτερο σκοπό την επίτευξη των στόχων μάθησης (Simonson et al., 2008).

1.5 Μεθοδολογία και Μορφές ΕξΑΕ

Μια Εξ Αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία θεωρείται αποτελεσματική όταν εφαρμόζονται οι κατάλληλες εκπαιδευτικές μέθοδοι (Keegan,1996· Lockwood,1995). Ο Rumble (1989) διακρίνει τα εξής τέσσερα επίπεδα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση:

Το πρώτο αποτελείται από τον εκπαιδευτή, τον εκπαιδευόμενο (έναν ή περισσότερους), το αντικείμενο διδασκαλίας και μια είδους συμφωνία μεταξύ του διδάσκοντα και των διδασκόμενων.

Στο δεύτερο επίπεδο επισημαίνεται η γεωγραφική απόσταση που μεσολαβεί μεταξύ του εκπαιδευόμενου και του εκπαιδευτικού οργανισμού που παρέχει το επιμορφωτικό πρόγραμμα

Στο τρίτο επίπεδο η Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση αναφέρεται ως η διδακτική μεθοδολογία που εφαρμόζεται κατά το διάστημα που εκπαιδευτής και εκπαιδευόμενος βρίσκονται σε φυσική απόσταση.

Στο τέταρτο μέρος περιγράφεται η διαδικασία της αξιολόγησης, η οποία πιθανόν να παρουσιάζει διαφορετικά στοιχεία από την παραδοσιακή διδασκαλία.

Η μεθοδολογία της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης συνιστά μια οργανωμένη δομή από τεχνολογικά μέσα και διαδικασίες που περιλαμβάνει ορισμένα βασικά στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά είναι το εκπαιδευτικό υλικό, οι διδακτικές μέθοδοι, η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, καθώς και η αξιολόγηση και η υποστήριξη των εκπαιδευομένων (Μουζάκης, 2006).

Σε σχέση με το συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης, η Εξ Αποστάσεως διδασκαλία διαφοροποιείται αρκετά, κυρίως λόγω της απόστασης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου. Έτσι, αναπόφευκτα το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για την πορεία της μαθησιακής διαδικασίας αναλογεί στον εκπαιδευόμενο (Κόκκος, 1998· Race, 1999). Αναλόγως με τις ανάγκες μάθησης, οι μορφές που μπορεί να πάρει η Εξ Αποστάσεως διδασκαλία διακρίνονται στην απομακρυσμένη διδασκαλία, στη διδασκαλία “πρόσωπο με πρόσωπο” και στη διδασκαλία βασισμένη στη δημιουργία έργου “project” (Μουζάκης, 2006).

Ένας βασικός συντελεστής της εξέλιξης της πορείας της ΕξΑΕ, όπως αναφέρουν οι Saba (2005), Λιοναράκης & Φραγκάκη (2010) είναι η ανάπτυξη της τεχνολογίας. Έτσι, στη

διαδικασία της μάθησης της ΕξΑΕ εμφανίζονται νέοι τεχνολογικοί όροι, όπως σύγχρονη και ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση (Μικρόπουλος, Κιουλάνης, Μουζιάκης, Μπέλλου, Παπαχρήστος, Φραγκάκη & Χαλκίδης, 2011). Στη σύγχρονη ΕξΑΕ η διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης πραγματοποιείται ταυτόχρονα (real-time), όπως κατά τη διάρκεια μιας τηλεδιάσκεψης. Αντίθετα, κατά την ασύγχρονη εκπαίδευση ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος δεν επικοινωνούν την ίδια στιγμή, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στον διδασκόμενο να παρακολουθήσει τα μαθήματα στο χρόνο που επιθυμεί.

Πολλά από τα εκπαιδευτικά εξ αποστάσεως προγράμματα υλοποιούνται με συνδυασμό και των δύο τρόπων προσφέροντας στον διδασκόμενο μια πιο ολοκληρωμένη μαθησιακή εμπειρία. Η ασύγχρονη εκπαίδευση δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να ασχοληθεί με το διδακτικό υλικό στο χρόνο και με το ρυθμό που εκείνος επιθυμεί. Ταυτόχρονα, με τη χρήση μεθόδων σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ενισχύεται η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευόμενου και εκπαιδευτή και μειώνεται το αίσθημα αποξένωσης μεταξύ τους.

1.6 Σύνοψη

Σε μια κοινωνία που συνεχώς μεταβάλλεται και εξελίσσεται με ταχύτατους ρυθμούς, η ανάγκη για διαρκής επιμόρφωση και απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων είναι επιτακτική. Η ιδέα της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης γεννήθηκε τα τελευταία 100 χρόνια ακριβώς για να καλύψει το κενό για συνεχή και χωρίς περιορισμούς πρόσβαση στην εκπαίδευση.

Από τα πρώτα χρόνια της εμφάνισής της μέχρι σήμερα, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει λάβει πολλές μορφές και είναι δύσκολο να της αποδοθεί ένας συγκεκριμένος εννοιολογικός προσδιορισμός. Επιπλέον έχουν αναπτυχθεί πολλές θεωρητικές προσεγγίσεις σε μια προσπάθεια για ορθότερη κατανόηση και εφαρμογή των νέων μεθόδων και πρακτικών στη διαδικασία της μάθησης. Οι περισσότερες αναφέρουν τη φυσική απόσταση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, το εκπαιδευτικό υλικό και τον κυρίαρχο ρόλο που αναλαμβάνει, καθώς και την αμφίδρομη επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τη χρήση τεχνολογικών μέσων. Οι αρχικές θεωρητικές προσεγγίσεις περιγράφουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως μια πρακτική διδασκαλίας που λαμβάνει χώρα σε διαφορετικό μέρος και διαφορετική χρονική στιγμή, όμως οι σύγχρονες θεωρίες έχουν διαμορφωθεί σε ένα πλαίσιο

που εξελίσσεται διαρκώς ακολουθώντας τις τεχνολογικές τάσεις και έχει κύρια χαρακτηριστικά την καινοτομία, την ευελιξία και τις ανάγκες του εκπαιδευόμενου.

Αναμφισβήτητα, οι αλλαγές σε οικονομικό, κοινωνικό και τεχνολογικό επίπεδο και κυρίως στο παγκόσμιο εργασιακό πεδίο δημιούργησαν την ανάγκη για μια ευέλικτη και διαρκή μορφή εκπαίδευσης, ανοικτή και χωρίς περιορισμούς. Ταυτόχρονα, οι παραδοσιακοί τρόποι εκπαίδευσης δεν καλύπτουν απόλυτα τις ανάγκες των ατόμων που επιθυμούν πρόσβαση στη γνώση. Από την άλλη πλευρά, η Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση έχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που τη διαφοροποιούν από τη συμβατική εκπαίδευση και την καθιστούν κατάλληλη να παρέχει σχεδόν όλες τις μορφές κατάρτισης, επιμόρφωσης και ενημέρωσης σε ομάδες όπως ενήλικες, εργαζόμενοι ή γεωγραφικά απομακρυσμένα άτομα. Αυτό σημαίνει ότι η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση δίνει την ευκαιρία για ένταξη στην εκπαιδευτική διαδικασία στα άτομα που επιθυμούν ανανέωση ή εμπλουτισμό των γνώσεών τους τη χρονική στιγμή που θα επιλέξουν και όσο συχνά οι ίδιοι το επιθυμούν.

Αυτή η ευέλικτη μορφή εκπαίδευσης ευνοήθηκε ακόμα περισσότερο από την ανάπτυξη του διαδικτύου, αφού απελευθέρωσε τη διδασκαλία και τη μάθηση από τα φυσικά όρια της σχολικής αίθουσας και άλλαξε τον τρόπο και τη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης. Επιπλέον, η αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) μέσω αλληλεπιδραστικών και πολυμεσικών εργαλείων συνέβαλε στη δημιουργία περιβαλλόντων μάθησης με κύρια χαρακτηριστικά την αυτονομία του εκπαιδευόμενου και την αλληλεπίδρασή του με το υλικό και τον εκπαιδευτή, ευνοώντας την ενεργητική, αλληλεπιδραστική και συνεργατική μάθηση.

2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

2.1 Εισαγωγή

Ο όρος “Εκπαίδευση Ενηλίκων” χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια εκπαιδευτική, μη-τυπική (Coombs, 1968) - δραστηριότητα στην οποία συμμετέχουν ενήλικοι (Καραλής, 2013). Σύμφωνα με τον Griffin (2006a) η εκπαίδευση ενηλίκων είναι μια δια βίου διαδικασία μάθησης, η οποία παρέχει νέες εκπαιδευτικές ευκαιρίες επαγγελματικής εισόδου ή ανόδου στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προσωπικής ανάπτυξης των ενηλίκων εκπαιδευομένων. Διεθνείς οργανισμοί όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) και ο Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO) αναφέρονται στην εκπαίδευση ενηλίκων χρησιμοποιώντας ενίοτε τους όρους “Δια Βίου Μάθηση και Εκπαίδευση”, “Κατάρτιση Ενηλίκων” ή “Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση”, γεγονός που δείχνει ότι δεν υπάρχει ξεκάθαρο εννοιολογικό πλαίσιο (Rogers, 1999).

Σκοπός του κεφαλαίου 2 είναι να παρουσιάσει βασικές έννοιες και θεωρίες της εκπαίδευσης ενηλίκων. Πιο συγκεκριμένα, στην υποενότητα 2.2 θα αναφερθούμε στις βασικές θεωρίες όπως έχουν διατυπωθεί από τους σημαντικότερους μελετητές του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων. Στη συνέχεια, ακολουθεί η υποενότητα 2.3 όπου παρατίθενται τα χαρακτηριστικά και οι βασικές αρχές που διέπουν την εκπαίδευση ενηλίκων. Στην υποενότητα 2.4 επισημαίνεται το πώς η ΕξΑΕ συνδέεται με την επαγγελματική ανάπτυξη και ικανοποίηση των εργαζομένων μέσω της εκπαίδευσης ενηλίκων.

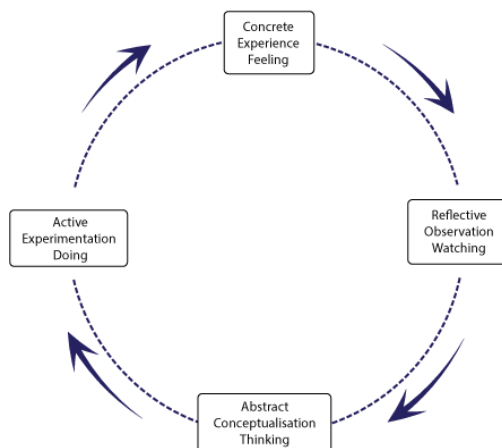
2.2 Θεωρίες Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Στη σύγχρονη βιβλιογραφία για την εκπαίδευση ενηλίκων έχει καταγραφεί ένα σύνολο αρκετών θεωριών σχετικά με τον τρόπο που μαθαίνουν οι ενήλικοι. Οι περισσότερες από αυτές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι βασικά στοιχεία στη μάθηση ενηλίκων αποτελούν οι εμπειρίες και τα βιώματά τους. Ο Dewey (1986), ο οποίος θεωρείται ως ο φιλοσοφικός θεμελιωτής της δια βίου εκπαίδευσης αναφέρεται στον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζει η πρότερη γνώση στους ενήλικες για τη συνέχεια της μαθησιακής διαδικασίας καθ’ όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Λέει χαρακτηριστικά ότι “...κάθε εμπειρία

πρέπει να προετοιμάζει το άτομο να δεχθεί μεταγενέστερες εμπειρίες βαθύτερης και ευρύτερης ουσίας.” (Dewey, 1986:248).

Ομοίως, ο Kolb (2006) ανέπτυξε τη θεωρία της εμπειρικής μάθησης σύμφωνα με την οποία η γνώση δημιουργείται μέσα από διαδοχικές διαδικασίες βασισμένες στην εμπειρία του διδασκόμενου. Ο Kolb (2006) περιέγραψε τη διαδικασία της βιωματικής μάθησης σχεδιάζοντας ένα μοντέλο τεσσάρων σταδίων που το ονόμασε “κύκλο της μάθησης” και περιλαμβάνει τέσσερις μαθησιακές λειτουργίες: την Εμπειρία (Concrete Experience), τη Στοχαστική Παρατήρηση (Reflective Observation), τη Γενική Ιδέα (Abstract Conceptualization) και τον Πειραματισμό (Active Experimentation). (Σταματόπουλος, 2006).

Σύμφωνα με τον Kolb (2006), η μάθηση δεν είναι τόσο η απόκτηση ή η μετάδοση περιεχομένου, όσο η αλληλεπίδραση μεταξύ γνώσης και εμπειρίας, με αποτέλεσμα η μια να μετασχηματίζει την άλλη. (Swanson & Holton III, 2008). Η ιδέα αυτή, όπως υποστηρίζει ο Tennant (1997) διευκολύνει ιδανικά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων κατά το σχεδιασμό του διδακτικού πακέτου.

Σχήμα: Το μοντέλο εμπειρικής μάθησης του Kolb

Εκτός από την εμπειρία, ο Rogers (1999) υποστηρίζει ότι οι ενήλικοι ως εκπαιδευόμενοι έχουν επιπλέον το χαρακτηριστικό ότι συμμετέχουν σε προγράμματα επιμόρφωσης με τη ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

δική τους θέληση έχοντας συγκεκριμένες προσδοκίες ή επιδιώξεις από τα προγράμματα αυτά. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Κόκκος (2005) αναφέρεται στους τρεις θεμελιωτές της εκπαίδευσης ενηλίκων, τον Malcolm Knowles, τον Paulo Freire και τον Jack Mezirow και στις θεωρίες που ανέπτυξαν για τον τρόπο που μαθαίνουν οι ενήλικοι.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 ο Malcolm Knowles ανέπτυξε τη θεωρία της ανδραγωγικής, την οποία ορίζει ως “η τέχνη και επιστήμη αρωγής των ενηλίκων στη μάθηση” (Jarvis, 2007). Σύμφωνα με την ανδραγωγική οι ενήλικοι ως εκπαιδευόμενοι έχουν κάποια χαρακτηριστικά που τους διαφοροποιούν από τους ανήλικους και γι’ αυτό χρειάζονται διαφορετικού τύπου εκπαίδευση. Στηρίζεται, δε, σε έξι βασικές παραδοχές:

- Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν την ανάγκη να γνωρίζουν γιατί πρέπει να μάθουν κάτι προτού εμπλακούν στη διαδικασία της μάθησης.
- Οι ενήλικοι έχουν την ανάγκη να αυτοκαθορίζονται, δηλαδή να παίρνουν οι ίδιοι τις αποφάσεις που αφορούν τη ζωή τους.
- Οι ενήλικοι συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία έχοντας μαζί τους ένα απόθεμα εμπειριών -μια πολύτιμη πηγή μάθησης- γεγονός που τους διαφοροποιεί από τους ανήλικους εκπαιδευόμενους.
- Οι ενήλικοι επιθυμούν την απόκτηση γνώσεων σχετικών με τις καταστάσεις που βιώνουν, ώστε να μπορούν να τις αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά.
- Οι ενήλικοι επιδιώκουν να αποκτήσουν γνώσεις συγκεκριμένες και όχι έννοιες αφηρημένες και ακαδημαϊκές.
- Τα κίνητρα μάθησης των ενηλίκων είναι εσωτερικά και όχι εξωτερικά. (Κόκκος, 2005).

Στις απόψεις του Knowles, όπως επισημαίνει ο Κόκκος (2005), ασκήθηκε έντονη κριτική από μελετητές του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων. Ο Brookfield(1996) υποστήριξε ότι η θεωρία της ανδραγωγικής δεν θεμελιώνεται επαρκώς με ερευνητικά δεδομένα και επιστημονική τεκμηρίωση, αλλά αποτελεί περισσότερο μια σειρά από αξιώματα. Παρ’ όλα αυτά ο Jarvis (2007) παραδέχεται ότι αν και ελλιπής, η θεωρία του Knowles αποτέλεσε το θεμέλιο για σημαντικές συζητήσεις σχετικά με τη φύση της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Ένας άλλος μελετητής του πεδίου, ο Freire (1921-1997), ασχολήθηκε αποκλειστικά με την εκπαίδευση ενηλίκων και η θεωρία που διατύπωσε επηρεάστηκε από την ενασχόλησή του σε προγράμματα καταπολέμησης του αναλφαριθμητισμού στη Βραζιλία τη δεκαετία του 1960.

Η θεωρητική του προσέγγιση είχε στόχο την ενδυνάμωση των κοινωνικά αποκλεισμένων ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ

ομάδων γι' αυτό ανέπτυξε το μοντέλο της "Εκπαίδευσης για την Κοινωνική Αλλαγή". Η μάθηση, κατά τον Freire, πρέπει να έχει ως στόχο τη χειραφέτηση των ατόμων, γεγονός που θα οδηγήσει στην αλλαγή των κοινωνικών δομών (Κόκκος, 2005). Σύμφωνα με τον Freire το πεδίο στην εκπαίδευση ενηλίκων "πρέπει να ενθαρρύνει την ελεύθερη συζήτηση, τη δημιουργικότητα, την αλληλεπίδραση, την αυτενέργεια και να προωθεί το ιδεώδες της απελευθερωτικής αγωγής" (Σιπητάνου, 2011). Ο Freire υποστήριξε ότι η εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί μια πράξη απελευθέρωσης όταν κυριαρχούν στοιχεία όπως ο διάλογος και η επικοινωνία. Επιπλέον, βασικό στοιχείο στην παιδαγωγική θεώρηση του Freire αποτελεί η εμπειρική και βιωματική μάθηση, καθώς, όπως ισχυρίζεται, συμβάλλουν στη σύνδεση των γνώσεων με τις προϋπάρχουσες εμπειρίες. Οι απόψεις και η προσέγγιση που εξέφρασε ο Freire, σύμφωνα με τη Σιπητάνου (2011), τον ανέδειξαν ως έναν από τους κυριότερους μελετητές που συνέβαλαν δημιουργικά στην ανάπτυξη της θεωρίας της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Επίσης καθοριστικής σημασίας στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων αποτελεί η θεωρία της μετασηματιζουσας μάθησης που διατύπωσε ο Jack Mezirow (1923-2014) εισάγοντας την έννοια του κριτικού στοχασμού (Κοντονή, 2010). Σύμφωνα με το Mezirow (1997, όπ.αναφ. στο Koulaouzides & Poronic, 2017), η μετασηματιζουσα θεωρία ασχολείται με τον τρόπο με τον οποίο οι ενήλικοι μπορούν μέσα από την κριτική σκέψη να μάθουν να αναγνωρίζουν και να απελευθερώνονται από τις δυσλειτουργικές αξίες και παραδοχές που είναι συχνά εγκλωβισμένοι και που εμποδίζουν την κοινωνική τους δράση (Koulaouzides & Poronic, 2017). Κατατάσσει, δε, αυτές τις παραδοχές σε πέντε διακριτές κατηγορίες: τις επιστημολογικές, τις ηθικές, τις πολιτικές, τις κοινωνικο-ιδεολογικές και τις φιλοσοφικές (Κόκκος, 2005). Όταν οι ενήλικοι αντιληφθούν ότι οι παραδοχές που έχουν περιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται και κατανοούν τον κόσμο γύρω τους, τότε μπορεί -μέσω κριτικής και αυτόνομης σκέψης- να μετασηματίσουν τις αντιλήψεις τους. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της μετασηματιζουσας μάθησης η οποία περιλαμβάνει περισσότερο στοχασμό και κριτική σκέψη, μεγαλύτερη αποδοχή των απόψεων των άλλων, αλλά και μικρότερη αντίσταση και μεγαλύτερη αποδοχή στις νέες ιδέες (Κόκκος, 2005).

2.3 Χαρακτηριστικά & Βασικές Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευομένων διατυπώθηκαν πρώτη φορά στη θεωρία της Ανδραγωγικής του Knowles -όπως ήδη αναφέραμε στην προηγούμενη υποενότητα- με τη μορφή παραδοχών. Μολονότι μια ομάδα εκπαιδευόμενων ενηλίκων ενδέχεται να παρουσιάζει μεγάλη ανομοιογένεια όσον αφορά στα χαρακτηριστικά των μελών της, ο Rogers (1999) υποστηρίζει ότι τα εξής επτά χαρακτηριστικά είναι κοινά και προσδιορίζουν το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευομένων:

- Οι συμμετέχοντες είναι εξ ορισμού ενήλικοι.
- Βρίσκονται σε εξελισσόμενη διεργασία ανάπτυξης, όχι στο ξεκίνημα μιας διεργασίας.
- Φέρνουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών και αξιών.
- Έρχονται στην εκπαίδευση με δεδομένες προσθήσεις.
- Έρχονται στην εκπαίδευση με προσδοκίες όσον αφορά τη μαθησιακή διεργασία.
- Έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα.
- Έχουν διαμορφώσει ήδη τα δικά τους μοντέλα μάθησης.

Οι Hiemstra & Sisco (1990), εκπαιδευτές με μεγάλη εμπειρία στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, εμπλούτισαν ακόμα περισσότερο τη λίστα με τα χαρακτηριστικά που μπορεί να συναντήσει κανείς στους ενήλικες διδασκόμενους. Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικά από αυτά:

- Χρειάζονται επιβράβευση και ενθάρρυνση.
- Θέλουν να αναπτύξουν κοινωνικές σχέσεις.
- Είναι ανυπόμονοι ως εκπαιδευόμενοι και βιάζονται να εφαρμόσουν τις δεξιότητες που απέκτησαν.
- Διακόπτουν την εκπαίδευσή τους όταν θεωρήσουν ότι χάνουν το χρόνο τους.
- Διαθέτουν ελάχιστο χρόνο για εργασίες στο σπίτι.
- Η συμμετοχή τους στη διαδικασία της εκπαίδευσης προέκυψε από κάποια ανάγκη ή κίνητρο.
- Έχουν ανάγκη από ενθάρρυνση, επιβράβευση και επιβεβαίωση.

Βασιζόμενοι σε αυτά τα χαρακτηριστικά αναπτύχθηκαν οι βασικές αρχές που διέπουν τη μάθηση των ενηλίκων, οι οποίες αποτελούν προϋποθέσεις για μια αποτελεσματική εμπλοκή τους στη διαδικασία της μάθησης (Ιωάννου & Αθανασούλα-Ρέππα, 2008). Οι Κόκκος & Λιοναράκης (1998) διατυπώνουν τις αρχές ως εξής:

- Αρχή πρώτη: Η σκέψη συνδέεται με τη δράση. Η κατάκτηση των διδακτικών στόχων από τους εκπαιδευόμενους θα πρέπει να επιτυγχάνεται μέσα από το συνδυασμό της κριτικής σκέψης με την πρακτική εφαρμογή. Αυτή η αρχή θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά το σχεδιασμό ενός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων, ώστε να εξασφαλίζεται η ενεργητική συμμετοχή των διδασκόμενων καθ' όλη τη διάρκεια της μάθησης (Κόκκος & Λιοναράκης, 1998).
- Αρχή δεύτερη: Επίκεντρο της εκπαιδευτικής διεργασίας είναι ο εκπαιδευόμενος. Ο ενήλικας ως διδασκόμενος είναι διατεθειμένος να εμπλακεί στην εκπαιδευτική διεργασία μόνο αν είναι προσαρμοσμένη στις δικές του ανάγκες και ενδιαφέροντα. Επιπλέον, καθοριστικό ρόλο για τη συνέχεια ή την εγκατάλειψη των σπουδών του αποτελεί το αν έχουν ληφθεί υπ' όψιν οι μαθησιακές του δυνατότητες και ο ρυθμός που μαθαίνει. Ο ρόλος του εκπαιδευτή διαφοροποιείται σε σχέση με τη συμβατική εκπαίδευση και γίνεται περισσότερο υποστηρικτικός και συμβουλευτικός, ενθαρρύνοντας τους εκπαιδευόμενους να αναλάβουν την πρωτοβουλία και την ευθύνη για την πορεία της μάθησής τους (Κόκκος & Λιοναράκης, 1998).
- Αρχή τρίτη: Η πορεία προς τη γνώση είναι ευρετική. Αυτό σημαίνει ότι οι υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες του εκπαιδευόμενου συνδέονται με το αντικείμενο της μάθησης μέσω της διαδικασίας της αλληλεπίδρασης. Ακόμα, με τη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης έρχονται οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι σε συνδιαλλαγή με το εκπαιδευτικό υλικό ώστε να διαπιστώσουν μόνοι τους σε ποιο βαθμό έχουν αφομοιώσει την “ύλη” (Κόκκος & Λιοναράκης, 1998).
- Αρχή τέταρτη: Ο τρόπος σκέψης πρέπει να είναι κριτικός. Οι ενήλικοι ως εκπαιδευόμενοι, έχουν ήδη διαμορφωμένες ιδέες και απόψεις σχετικά με τα αντικείμενα που πρόκειται να διδαχθούν. Θα πρέπει, επομένως, να ενθαρρύνονται να διερευνήσουν εκ νέου τη γνώση που τους προσφέρεται υιοθετώντας μια κριτική προσέγγιση (Κόκκος & Λιοναράκης, 1998).
- Αρχή πέμπτη: Οι σχέσεις διδασκόντων και διδασκόμενων πρέπει να είναι αμφίδρομες. Αμφίδρομη σχέση σημαίνει διάλογος, ανταλλαγή απόψεων και

εμπειριών, ομαδικότητα, συνεργασία και ανατροφοδότηση, στοιχεία ουσιώδη για έναν αποτελεσματικό και επιτυχημένο κύκλο μάθησης.

Τα παραπάνω βασικά χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν τους ενήλικους εκπαιδευόμενους σε συνδυασμό με τις βασικές αρχές που διέπουν τη μάθησή τους αποτελούν σημαντικά στοιχεία στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων που θα ενθαρρύνουν την αυτομόρφωση και θα αποτελέσουν ένα ισχυρό βοήθημα στη διαδικασία της μάθησης. Τα όποια εμπόδια που υπάρχουν και δυσχεραίνουν τη δυνατότητα για πρόσβαση στη γνώση (π.χ. απόσταση, έλλειψη χρόνου κλπ.) μπορούν να αντιμετωπιστούν με τη συμβολή της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Φλογαΐτη & Βασάλα, 2002).

2.4 Η Συμβολή της ΕξΑΕ στην Εκπαίδευση Ενηλίκων

Η εκπαίδευση των ενηλίκων έχει αποκτήσει άλλη διάσταση στη σύγχρονη εποχή και είναι πλέον επιτακτική ανάγκη, καθώς οι επαγγελματικές γνώσεις και η τεχνογνωσία μοιάζουν ανεπαρκείς και ξεπερασμένες. Απευθύνεται δε, σε όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ζωής, ανεξαρτήτως μορφωτικού ή κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου, τόσο σε άτομα που ανήκουν σε κάποιο εργασιακό περιβάλλον όσο και σε άτομα που δυσκολεύονται να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Η διαρκής εκπαίδευση των ενηλίκων και η ανάπτυξη της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης ίσως αποτελεί μια απάντηση στις ανάγκες που προκύπτουν (Βεργίδης, 1998). Ο Davies (1977) υποστηρίζει ότι η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση αυξάνει τις ευκαιρίες για εκπαίδευση σε εκείνους που -για διάφορους λόγους- δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το παραδοσιακό σύστημα εκπαίδευσης. Για τους ενήλικες που είτε έχουν περιορισμένο χρόνο για να παρακολουθήσουν συμβατικά επιμορφωτικά προγράμματα, είτε βρίσκονται απομακρυσμένοι γεωγραφικά από εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρέχουν προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης ή ανήκουν στην κατηγορία των ατόμων με ειδικές ανάγκες, η ΕξΑΕ μοιάζει να αποτελεί ως η μόνη βιώσιμη λύση παροχής γνώσεων (Μανωλάς, 2014).

Η μεθοδολογία της ΕξΑΕ παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα μεταξύ των οποίων είναι η παροχή πρόσβασης σε εκπαιδευτικές διαδικασίες σε κάθε εκπαιδευόμενο που δεν μπορεί να παρακολουθήσει τα συμβατικά προγράμματα εκπαίδευσης και η ευελιξία που παρέχει

στον εκπαιδευόμενο να παρακολουθήσει το μάθημα στο δικό του χρόνο και με το δικό του ρυθμό (Wedemeyer, 1973). Επιπλέον, ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της ΕξΑΕ είναι ότι άλλοτε στηρίζεται στην αλληλεπίδραση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου και άλλοτε στη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού χωρίς να απαιτεί την παρουσία του εκπαιδευτή για να το διδάξει (Holmberg, 2002). Έτσι, παρέχει αυτονομία στον εκπαιδευόμενο και τον ενεργοποιεί να μαθαίνει μόνος του (Λιοναράκης, 2001).

Στη σύγχρονη βιβλιογραφία υπάρχουν πολλές έρευνες που έχουν διεξαχθεί και εξετάζουν το πώς συνδέεται η ΕξΑΕ με την εκπαίδευση ενηλίκων και το βαθμό που αυτή συμβάλλει στην επαγγελματική τους ανάπτυξη και ικανοποίηση. Η Γκίκα (2006, όπ. αναφ. στο Γκάτζουλας & Μανούσου, 2016) επισημαίνει ότι η ευελιξία που χαρακτηρίζει την ΕξΑΕ όσον αφορά στο χώρο, το χρόνο και το ρυθμό μελέτης μπορεί να δώσει τη δυνατότητα στους ενήλικους εκπαιδευόμενους να επιμορφωθούν ταυτόχρονα με τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις με σκοπό τη βελτίωση της προσωπικής και επαγγελματικής τους ανάπτυξης. Η Παζιανού (2007, όπ. αναφ. στο Γκάτζουλας κ.ά., 2016) διαπιστώνει μέσα από την έρευνά της ότι οι ενήλικοι επιθυμούν συχνή επιμόρφωση με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ προσαρμοσμένη στις νέες ανάγκες που δημιουργούνται. Επιπλέον, στην έρευνα της Δαβάκη (2008, όπ. αναφ. στο Γκάτζουλας κ.ά., 2016) διαπιστώθηκε ότι η ΕξΑΕ αποτέλεσε διέξοδο για εργαζόμενες γυναίκες αφού τους έδωσε κίνητρα και κατάφεραν να συνδυάσουν οικογένεια, εργασία και σπουδές πετυχαίνοντας προσωπική ικανοποίηση και επαγγελματική εξέλιξη.

Η ΕξΑΕ, επομένως, μπορεί να διευκολύνει το συνδυασμό καθημερινής εργασίας και εκπαίδευσης καθώς αποτελεί ένα σύστημα ευέλικτο όπου, οι διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Λιοναράκης (2001) “διαφοροποιούνται και αναπροσαρμόζονται” προκειμένου να υποστηριχθεί αποτελεσματικότερα ο εκπαιδευόμενος. Η αναγκαιότητα για διαρκή ΕξΑΕ επιμόρφωση και παραγωγή νέας γνώσης των ενηλίκων σε μια κοινωνία ραγδαία εξελισσόμενη αφορά απασχολούμενους σε διάφορα εργασιακά πεδία του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και φυσικά στο χώρο της εκπαίδευσης.

2.5 Σύνοψη

Ο προβληματισμός σχετικά με το πώς μαθαίνουν οι άνθρωποι οδήγησε στη διατύπωση αρκετών θεωριών μάθησης ανεξαρτήτως ηλικίας, όμως τα τελευταία 30-35 χρόνια αναπτύχθηκαν νέες θεωρίες που εστιάζουν στον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν οι ενήλικοι. Οι σημαντικότερες από αυτές διατυπώθηκαν από τρεις γνωστούς μελετητές στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, τους Malcolm Knowles, Paulo Freire και Jack Mezirow. Μέσα από τις θεωρίες αυτές προέκυψαν τα βασικά χαρακτηριστικά των ενηλίκων ως εκπαιδευόμενοι και αναπτύχθηκαν οι βασικές αρχές που διέπουν τη μάθησή τους, οι οποίες αποτελούν προϋποθέσεις για μια αποτελεσματική εμπλοκή τους στη διαδικασία της μάθησης. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευομένων είναι καθοριστικά για την εκπαιδευτική διαδικασία και θα πρέπει να λαμβάνονται υπ'οψιν κατά το σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Η ΕξΑΕ με τη χρήση των νέων τεχνολογιών μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της δια βίου εκπαίδευσης και να δώσει ευκαιρίες μόρφωσης στα άτομα ανεξαρτήτως μορφωτικού ή κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου. Ειδικά στη σύγχρονη εποχή που τα κοινωνικά και εργασιακά δεδομένα μεταβάλλονται διαρκώς, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ΕξΑΕ στην εκπαίδευση ενηλίκων κρίνεται επιβεβλημένη σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου.

3 ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΜΑΘΗΣΗΣ

3.1 Εισαγωγή

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών εντάσσεται στον ευρύτερο κύκλο της εκπαίδευσης ενηλίκων (Κόκκος, 2005) και ως ενήλικες συμμετέχοντες στην επιμόρφωση, οι εκπαιδευτικοί φέρουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών, έχουν μεγάλες προσδοκίες και συγκεκριμένους στόχους για τη μαθησιακή διαδικασία (Rogers, 1999). Ταυτόχρονα, παρουσιάζουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία συμβάλλουν αρνητικά στην επιτυχή ολοκλήρωση επιμορφωτικών προγραμμάτων με τη συμβατική μέθοδο. Τα εμπόδια αυτά μπορούν να ξεπεραστούν με προγράμματα σχεδιασμένα με τη μέθοδο ΕξΑΕ (Rogers, 1999).

Σκοπός του τρίτου κεφαλαίου είναι να εστιάσει στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με τη μεθοδολογία της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Το κεφάλαιο 3.2 αναφέρεται στο σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η εξ αποστάσεως μεθοδολογία στην επιμόρφωση και τα πλεονεκτήματά της σε σχέση με τη συμβατική, ενώ παρουσιάζονται και οι κυριότερες μορφές της. Στο κεφάλαιο 3.3 γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση ορισμένων προγραμμάτων και εφαρμογών επιμόρφωσης που υλοποιήθηκαν με τη μορφή εξ αποστάσεως διαδικτυακών περιβαλλόντων. Το κεφάλαιο 3.4 αποτυπώνει την αναγκαιότητα της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης στις σχολικές μονάδες, όχι μόνο για τους εκπαιδευτικούς, αλλά και για τα στελέχη εκπαίδευσης (διευθυντές/υποδιευθυντές/προϊστάμενοι σχολικών μονάδων) που επιτελούν διοικητικό έργο.

3.2 Η Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, όπως και των ενηλίκων γενικότερα, προσδιορίζεται και λειτουργεί -κατά κάποιον τρόπο- ως ένα είδος συμπληρωματικής εκπαίδευσης, με σκοπό την κάλυψη των κενών της βασικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τον Μαυρογιώργο (1999), η επιμόρφωση προϋποθέτει την ύπαρξη κάποιας ακαδημαϊκής μόρφωσης και

επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς σχετίζεται με την προϋπάρχουσα βασική εκπαίδευση. Εξάλλου, η βασική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών χρειάζεται συνεχή επικαιροποίηση, ανανέωση και διεύρυνση των γνώσεων των εκπαιδευτικών προκειμένου εκείνοι να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις αλλαγές κατά την άσκηση του εκπαιδευτικού και διοικητικού τους έργου (Βουλτσίδης, 2013 · Κιουλάνης, 2007). Τα τελευταία χρόνια τα προγράμματα επιμόρφωσης από φορείς όπως το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, τα Περιφερειακά Κέντρα Επιμόρφωσης, τα Πανεπιστήμια και τα Τεχνολογικά Ιδρύματα, οι Σχολικοί Σύμβουλοι και άλλα επιστημονικά κέντρα ή ινστιτούτα επιμόρφωσης, ολοένα και αυξάνονται παρέχοντας πολλαπλές και ποικίλες ευκαιρίες για επιμόρφωση στους εκπαιδευτικούς. Παρ' όλα αυτά, φαίνεται ότι τα επιμορφωτικά προγράμματα που απευθύνονται στους εκπαιδευτικούς και σχεδιάζονται χωρίς να λαμβάνουν υπ' όψιν τους τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων παρουσιάζουν σημαντικές αδυναμίες και προβλήματα (Σκίκος, Λουκά, Ζωγόπουλος & Μοσχούδης, 2010). Εξάλλου και η Καραγιάννη (2018) στην έρευνά της επισημαίνει την αναγκαιότητα υιοθέτησης μεθοδολογίας και διδακτικών τεχνικών από το χώρο της εκπαίδευσης ενηλίκων για την αποτελεσματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Η εισαγωγή των Τεχνολογιών των Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) σε όλους τους τομείς της σύγχρονης ζωής, άρα και της εκπαίδευσης, έδωσε άλλη διάσταση στην έννοια της επιμόρφωσης. Τα προγράμματα ΕξΑΕ αναπτύσσονται ταυτόχρονα με την αλματώδη εξέλιξη του διαδικτύου και βελτιώνονται όλο και περισσότερο εκμεταλλευόμενα τις πολλαπλές δυνατότητες και υπηρεσίες που προσφέρει ο Παγκόσμιος Ιστός. Η πρόσβαση και η ανάκτηση τεράστιου όγκου ψηφιακών δεδομένων και η διάδραση στην επικοινωνία είναι μόνο μερικά από αυτά (Garrison & Anderson, 2003 όπ. αναφ. στο Αρβανιτίδου, 2016). Ταυτόχρονα, ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει - όντας σε ένα συνεχώς εξελισσόμενο περιβάλλον - και καλείται να αποκτήσει νέες δεξιότητες και ικανότητες που θα του επιτρέψει να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τη γνώση (Moreno, 1984, όπ. αναφ. στο Δήμου, 2003). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Μαυρογιώργος (1999) για την επιμόρφωση: “έχει ως πρωταρχικό σκοπό τον εμπλουτισμό, τη βελτίωση, αναβάθμιση και την περαιτέρω ανάπτυξη των ακαδημαϊκών- θεωρητικών ή πρακτικών, επαγγελματικών και προσωπικών ενδιαφερόντων, ικανοτήτων, γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της θητείας τους”. Είναι, επομένως, επιτακτική η ανάγκη της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών με ευέλικτα προγράμματα μέσω των δυνατοτήτων που παρέχουν οι ΤΠΕ (Αναστασιάδης & Κωτσίδης, 2017).

Η ΕξΑΕ μοιάζει ιδανική λύση στην παροχή προγραμμάτων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, καθώς όπως αναφέρουν οι Αναστασιάδης & Μανούσου (2017) τα προγράμματα αυτά μπορούν να ανταποκριθούν στις εξειδικευμένες ανάγκες των εκπαιδευόμενων αφού δεν υπάρχει χωροχρονικός περιορισμός. Επιπλέον, ο σχεδιασμός των προγραμμάτων επιμόρφωσης με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ προάγει την ενεργητική, αυτόνομη και ανεξάρτητη μάθηση που έχουν ανάγκη οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι (Knowles, 1978· Race, 1999· Holmberg, 2002· Λιοναράκης, 2005). Η αυτονομία και η ανεξαρτησία, βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία της ΕξΑΕ, αποτελούν ταυτόχρονα και εμπόδια για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, καθώς όπως υποστηρίζει η Κωστίκα (2004) απουσιάζουν η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ επιμορφωτή και επιμορφούμενων και δεν υπάρχει η έννοια της αλληλεπίδρασης όπως συμβαίνει στα παραδοσιακά επιμορφωτικά προγράμματα.

Το εμπόδιο αυτό μοιάζει να έχει ξεπεραστεί, πλέον, με τη ραγδαία εξέλιξη του διαδικτύου, δεδομένου ότι έχει μετατραπεί από ένα πεδίο αναζήτησης και διαχείρισης πληροφοριών (Web 1.0) σε ένα πεδίο δημιουργίας και ανταλλαγής περιεχομένου προωθώντας την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών του (Web 2.0) (Anastasiades & Kotsidis, 2013). Στο πλαίσιο αυτό τα επιμορφωτικά προγράμματα εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες των συνεχώς εξελισσόμενων ΤΠΕ και αποκτούν διάφορες μορφές που ενισχύουν την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία μέσω “εικονικών περιβαλλόντων μάθησης”, χώρων συζήτησης και διαλόγου (forum) (Καραγιάννη, 2018) ή μέσω Ηλεκτρονικών Κοινοτήτων Μάθησης (Σαρρή 2017).

Μια πρόσφατη έρευνα για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών των Αναστασιάδη & Μανούσου (2017) κατηγοριοποίησε το πεδίο σε τρία μοντέλα: τις μικτές μορφές συνδυαστικής μάθησης στο σχεδιασμό των επιμορφωτικών προγραμμάτων, τα διαδικτυακά εργαλεία, τις τεχνολογίες και τις υπηρεσίες που αξιοποιούνται στην ανάπτυξη των σχετικών δράσεων και παρεμβάσεων και τέλος, τις καινοτόμες επιμορφωτικές προσεγγίσεις στην οργάνωση και εφαρμογή της εξ αποστάσεως επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών.

Το πρώτο μοντέλο “*Μικτή συνδυαστική μάθηση στο σχεδιασμό προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης*” βασίζεται στο συνδυασμό δραστηριοτήτων που υλοποιούνται στους παραδοσιακούς χώρους διδασκαλίας με δραστηριότητες από απόσταση αξιοποιώντας το διαδίκτυο. Συχνά χαρακτηρίζονται με τον όρο μικτά ή υβριδικά μοντέλα μάθησης. Το

δεύτερο μοντέλο μπορεί να υλοποιηθεί με δύο τρόπους: ως “*Σύγχρονη και ασύγχρονη τηλεκπαίδευση & εικονική τάξη*” ή με τη μορφή “*Εξ αποστάσεως μαθημάτων- σεμιναρίων*”. Στο τρίτο μοντέλο -με τη χρήση σύγχρονων διαδικτυακών τεχνολογιών- δημιουργούνται νέου τύπου αλληλεπιδράσεις μέσω των ηλεκτρονικών κοινοτήτων μάθησης ή χρησιμοποιούνται διαφορετικοί τύποι επιμόρφωσης, όπως αυτο-επιμόρφωση, καθοδηγούμενη αυτο-επιμόρφωση και συνεργατική επιμόρφωση (Αναστασιάδης & Μανούσου, 2017).

3.3 Παραδείγματα & Εφαρμογές Προγραμμάτων Σε Διαδικτυακά Περιβάλλοντα Μάθησης Για Την Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών

Μια αναζήτηση στη σύγχρονη βιβλιογραφία οδηγεί στη διαπίστωση ότι έχουν καταγραφεί αρκετές εφαρμογές εξ αποστάσεως επιμορφωτικών προγραμμάτων που έχουν υλοποιηθεί για εκπαιδευτικούς στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια με τη χρήση τεχνολογιών του διαδικτύου.

Ενδεικτικά θα αναφέρουμε την υλοποίηση του διαδικτυακού μοντέλου επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της ομογένειας (2011-2014) στο πλαίσιο του Προγράμματος “Ελληνόγλωσση διαπολιτισμική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Διασπορά” που βασίστηκε σε μικτή ηλεκτρονική μάθηση (συναντήσεις, διαδραστικές τηλεδιασκέψεις, ζωντανή μετάδοση διαλέξεων μέσω Webcast) (Αναστασιάδης, 2016).

Στο μοντέλο της ασύγχρονης και σύγχρονης μικτής μάθησης βασίστηκε και μια άλλη εφαρμογή επιμόρφωσης, η οποία υλοποιήθηκε για τις ανάγκες της επιμόρφωσης των υπονηφίων εκπαιδευτικών του προγράμματος «Teachers 4 Europe», που διέμεναν σε νησιωτικές περιοχές (Θωμά, Τζοβλά & Φαρασόπουλος, 2015).

Ο Τζιμόπουλος (2016) περιγράφει την υλοποίηση σεμιναρίων από απόσταση που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων των νησιών του Νοτίου Αιγαίου. Βασίζεται στο μοντέλο της “κοινότητας της πρακτικής” και έχει αντικείμενο την “Αξιοποίηση των ΤΠΕ και των εργαλείων Web 2.0 στη διδασκαλία των μαθημάτων”. Πρόκειται για μια προσπάθεια που δεν υπάρχει η δυνατότητα δια ζώσης συναντήσεων και

τα σεμινάρια υλοποιούνται είτε ασύγχρονα μέσω πλατφόρμας τηλεκαίτευσης (Moodle) είτε σύγχρονα μέσω διαδικτυακών εφαρμογών επικοινωνίας (Skype και ooVoo).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η περιγραφή του πλαισίου εφαρμογής τριών επιμορφωτικών προγραμμάτων σε διαδικτυακά περιβάλλοντα, “εξ@εθ”, “M@rcus Quests” και “Learning by six thinking hats” (Κιουλάνης, Παναγιωτίδου & Βαλκάνος, 2016). Τα μοντέλα αυτά βασίστηκαν στη μαθησιακή διαδικασία με την εμπλοκή εικονικών συμμετεχόντων (Virtual Participants) με στόχο την ενθάρρυνση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σε μια κοινότητα μάθησης (Κιουλάνης κ.α., 2016).

Τέλος, οι Ευταξία & Βαλασίδου (2018) παρουσίασαν ένα πρόγραμμα peer e-mentoring (ομότιμης καθοδήγησης από απόσταση) που συνδύαζε σύγχρονη (τηλεδιάσκεψη μέσω Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου) και ασύγχρονη επικοινωνία (e-mail). Ο σκοπός των επιμορφωτικών συναντήσεων ήταν η αλληλεπίδραση και η ανταλλαγή απόψεων για το περιεχόμενο και την πορεία των μαθημάτων σχετικά με το πρόγραμμα της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο με την χρήση των ΤΠΕ.

3.4 Η Ανάγκη για Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών & των διοικητικών στελεχών της εκπαίδευσης

Στη σύγχρονη εποχή της αλματώδους εξέλιξης της τεχνολογίας, του αυτοματισμού και της εύκολης πρόσβασης στη γνώση, ο εκπαιδευτικός καλείται να προσαρμοστεί και να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις του πολυδιάστατου ρόλου του. Η επίδραση της πληροφορίας και της επικοινωνίας σε συνδυασμό με τις συνεχείς εξελίξεις σε όλους τους τομείς της κοινωνίας αναπροσάρμοσαν και επαναπροσδιόρισαν το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Ο Day (2003) μιλώντας για την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υποστηρίζει ότι αυτή σχετίζεται άμεσα με την ποιότητα του εκπαιδευτικού του έργου. Προκύπτει, λοιπόν, η ανάγκη για επικαιροποίηση των γνώσεων, δεδομένου ότι η αρχική εκπαίδευση δεν επαρκεί πια για να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του σύγχρονου σχολείου. Άλλωστε, η επιμόρφωση αποτελεί υποχρέωση και έγκειται στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των εκπαιδευτικών βάσει νόμου, σύμφωνα με τον οποίο:

“Για να μπορεί η εκπαίδευση να ανταποκριθεί σ’ αυτούς τους ρυθμούς, πρέπει ο εκπαιδευτικός να παρακολουθεί τις εξελίξεις με διαρκή και έγκυρη επιμόρφωση” (ΦΕΚ 1340/τ.Β’/2002).

Παράλληλα με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, μείζονος σημασία αποτελεί και η επιμόρφωση των στελεχών της εκπαίδευσης και συγκεκριμένα των διευθυντών των σχολικών μονάδων στο γνωστικό αντικείμενο της Διοίκησης των Εκπαιδευτικών Μονάδων. Η επιμόρφωση θα διευκολύνει το έργο του διευθυντή να ασκήσει αποτελεσματικά τα καθήκοντά του σε επίπεδο διοίκησης, καθώς οι βασικές σπουδές του εκπαιδευτικού είτε δεν παρέχουν γνώσεις σχετικές με την οργάνωση και τη διοίκηση των σχολικών μονάδων είτε πρέπει να επικαιροποιηθούν δεδομένου των συνεχών αλλαγών που συντελούνται σε όλα τα επίπεδα της σύγχρονης κοινωνίας (Μαυρογιώργος, 1999, οπ. αναφερ. Πετράκης, 2008). Η διαχείριση των διοικητικών πληροφοριών δεν αποτελεί αντικείμενο μονάχα του διευθυντή, αλλά και των υπολοίπων εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας, καθώς στα καθήκοντά τους περιλαμβάνονται και υπηρεσίες διοικητικού περιεχομένου, όπως καταχώριση βαθμολογιών και απουσιών των μαθητών, παρακολούθηση σχολικής επίδοσης, διεκπεραίωση διοικητικής αλληλογραφίας (ηλεκτρονικής και έντυπης) κ.ά.

Ο Ανδρέου (2004) καταγράφει κάποιες προσπάθειες για επιμόρφωση των στελεχών της εκπαίδευσης από τα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ), την ΑΣΠΑΙΤΕ και τα Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης που όμως αποδείχτηκαν μη επαρκείς και αναποτελεσματικές. Ως εκ τούτου, οι διευθυντές καλούνται να ασκήσουν τα διευθυντικά τους καθήκοντα βασιζόμενοι στην προσωπική τους εμπειρία ως εκπαιδευτικοί. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το διοικητικό έργο να επιτελείται με ερασιτεχνισμό και προχειρότητα.

Το μεγάλο εμπόδιο στην επιμόρφωση των διευθυντών των σχολικών μονάδων έγκειται στην ύπαρξη πολλών ολιγοθέσιων Δημοτικών Σχολείων, Γυμνασιακών και Λυκειακών Τάξεων ή μικρών σχολικών μονάδων που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές, όπου η πρόσβαση σε μεγάλα επιμορφωτικά κέντρα καθίσταται δύσκολη, αν όχι αδύνατη. Στις περιπτώσεις αυτές, όπως υποστηρίζει ο Ανδρέου (2004) καθίσταται παραπάνω από αναγκαία η υιοθέτηση ενός προγράμματος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, το οποίο “αναπτύσσεται και εξελίσσεται παράλληλα και μέσα από την άσκηση των διοικητικών καθηκόντων του εκπαιδευτικού ως Προϊσταμένου της Σχολικής Μονάδας”.

Η υλοποίηση ενός τέτοιου προγράμματος προϋποθέτει το σχεδιασμό του με μεθοδολογία που βασίζεται στις βασικές αρχές σχεδιασμού περιβαλλόντων ΕξΑΕ και το περιεχόμενό

του θα περιλαμβάνει θεωρητική και πρακτική κατάρτιση. Ο Ανδρέου (2004) προτείνει ένα πρόγραμμα που θα προσαρμόζεται στις ανάγκες της Σχολικής Μονάδας και το πρακτικό του πεδίο θα επεξεργάζεται θέματα από την τρέχουσα διοικητική πραγματικότητα. Το εκπαιδευτικό υλικό θα έχει τη μορφή ανεξάρτητων μεταξύ τους ενοτήτων από τις οποίες ο εκπαιδευτικός θα μπορεί να επιλέγει εκείνη που τον ενδιαφέρει, σύμφωνα με τις δικές του ανάγκες. Σύμφωνα με τον Ανδρέου (2004) το πρόγραμμα έχει διάρκεια όσο ένα σχολικό έτος, με τη λογική ότι κάτι τέτοιο θα διευκολύνει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε πρακτικό επίπεδο μέσα στα πλαίσια των διοικητικών εργασιών που συμβαίνουν κατά τη διάρκεια ενός σχολικού έτους. Ολοκληρώνοντας την πρόταση για την ανάπτυξη του προγράμματος, ο Ανδρέου (2004) υποστηρίζει ότι οι φορείς επιμόρφωσης θα πρέπει να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν την εξ αποστάσεως μεθοδολογία στα προγράμματά τους, είτε ως αυτοδύναμα είτε ως συμπληρωματικά στο πλαίσιο μακροχρόνιων προγραμμάτων, προκειμένου η επιμόρφωση να γίνει προσβάσιμη σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα.

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή εφαρμογή της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών αποτελεί, κατά κύριο λόγο, η εξοικείωσή τους με τις ΤΠΕ, καθώς η έλλειψη επαρκούς κατάρτισης θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για τη διατήρηση αρνητικής στάσης και αισθήματος φόβου απέναντι στη χρήση των νέων τεχνολογιών (Jimoyiannis & Komis, 2008). Εξάλλου, θεωρείται πλέον υποχρεωτική και επιβεβλημένη η διαχείριση εφαρμογών με ΤΠΕ όχι μόνο στον εκπαιδευτικό τομέα, αλλά στο σύνολο των υπηρεσιών του ευρύτερου Δημόσιου τομέα της χώρας. Από 1η Ιουλίου 2017 είναι σε ισχύ ο νόμος [4440/2016 \(ΦΕΚ 224/2016\)](#) σύμφωνα με τον οποίο: *“Με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων, η διακίνηση, διαβίβαση, κοινοποίηση και ανακοίνωση διοικητικών πράξεων και εγγράφων κάθε είδους μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα πραγματοποιείται αποκλειστικά με χρήση Τ.Π.Ε.”* (Σπινέλλης, Βασιλάκης, Πουλούδη & Τσούμα, 2018).

Στις σχολικές μονάδες, καθώς και στους εκπαιδευτικούς φορείς του δημοσίου γενικότερα, η διεκπεραίωση των διοικητικών εργασιών πραγματοποιείται αποκλειστικά με χρήση ΤΠΕ. Εκτός από την επικοινωνία με τις σχολικές μονάδες και τη σύνταξη υπηρεσιακών εγγράφων χρησιμοποιούνται ειδικά λογισμικά και εξειδικευμένες εφαρμογές για την ηλεκτρονική διαχείριση των πληροφοριών της σχολικής μονάδας. Το σύστημα Μισθοδοσίας Δημοσίου ΔΙΑΣ και το Πληροφοριακό Σύστημα MySchool είναι τα βασικότερα.

3.5 Σύνοψη

Η διαρκής επιμόρφωση, η ανανέωση, ο εμπλουτισμός και η διεύρυνση του γνωστικού πεδίου των εκπαιδευτικών μέσω των επιμορφώσεων που παρέχονται θεσμικά από το σύστημα της εκπαίδευσης ή με την αυτοεπιμόρφωση κρίνονται απαραίτητα όσο οι ανάγκες της κοινωνίας μεταβάλλονται με γρήγορους ρυθμούς. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί στις σχολικές μονάδες προσφέρουν υπηρεσίες που συνδέονται με το γενικότερο εκπαιδευτικό έργο και αφορούν τις οργανωτικές δομές της εκπαίδευσης και το καθηκοντολόγιό τους στο πλαίσιο λειτουργίας του σχολείου. Ταυτόχρονα, τα στελέχη εκπαίδευσης (διευθυντές/υποδιευθυντές/προϊστάμενοι σχολικών μονάδων), κατά τη διάρκεια της θητείας τους αναλαμβάνουν καθήκοντα διοικητικής φύσεως για τα οποία δεν έχουν επαρκείς γνώσεις. Υπό το πρίσμα αυτών των δεδομένων κρίνεται επιβεβλημένη η εξ αποστάσεως επιμόρφωσή τους σύμφωνα με τις ανάγκες της εκάστοτε περίπτωσης.

Από τα παραδείγματα και τις εφαρμογές που έχουν ήδη υλοποιηθεί στο πεδίο της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών διαπιστώνει κανείς ότι τα προγράμματα που σχεδιάζονται με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ σε διαδικτυακά περιβάλλοντα μοιάζουν να καλύπτουν τις ανάγκες των εκπαιδευτικών όσον αφορά τους χωρο-χρονικούς περιορισμούς, καθώς και την αυτονομία και ανεξαρτησία που επιθυμούν ως ενήλικοι εκπαιδευόμενοι. Ταυτόχρονα, η αξιοποίηση του διαδικτύου και των ΤΠΕ συμβάλλουν στην ενίσχυση της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των επιμορφούμενων με τη χρήση κατάλληλων εφαρμογών ή τη συμμετοχή τους σε διαδραστικές πλατφόρμες, εικονικά περιβάλλοντα ή κοινότητες μάθησης. Οι υπηρεσίες αυτές αν συνδυαστούν με τις ανάγκες, τους στόχους και τις ιδιαιτερότητες των εκπαιδευτικών και των στελεχών εκπαίδευσης μπορούν να οδηγήσουν στην υλοποίηση και εφαρμογή προγραμμάτων εξ αποστάσεως επιμόρφωσης με τρόπο ώστε να συμβάλλουν στην ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος.

4 ΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ MySchool

4.1 Εισαγωγή

Στη σύγχρονη εποχή των κοινωνικο-οικονομικών ανακατατάξεων και των τεχνολογικών εξελίξεων, η Δημόσια Διοίκηση βρίσκεται σε συνεχή αναδιοργάνωση προκειμένου να καταφέρει να ενσωματωθεί και να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις που ορίζει η Κοινωνία της Πληροφορίας.

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ), που εξελίσσονται με ταχύτατους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η Κοινωνία της Πληροφορίας και μπορούν να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο στις διοικητικές διαδικασίες και στον εκσυγχρονισμό του κράτους γενικότερα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο τομέας της εκπαίδευσης δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος, καθώς οι νέες τεχνολογίες αξιοποιούνται όχι μόνο ως γνωστικά αντικείμενα και μέσα διδασκαλίας, αλλά και ως εργαλεία για την οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης (Balanskat, Blamire & Kefala, 2006).

Σκοπός του κεφαλαίου 4 είναι η γνωριμία με το Πληροφοριακό Σύστημα "MySchool", το πρώτο ολοκληρωμένο μηχανογραφημένο σύστημα του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο καταγράφει τα δεδομένα των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε όλη την επικράτεια. Πιο συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο 4.2 γίνεται μια αναφορά στις έννοιες "Κοινωνία της Πληροφορίας" και "Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (eGovernment)", στο ρόλο των "ΤΠΕ" και το πώς έχουν συμβάλει στην εξέλιξη των Πληροφοριακών Συστημάτων στη Δημόσια Διοίκηση και ειδικότερα στη Διοίκηση της Εκπαίδευσης. Το κεφάλαιο 4.3 παρουσιάζει το Πληροφοριακό Σύστημα "MySchool" σε τέσσερα διακριτά υποκεφάλαια. Στο πρώτο (4.3.1) αναφέρονται κάποιες γενικές πληροφορίες για το σύστημα, το ρόλο και τα οφέλη του στην εκπαιδευτική κοινότητα. Στο δεύτερο (4.3.2) παρουσιάζονται οι ομάδες χρηστών του συστήματος και το επίπεδο ευθύνης τους. Στο τρίτο υποκεφάλαιο (4.3.3) περιγράφεται η αρχιτεκτονική δομή του συστήματος και παρουσιάζονται συνοπτικά οι επιμέρους λειτουργίες του. Στο τέταρτο υποκεφάλαιο (4.3.4) γίνεται αναφορά στην υποστήριξη που παρέχει το σύστημα και συνοψίζονται τα

συμπεράσματα από ερευνητικές εργασίες που έχουν υλοποιηθεί σχετικά με τις απόψεις χρηστών του MySchool όσον αφορά την τεχνική υποστήριξη.

4.2 Τα Πληροφοριακά Συστήματα (Π.Σ.) στη Διοίκηση της Εκπαίδευσης

Οι τεχνολογικές εξελίξεις και η μεγάλη ταχύτητα με την οποία συμβαίνουν επηρεάζουν και διαμορφώνουν τη σύγχρονη κοινωνία, η οποία έχει χαρακτηριστεί ως “Κοινωνία της Πληροφορίας” (ΚτΠ). Ο όρος “Κοινωνία της Πληροφορίας” χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1993 από τον τότε πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Jacques Delors, ο οποίος αναφέρεται στη διακίνηση, επεξεργασία, απόκτηση και ανταλλαγή πληροφοριών με τρόπο που έχει ως απώτερο σκοπό την παραγωγή πλούτου και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής (Σταχτέας, 2002). Καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη και την πρόοδο της “Κοινωνίας της Πληροφορίας” κατέχουν οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), καθώς σύμφωνα με την UNESCO (2007) ο όρος αναφέρεται στα είδη τεχνολογίας που χρησιμοποιούνται για τη μετάδοση, επεξεργασία, αποθήκευση, δημιουργία, προβολή, διαμοιρασμό ή ανταλλαγή πληροφοριών μέσω των ηλεκτρονικών μέσων. Εξάλλου, η αξιοποίηση και η χρήση των ΤΠΕ αποτελεί την κινητήρια δύναμη του ευρύτερου εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοίκησης στο πλαίσιο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (eGovernment), σκοπός της οποίας είναι η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και η αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων προκειμένου η Δημόσια Διοίκηση να καταστεί αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη, προάγοντας ταυτόχρονα την ενεργή συμμετοχή των πολιτών (Σπινέλλης, Βασιλάκης, Πουλούδη & Τσούμα, 2018).

Στο πλαίσιο της λειτουργίας της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης γίνονται προσπάθειες από τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης, ώστε να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες κατά τη διαδικασία συναλλαγών με τους πολίτες, στη διεκπεραίωση πράξεων διοικητικού περιεχομένου, αλλά και μέσω της διαχείρισης των Πληροφοριακών Συστημάτων Διοίκησης. Τα Πληροφοριακά Συστήματα (Π.Σ.) διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στη Διοίκηση των οργανισμών, καθώς αποτελούν το συνδετικό κρίκο μεταξύ ανθρώπου-υπολογιστή και ειδικής μεθοδολογίας για την επεξεργασία των δεδομένων τους, με τελικό

στόχο τη λήψη πληροφοριών που θα οδηγήσουν σε ωφέλιμες αποφάσεις για τα άτομα και τον οργανισμό που τα απαρτίζουν (Σταχτιάς 2002). Δεδομένου ότι κάθε σχολική μονάδα συνιστά έναν εκπαιδευτικό οργανισμό, οι ΤΠΕ και τα Πληροφοριακά Συστήματα δύναται να παρέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και στη διοίκηση της εκπαίδευσης γενικότερα, υπηρεσίες καθοριστικές για την επίτευξη των στόχων της (Τζιμογιάννης, 2002). Στο χώρο της εκπαίδευσης, σύμφωνα με τον Μοοϊί (2004), οι ΤΠΕ στοχεύουν όχι μόνο στη βελτίωση των διαδικασιών διδασκαλίας και μάθησης, αλλά και στην οργάνωση της διοικητικής εργασίας και συναλλαγής.

Οι διοικητικές εργασίες και συναλλαγές που καλούνται να διεκπεραιώσουν οι σχολικές μονάδες αφορούν, μεταξύ άλλων, σε διοικητικά έγγραφα και νομοθετικά κείμενα (αποφάσεις, εγκύκλιοι, νόμοι, προεδρικά διατάγματα κλπ.), πληροφορίες σχετικές με το εκπαιδευτικό και μαθητικό δυναμικό (στοιχεία μητρώου) και στη διαμόρφωση και τήρηση του ωρολογίου προγράμματος. Καθίσταται αναγκαία, επομένως, η χρήση των τεχνολογικών μέσων και των πληροφοριακών συστημάτων για την υποστήριξη της σχολικής διοίκησης, αφού συμβάλλουν στην οργάνωση των διοικητικών λειτουργιών της και στην αποδοτικότερη διαχείριση των πόρων, στην ταχύτερη διακίνηση των διοικητικών εγγράφων, ενώ παράλληλα ενισχύουν την επικοινωνία με τους γονείς/κηδεμόνες, αλλά και με την κεντρική διοίκηση της σχολικής μονάδας (Haddad & Jurich, 2002). Εξάλλου, η άποψη του Telem (2003) δείχνει τη σημαντικότητα της χρήσης των πληροφοριακών συστημάτων στη διοίκηση της εκπαίδευσης, υποστηρίζοντας ότι ο ρόλος του διευθυντή διαφοροποιείται και αναβαθμίζεται, καθώς αποκτά μεγαλύτερο έλεγχο στο διοικητικό και εκπαιδευτικό έργο που συντελείται στη σχολική μονάδα που ηγείται, βελτιώνεται η επικοινωνία με τους γονείς/κηδεμόνες, ενώ ταυτόχρονα εξοικονομείται πολύτιμος χρόνος. Επιπλέον, ο Carter (2005) επισημαίνει ότι εκτός από τη βελτίωση της οργάνωσης στο επίπεδο της διεύθυνσης της σχολικής μονάδας, η αξιοποίηση των Πληροφοριακών Συστημάτων και των ΤΠΕ γενικότερα, μπορεί να συμβάλει στην απλοποίηση της διεκπεραίωσης των διαδικασιών της διοίκησης της εκπαίδευσης από την κεντρική υπηρεσία του κράτους. Στο πλαίσιο της αναβάθμισης και του εκσυγχρονισμού της πληροφοριακής του υποδομής, το Υπουργείο Παιδείας για την υποστήριξη του διοικητικού έργου των σχολικών μονάδων και των διοικητικών δομών του υλοποίησε το Πληροφοριακό Σύστημα “MySchool”.

4.3 Το Π.Σ. MySchool

4.3.1 Γενική Περιγραφή του MySchool

Το πληροφοριακό σύστημα mySchool (<https://myschool.sch.gr>) του Υπουργείου Παιδείας αποτελεί ένα κεντρικό πληροφοριακό διαδικτυακό σύστημα που απευθύνεται στις σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων (Α/θμια & Β/θμια), καθώς και στις αποκεντρωμένες διοικητικές δομές του (Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου) με στόχο την παροχή μηχανογραφικής υποστήριξης και υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας. Πιο συγκεκριμένα, στρατηγικοί στόχοι του MySchool αποτελούν:

- Η ενοποίηση των επιμέρους πληροφοριακών συστημάτων όλων των υποδομών του Υπουργείου Παιδείας και για τις δύο βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- Η αποτύπωση του υπηρεσιακού μητρώου των εκπαιδευτικών.
- Η διασύνδεση με υποδομές άλλων οργανισμών εκτός του Υπουργείου Παιδείας για την άντληση στοιχείων (π.χ. Εθνικό Δημοτολόγιο).
- Η άντληση δεδομένων από τις σχολικές μονάδες και τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης σε πραγματικό χρόνο.
- Η επιτάχυνση στη λήψη διοικητικών αποφάσεων και η αναδιάρθρωση των σχετικών διαδικασιών προς ενίσχυση της διαφάνειας για το σύνολο των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας.
- Η αναβάθμιση και η μηχανογραφική διεκπεραίωση διοικητικών διαδικασιών της εκπαίδευσης, με τρόπο ώστε να διευκολύνουν και να αναδεικνύουν το εκπαιδευτικό έργο (Παρασκευάς, Ασημακόπουλος & Τριανταφύλλου, 2015).

Η ανάπτυξη του συστήματος ανατέθηκε στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων (ΙΤΥΕ) “ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ” (www.cti.gr) με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ και ξεκίνησε τη δοκιμαστική λειτουργία του το 2013. Με βάση την Εγκύκλιο 42456/Δ2/28-03-2013 με θέμα: “Έναρξη δοκιμαστικής λειτουργίας νέου ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος Σχολικών Μονάδων και Διοικητικών Δομών” το Υπουργείο Παιδείας γνωστοποίησε την έναρξη της δοκιμαστικής λειτουργίας του συστήματος που αρχικά απευθυνόταν στις σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και των Γυμνασίων και αποσκοπούσε

στην καθημερινή μηχανογραφική τους υποστήριξη και στην σταδιακή λειτουργική ενοποίηση των υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων (e-School, e-DataCenter, Survey, ΟΠΣΥΔ, κλπ.) σε ένα ενιαίο πληροφοριακό περιβάλλον. Με νέα εγκύκλιο (171490/Δ2/12-11-2013) το Υπουργείο γνωστοποίησε στην εκπαιδευτική κοινότητα την έναρξη της παραγωγικής, πλέον, λειτουργίας του νέου ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος Σχολικών Μονάδων και Διοικητικών Δομών “MySchool” για την Α/θμια Εκπαίδευση και τα Γυμνάσια. Ταυτόχρονα, με την ίδια εγκύκλιο (171490/Δ2/12-11-2013), γνωστοποίησε την έναρξη της πιλοτικής λειτουργίας “MySchool” για τα τα Γενικά Λύκεια (ΓΕΛ), τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ), τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ), τις Διευθύνσεις και τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, ενώ όρισε τις 08.01.2014 ως ημερομηνία έναρξης της πλήρους και υποχρεωτικής εφαρμογής του συστήματος για το σύνολο των σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων, καθώς και των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης και Περιφερειακών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με τον Ν.3848/2010 (άρ.7, παρ.2) την αποκλειστική ευθύνη για τη διαχείριση και την ορθή τήρηση του ηλεκτρονικού μητρώου τη φέρει ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος θα πρέπει να επικαιροποιεί τα στοιχεία όποτε μεταβάλλονται. Η διαδικασία της επικαιροποίησης των στοιχείων γίνεται μέσω της επιλογής “Επιβεβαίωση Δεδομένων” και το νομικό πλαίσιο που τη διέπει έχει αποτυπωθεί στην εγκύκλιο 132524/Δ1/25-10-2012, σύμφωνα με την οποία: *“η επικαιροποίηση της καταχώρισης των απαραίτητων στοιχείων είναι υποχρεωτικό να πραγματοποιείται την 1η και 15η κάθε μήνα. Στην περίπτωση που κανένα στοιχείο δεν έχει διαφοροποιηθεί στις συγκεκριμένες ημερομηνίες, τότε θα πρέπει, και πάλι ο Διευθυντής/η Διευθύντρια να επικαιροποιήσει τα ήδη καταχωρημένα δεδομένα”*. Η κρισιμότητα της ορθής καταχώρισης των δεδομένων αυτών επισημαίνεται και στην εγκύκλιο 149084ΓΔ4/08-09-2017 του Υπουργείου Παιδείας, σύμφωνα με την οποία: *“η καταχώριση αυτή θα αποτελεί πλέον την αποκλειστική και μόνιμη πηγή άντλησης δεδομένων και πληροφοριών, βάσει των οποίων θα γίνεται ο προγραμματισμός δράσης αλλά και η λήψη αποφάσεων από τα όργανα διοίκησης, και ως εκ τούτου καθίσταται απαραίτητη η άμεση αποτύπωση της πληροφορίας από τον/την Διευθυντή/ντρια του Σχολείου”*.

Το MySchool σχεδιάστηκε με τρόπο ώστε να παρέχει πλήρη εικόνα όσον αφορά το εκπαιδευτικό και μαθητικό δυναμικό, αλλά και στοιχεία κτιριακής υποδομής και γεωγραφικής θέσης για όλες τις σχολικές μονάδες της επικράτειας. Στη βάση δεδομένων του συστήματος καταχωρούνται και διαχειρίζονται τα στοιχεία του μαθητικού δυναμικού

από την ένταξή τους στην εκπαίδευση μέχρι την αποφοίτησή τους και αντίστοιχα του εκπαιδευτικού προσωπικού από την ημέρα πρόσληψής τους (ως ωρομίσθιοι/αναπληρωτές/μόνιμοι) μέχρι τη συνταξιοδότησή τους. Ενδεικτικές λειτουργίες του MySchool, σε επίπεδο σχολικής μονάδας, είναι η διαχείριση μητρώου του μαθητικού δυναμικού (στοιχεία φοίτησης, βαθμολογίες, απουσίες, μετεγγραφές, έκδοση τίτλων/βεβαιώσεων), η διαχείριση μητρώου του εκπαιδευτικού προσωπικού (στοιχεία εκπαιδευτικών, ώρες αναθέσεων μαθημάτων, βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες άδειες, απεργίες κ.ά.), η καταχώριση στοιχείων πανελλαδικών εξετάσεων (για β/θμια εκπαίδευση), η καταχώριση στοιχείων κτιριακών υποδομών/προβλημάτων και γενικά οτιδήποτε στοιχείο αφορά το άψυχο και έμψυχο υλικό αυτής.

Το MySchool είναι μια εφαρμογή που συνεχώς αναβαθμίζεται με την προσθήκη νέων διαδικασιών και λειτουργιών, καθώς και τη διόρθωση και αποκατάσταση τυχόν προβλημάτων που προκύπτουν. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε μια νέα λειτουργία που προστέθηκε στο σύστημα από το Μάρτιο του 2018, στο πλαίσιο της λειτουργικής αναβάθμισης των υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της μείωσης του λειτουργικού κόστους των σχολικών μονάδων και αφορά την υλοποίηση της ηλεκτρονικής αποστολής των ειδοποιητηρίων απουσιών των μαθητών στους γονείς/κηδεμόνες αυτών. Επιπλέον, το MySchool προσαρμόζεται στις όποιες τροποποιήσεις νομοθετικού περιεχομένου συμβαίνουν και επηρεάζουν λειτουργίες που αφορούν το μαθητικό ή εκπαιδευτικό δυναμικό. Μια τέτοια περίπτωση αποτελεί η αναβάθμιση της εφαρμογής, τον Οκτώβριο του 2014, σχετικά με την καταχώριση των αδειών των εκπαιδευτικών από τους Διευθυντές των Σχολείων, αφού σύμφωνα με την Φ.353.1/26/153324/Δ1/25-09-2014 Υπουργική Απόφαση, ορίζεται ότι η χορήγηση των αδειών του εκπαιδευτικού και διοικητικού προσωπικού της σχολικής μονάδας υπάγεται στην αρμοδιότητα των Διευθυντών ή των Προϊσταμένων των σχολείων που προϊστανται.

Εκτός από τη διευκόλυνση της γραφειοκρατίας του σχολείου, τα οφέλη από τη μέχρι τώρα λειτουργία του MySchool συνοψίζονται ως εξής:

- Η δωρεάν μηχανογράφηση για την υποστήριξη της καθημερινής λειτουργίας των σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων της επικράτειας, καθώς και των εκπαιδευτικών διοικητικών δομών που τις εποπτεύουν (Διευθύνσεις και Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης).

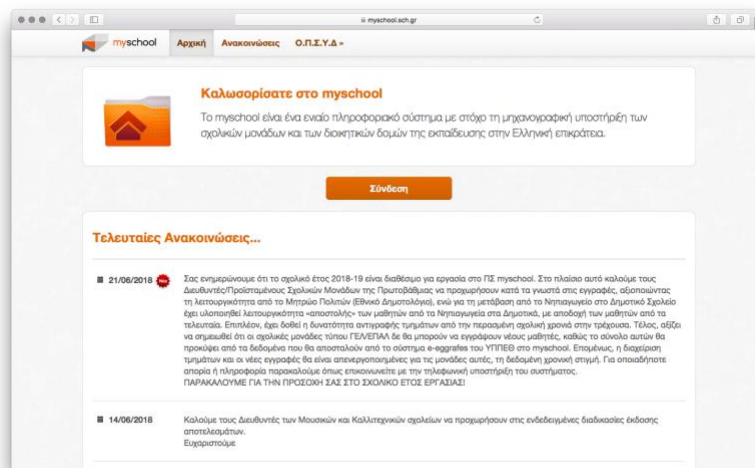
- Η διάθεση δεδομένων και πληροφοριών με ψηφιακό τρόπο σε πραγματικό χρόνο που δίνει τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων σε θέματα εκπαιδευτικού προσωπικού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η εκτίμηση των λειτουργικών εκπαιδευτικών κενών για την αξιοποίηση και διάθεση του εκπαιδευτικού προσωπικού κατά τη διαδικασία των αποσπάσεων των μονίμων ή των προσλήψεων αναπληρωτών εκπαιδευτικών.
- Η διασύνδεση του συστήματος με την κεντρική βάση δεδομένων του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Εθνικού Δημοτολογίου (ΟΠΣΕΔ), με σκοπό την άντληση των απαραίτητων στοιχείων για την πραγματοποίηση της διαδικασίας εγγραφών στις Σχολικές Μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας.
- Η αποστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) ή SMS (Short Message Service) των ειδοποιητηρίων απουσιών των μαθητών προς τους γονείς/κηδεμόνες τους. Πρόκειται για μια σημαντική αναβάθμιση του συστήματος που διεκπεραιώνεται πλέον ηλεκτρονικά, καθώς η συγκεκριμένη διαδικασία βασιζόταν στην ανταλλαγή εντύπων μεταξύ της σχολικής μονάδας και του γονέα/κηδεμόνα ή απαιτούσε τη φυσική παρουσία του τελευταίου.
- Η μείωση της γραφειοκρατίας και η εξοικονόμηση χρόνου για τη διεκπεραίωση ποικίλων διοικητικών διαδικασιών, όπως η δημιουργία εγγράφων (π.χ. “Βεβαίωση Υπηρέτησης στο Φορέα”).

Σύμφωνα με τους Παρασκευά, Ασημακόπουλο & Τριανταφύλλου(2015) έχουν καταγραφεί τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία της λειτουργίας του MySchool (Μάιος 2015):

- 14.200 σχολικές μονάδες
- 1.400.000 μαθητές
- 140.000 μόνιμοι εκπαιδευτικοί
- 56 τύποι σχολικών μονάδων
- 431 διαφορετικά προγράμματα μαθημάτων, ανάλογα με τον τύπο της μονάδας
- 23.692 διακριτά μαθήματα, ανάλογα με το πρόγραμμα, την τάξη και τον τύπο της μονάδας
- 189 ειδικότητες εκπαιδευτικών

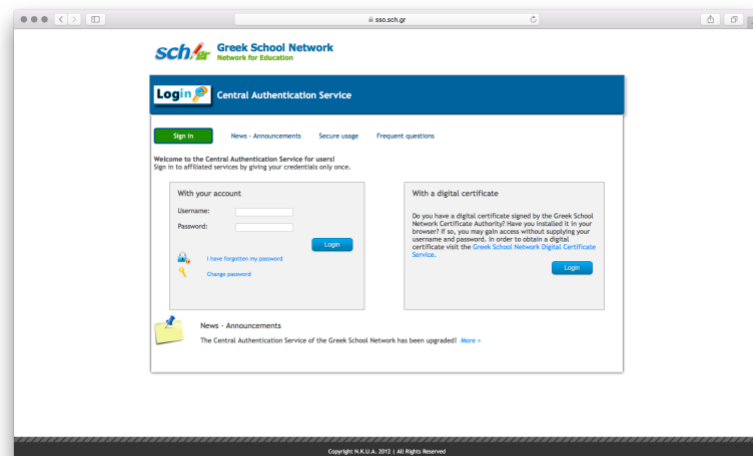
Το Myschool μέσω του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου (ΠΣΔ) <http://www.sch.gr/> είναι διαθέσιμο από οποιονδήποτε υπολογιστή διαθέτει πρόσβαση στο διαδίκτυο και για όλο το 24ωρο με την προϋπόθεση ο χρήστης να έχει πιστοποιηθεί με τα ανάλογα δικαιώματα για τη χρήση του. Για κάθε σχολική μονάδα παρέχεται ένας κύριος λογαριασμός σύνδεσης, και επιπλέον δίνεται η δυνατότητα για είσοδο στο σύστημα σε περισσότερους από έναν χρήστες με τη λειτουργία της διαβαθμισμένης πρόσβασης, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς για την καταχώριση βαθμολογιών και απουσιών των μαθητών, στα τμήματα των οποίων έχουν οριστεί ως υπεύθυνοι.

Η είσοδος στο πληροφοριακό σύστημα γίνεται από τη διεύθυνση: <http://myschool.sch.gr/>

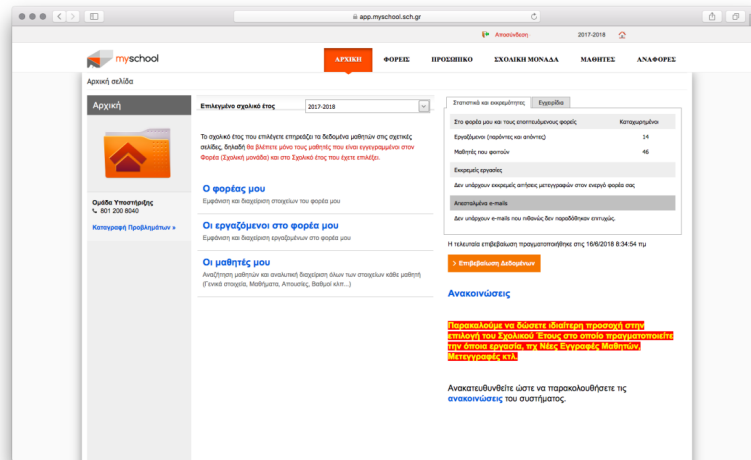
Εικόνα 1: Η σελίδα Σύνδεσης με το Π.Σ. “MySchool”

Μετά τη διαδικασία πιστοποίησης (Εικόνα 2) γίνεται η εισαγωγή στην κεντρική σελίδα του συστήματος (Εικόνα 3):

Εικόνα 2 : Είσοδος στο «Myschool» μέσω κεντρικής υπηρεσίας πιστοποίησης Π.Σ.Δ

ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Εικόνα 3: Η Αρχική Σελίδα του Π.Σ. “MySchool”

4.3.2 Επίπεδα Ομάδων Χρηστών

Το Υπουργείο Παιδείας, μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος “MySchool” , έχει τη δυνατότητα για πλήρη έλεγχο του συνόλου της εκπαιδευτικής ιεραρχίας, ήτοι των Περιφερειακών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης, των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης και των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η καταχώριση και επιβεβαίωση των δεδομένων είναι υποχρεωτική για όλες τις διοικητικές δομές, οι οποίες έχουν διαφορετικό επίπεδο πρόσβασης στο σύστημα. Ο Διευθυντής κάθε φορέα έχει την ευθύνη για την ορθή τήρηση του μητρώου MySchool. Κάθε Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης έχει την εποπτεία και την ευθύνη για τα στοιχεία που διαχειρίζονται οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης της αρμοδιότητάς της.

Ακολούθως, οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης έχουν την ευθύνη, πρωτίστως, για την ορθή καταχώριση των στοιχείων, όσον αφορά τις τοποθετήσεις των εκπαιδευτικών σε σχολικές μονάδες της αρμοδιότητάς τους, την ενημέρωση του συστήματος για τυχόν μακροχρόνιες απουσίες των εκπαιδευτικών, τον έλεγχο στις αναθέσεις των μαθημάτων των εκπαιδευτικών και την τήρηση του διδακτικού ωραρίου τους όπως προβλέπεται, τον έλεγχο για την ορθή καταχώριση των αδειών από τις σχολικές μονάδες και την εξαγωγή στατιστικών στοιχείων που αφορούν σε εκπαιδευτικό ή μαθητικό δυναμικό. Οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης δεν έχουν

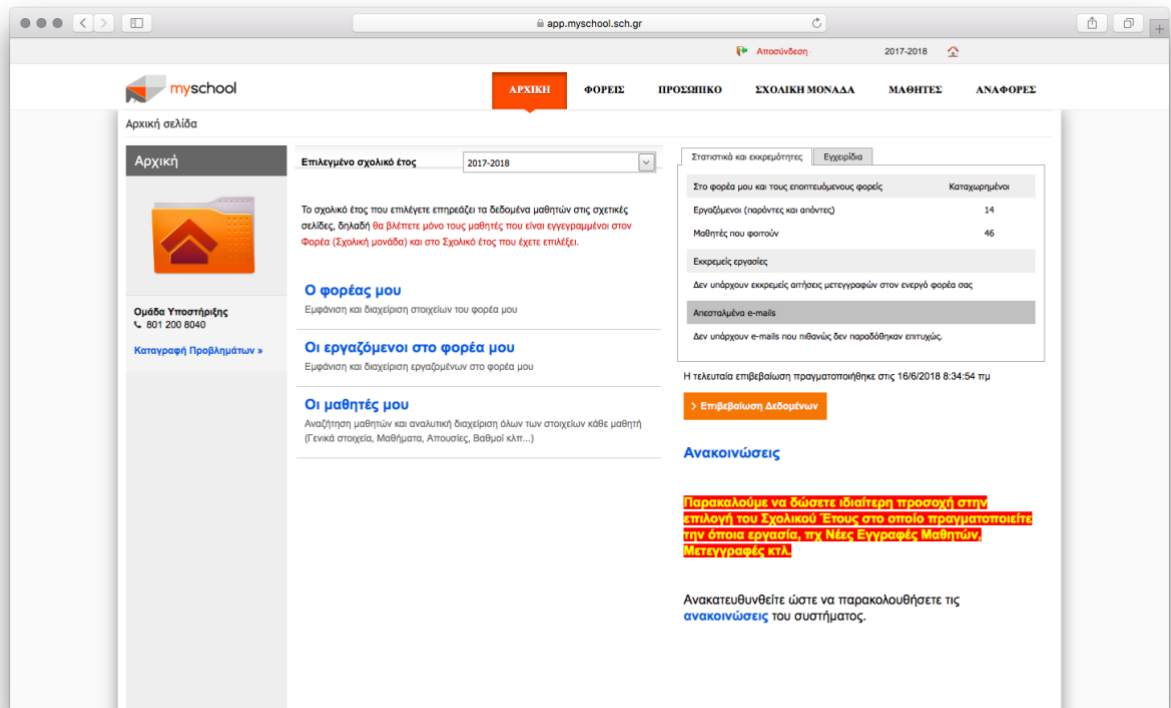
καθόλου πρόσβαση σε προσωπικά στοιχεία ή στοιχεία φοίτησης μαθητών, παρά μόνο σε αριθμητικά για την εξαγωγή στατιστικών δεδομένων.

Τέλος, οι σχολικές μονάδες έχουν την ευθύνη για την ορθή καταχώριση των στοιχείων που αφορούν τους μαθητές (εγγραφές, απουσίες, βαθμολογίες, έκδοση αποτελεσμάτων κ.ά.), τις αναθέσεις μαθημάτων και τις άδειες των εκπαιδευτικών της αρμοδιότητάς τους, την κτιριακή υποδομή κ.ά. Επιπλέον, μέσω του MySchool μπορούν να συνδεθούν με τη κεντρική βάση δεδομένων του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Εθνικού Δημοτολογίου για την αναζήτηση πιστοποιητικών των μαθητών τους, αλλά και να επικοινωνήσουν με τους γονείς/κηδεμόνες για να τους ενημερώσουν σχετικά με τις απουσίες των παιδιών τους.

4.3.3 Η Δομή του Π.Σ. MySchool

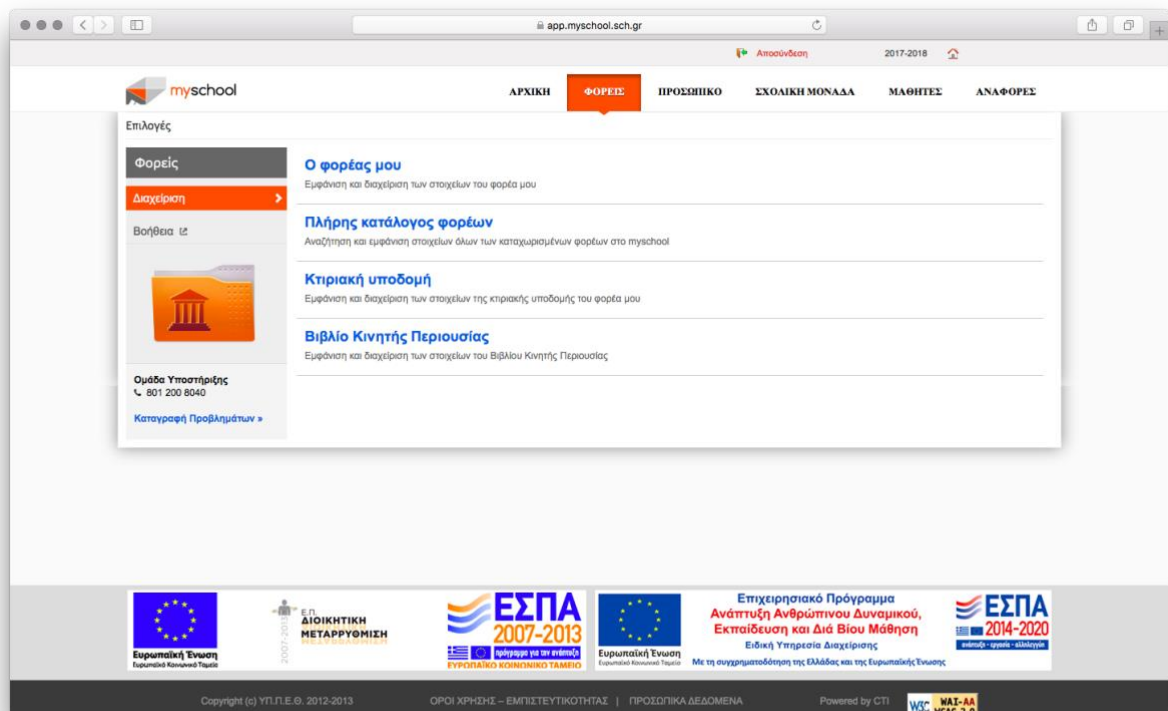
Η βασική δομή του δικτυακού τόπου ορίζεται από το κεντρικό μενού που βρίσκεται στην κορυφή κάθε σελίδας και περιλαμβάνει τις καρτέλες «ΑΡΧΙΚΗ», «ΦΟΡΕΙΣ», «ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ», «ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ», «ΜΑΘΗΤΕΣ» και «ΑΝΑΦΟΡΕΣ». Κάθε μία από τις επιλογές αυτές οδηγεί τον χρήστη στις κύριες λειτουργίες της εφαρμογής. Από εκεί, μεταβαίνει στις επιμέρους λειτουργίες από το αριστερό κατακόρυφο μενού. Για διευκόλυνση του χρήστη, η λειτουργία στην οποία βρίσκεται κάθε φορά επισημαίνεται με αλλαγμένο χρώμα στο φόντο. Συνοπτικά, οι σελίδες έχουν την ακόλουθη δομή:

Στην *αρχική σελίδα* (Εικόνα 3) του Συστήματος εμφανίζονται κάποιες γενικές πληροφορίες για τη σχολική μονάδα που αφορούν στατιστικά στοιχεία και εκκρεμότητες, οι τρέχουσες ανακοινώσεις, αλλά και δυνατότητα μετάβασης στις παλαιότερες, τυχόν μηνύματα σφαλμάτων και πρόσβαση στα εγχειρίδια χρήσης. Δίνεται η δυνατότητα επιλογής προγενέστερου σχολικού έτους, σε περίπτωση που ο χρήστης επιθυμεί να αναζητήσει μια πληροφορία που αφορά σε παρελθόντα έτη, όμως προεπιλεγμένο είναι το τρέχον σχολικό έτος. Επιπλέον, εμφανίζεται η δυνατότητα της επιβεβαίωσης δεδομένων, ενέργεια η οποία πραγματοποιείται δύο φορές το μήνα από τους Διευθυντές των σχολικών μονάδων.

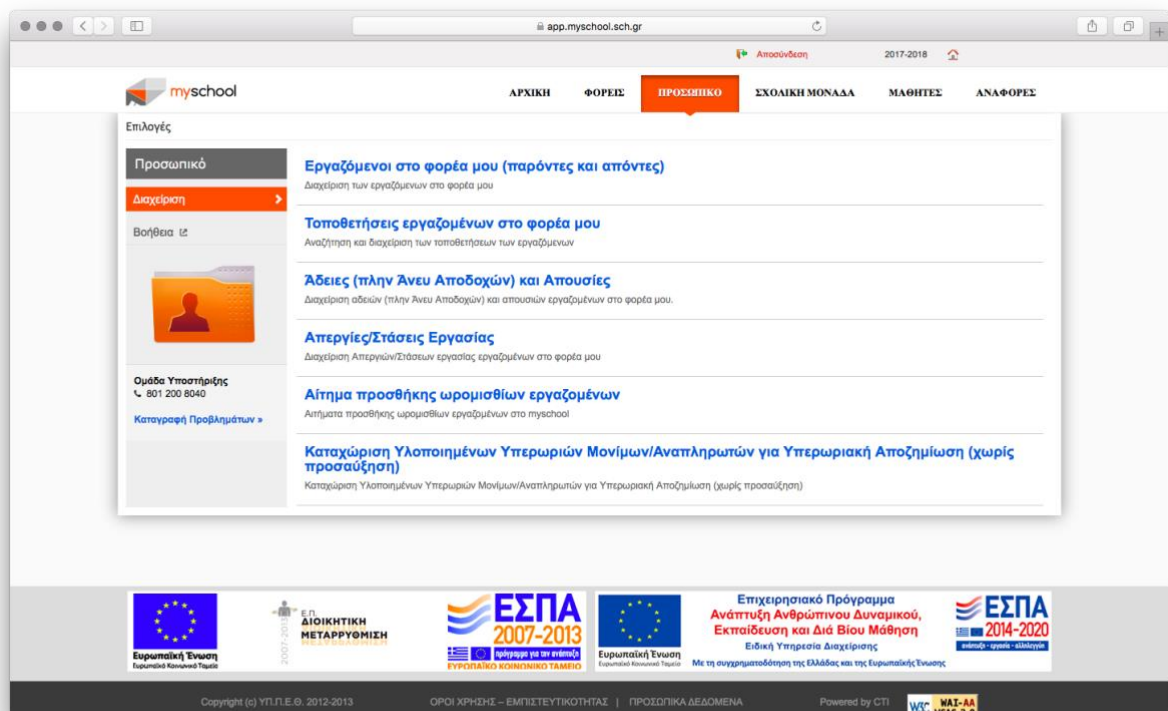
Εικόνα 3: Η Αρχική Σελίδα του Π.Σ. "MySchool"

Στη σελίδα “ΦΟΡΕΙΣ” (Εικόνα 4) υπάρχουν τέσσερις επιπλέον λειτουργίες, που αφορούν στοιχεία της σχολικής μονάδας, όπως καταγραφή και διαχείριση γενικών, οικονομικών και γεωγραφικών στοιχείων του φορέα, προβολή στοιχείων επικοινωνίας άλλων φορέων, διαχείριση στοιχείων κτιριακής υποδομής και βιβλίου κινητής περιουσίας.

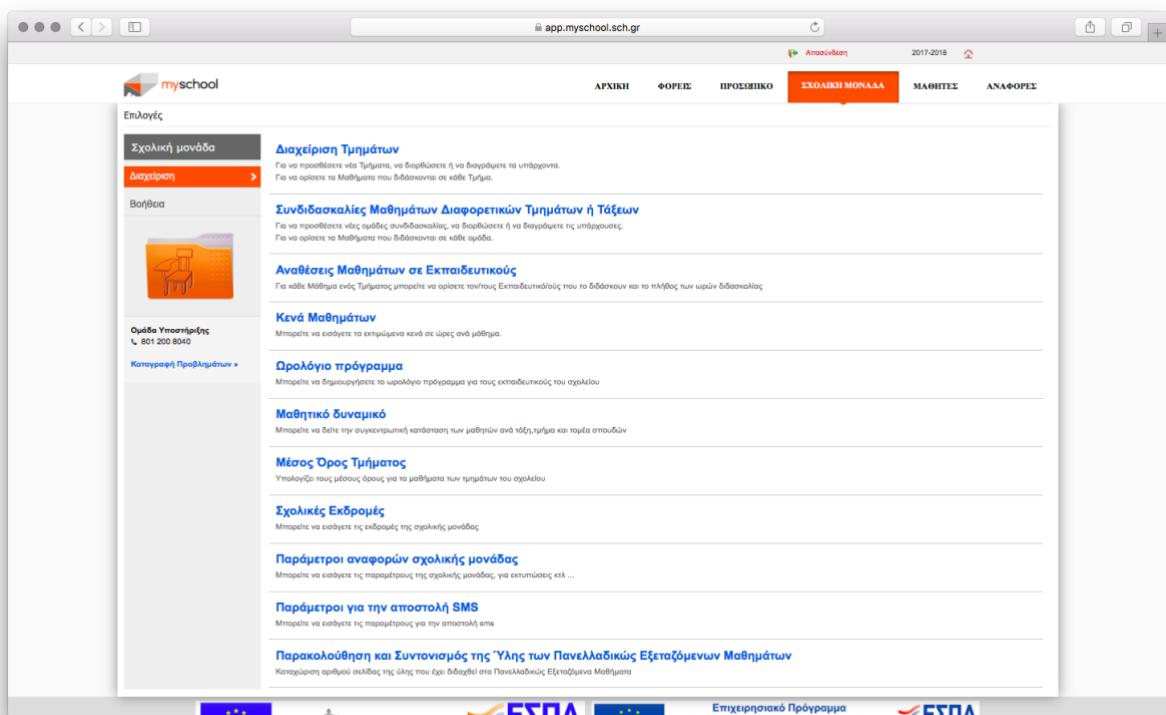
Εικόνα 4: Η Σελίδα “ΦΟΡΕΙΣ” του Π.Σ. “MySchool”

Στη σελίδα “**ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ**” (Εικόνα 5) ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να προβάλλει τα στοιχεία του διδακτικού προσωπικού (προσωπικά και υπηρεσιακά) και να επεξεργαστεί τα στοιχεία που αφορούν την τοποθέτησή του (π.χ. καταχώριση πράξης ανάληψης στο φορέα, λεπτομέρειες του ωραρίου κλπ.). Μπορεί, επίσης, να καταχωρίσει και να επεξεργαστεί όλους τους τύπους των αδειών (εκτός των άνευ αποδοχών), των απεργιών και των υπερωριών και επιπλέον να αιτηθεί την προσθήκη ωρομισθίων εκπαιδευτικών.

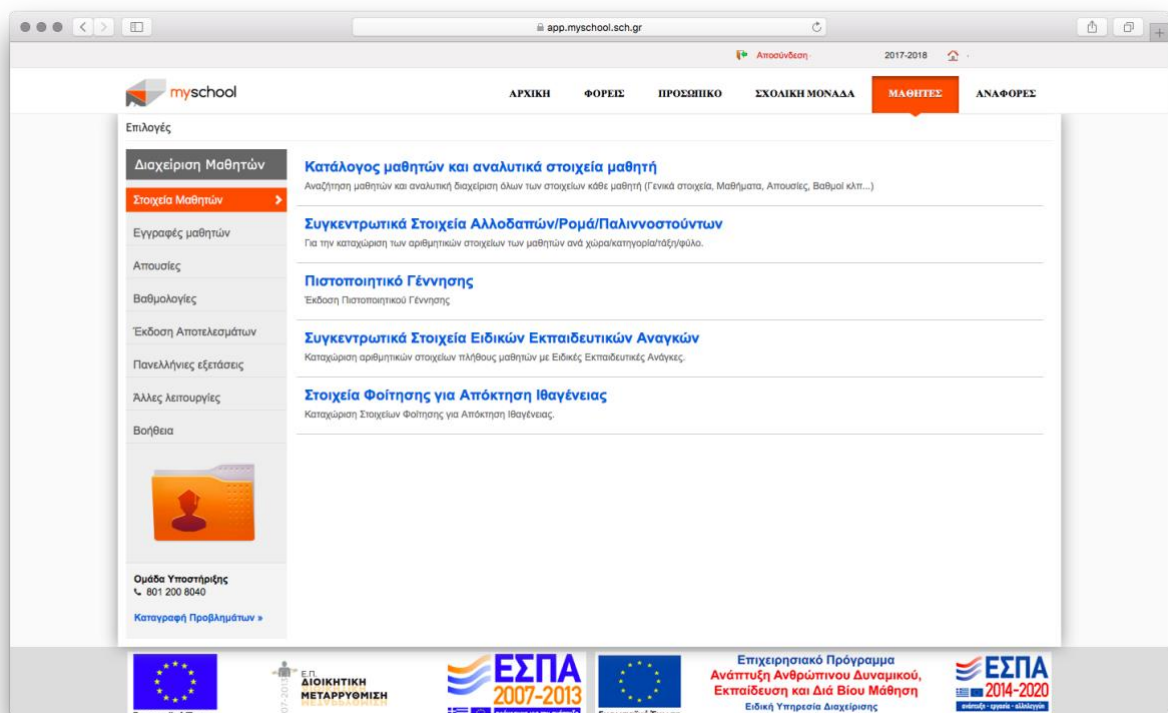
Εικόνα 5: Η Σελίδα “**ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ**” του Π.Σ. “MySchool”

Η σελίδα “**ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ**” (Εικόνα 6) παρέχει μια πληθώρα επιλογών για το χρήστη, η οποία συνεχώς αναβαθμίζεται και εμπλουτίζεται με νέες λειτουργίες. Σε αυτή την καρτέλα πραγματοποιείται η διαχείριση σημαντικών στοιχείων, όπως η προσθήκη τμημάτων και μαθημάτων που διδάσκονται σε αυτά, των Ομάδων Συνδιδασκαλίας (αν τυχόν υπάρχουν), των αναθέσεων μαθημάτων σε εκπαιδευτικούς και το πλήθος των ωρών διδασκαλίας, η συμπλήρωση των κενών σε ώρες ανά μάθημα, η δημιουργία ωρολογίου προγράμματος, η προβολή στατιστικών στοιχείων για τους μαθητές του σχολείου ανά τμήμα, η ενημέρωση του μέσου όρου των τμημάτων ανά βαθμολογική περίοδο για τις σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, καταχώριση εκδρομών που περιλαμβάνουν τουλάχιστον μία διανυκτέρευση, ορισμός παραμέτρων για τις εκτυπώσεις αναφορών και την αποστολή SMS στους κηδεμόνες. Τέλος, για τις μονάδες Δευτεροβάθμιας προστέθηκε η επιλογή “Παρακολούθηση και Συντονισμός της Ύλης των Πανελλαδικώς Εξεταζόμενων Μαθημάτων” για την υλοποίηση της αντίστοιχης λειτουργικότητας, η οποία εφαρμόστηκε πιλοτικά για το σχολικό έτος 2017-2018, σύμφωνα με σχετικό έγγραφο (50008/Δ2/27-03-2018) του Υπουργείου Παιδείας.

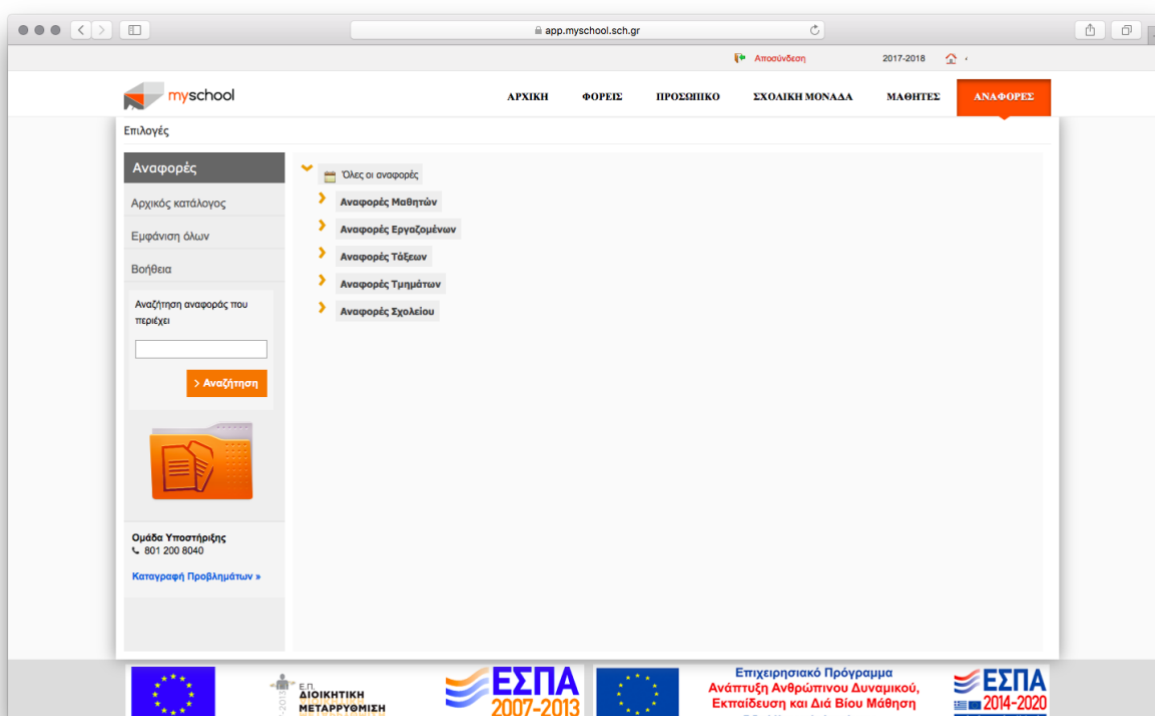
Εικόνα 6: Η Σελίδα “ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ” του Π.Σ. “MySchool”

Στη σελίδα “**ΜΑΘΗΤΕΣ**” δίνεται η δυνατότητα για διαχείριση των μαθητών του φορέα και οτιδήποτε αφορά τη φοίτησή τους. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη δυνατότητα για διαχείριση των στοιχείων του μαθητή (προσωπικά, οικογενειακά), των στοιχείων εγγραφής και μετεγγραφής, των μαθημάτων που παρακολουθεί ο μαθητής ανάλογα με το τμήμα που ανήκει, της βαθμολογίας και των απουσιών του μαθητή (με δυνατότητα μαζικής ενημέρωσης των κηδεμόνων μέσω ηλ.ταχυδρομείου ή SMS) και της έκδοσης αποτελεσμάτων. Επιπλέον, μέσω της επιλογής “Πιστοποιητικό Γέννησης” δίνεται η δυνατότητα διασύνδεσης του MySchool με το Εθνικό Δημοτολόγιο για την έκδοση Πιστοποιητικών Γέννησης.

Εικόνα 7: Η Σελίδα “ΜΑΘΗΤΕΣ” του Π.Σ. “MySchool”

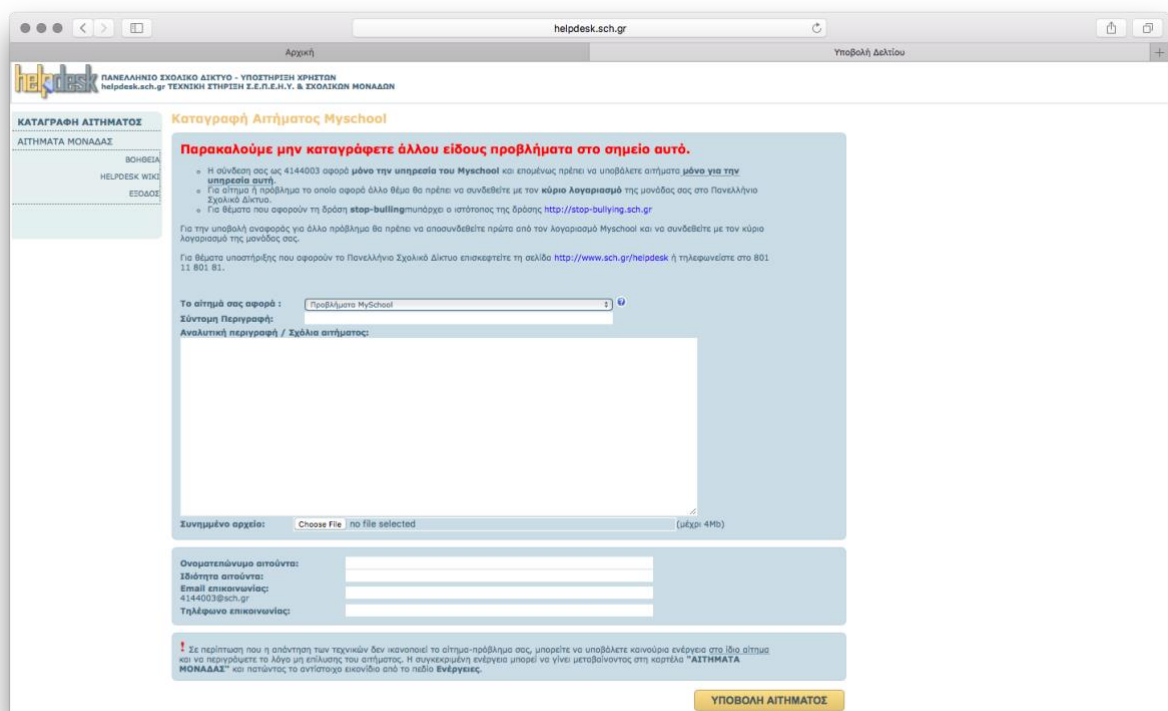
Η σελίδα “ΑΝΑΦΟΡΕΣ” προσφέρει στο χρήστη ένα σύνολο αναφορών, πλήρως παραμετροποιήσιμων και δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας και εκτύπωσης υπηρεσιακών εγγράφων που αφορούν μαθητές, εκπαιδευτικούς, τάξεις, τμήματα και φυσικά τη σχολική μονάδα. Ενδεικτικά αναφέρουμε την έκδοση βεβαιώσεων και τίτλων προόδου, τις εκτυπώσεις πινάκων στατιστικών στοιχείων και αποτελεσμάτων φοίτησης, όπως και των αποδεικτικών μετεγγραφής κλπ.

Εικόνα 8: Η Σελίδα “ΑΝΑΦΟΡΕΣ” του Π.Σ. “MySchool”

4.3.4 Υποστήριξη / Helpdesk

Σε όλες τις οθόνες του διαδικτυακού τόπου myschool.sch.gr εμφανίζεται η τηλεφωνική γραμμή 801-200-8040, καθώς και η επιλογή “Καταγραφή Προβλημάτων”. Η τελευταία οδηγεί στην πύλη <http://helpdesk.sch.gr>, όπου η αναζήτηση βοήθειας γίνεται με τη μορφή γραπτού αιτήματος, ενώ και οι δύο λειτουργίες δίνουν τη δυνατότητα επικοινωνίας με την ομάδα υποστήριξης του συστήματος.

Εικόνα 9: Η Σελίδα “Καταγραφή Αιτήματος” του Π.Σ. “MySchool”

Αν και το προσωπικό της ομάδας υποστήριξης δεν επαρκεί για να καλύψει ικανοποιητικά όλα τα αιτήματα των χιλιάδων σχολικών μονάδων καθημερινά, εν τούτοις γίνεται μεγάλη προσπάθεια για παροχή όσο το δυνατόν άμεσης βοήθειας. Επιπλέον, υπάρχουν διαθέσιμα πληρη εγχειρίδια χρήσης του Υπουργείου Παιδείας από την έναρξη της λειτουργίας της εφαρμογής και κάθε νέα σχολική χρονιά, καθώς και οδηγοί χρήσης που αφορούν νέες λειτουργίες μετά από κάθε αναβάθμιση του συστήματος. Αξίζει να αναφερθούν και κάποιες

προσπάθειες που έχουν γίνει από εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για δημιουργία οδηγών χρήσης του MySchool. Ενδεικτικά αναφέρουμε την Α/θμια Εκπαίδευση Γ' Αθήνας, στην ιστοσελίδα της οποίας υπάρχει πλούσιο υλικό με πληθώρα οδηγών χρήσης (http://dipe-g-athin.att.sch.gr/pages/20_myschool.htm), το οποίο ενημερώνεται συνεχώς με κάθε νέα αναβάθμιση του συστήματος. Επίσης, η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Έβρου έχει αναρτήσει στην ιστοσελίδα της online παρουσιάσεις οδηγών χρήσης (<http://www.dipe-evrou.mysch.gr/myschool/>). Εντοπίστηκαν δύο ακόμα προσπάθειες, του εκπαιδευτικού Ράπτη Δήμου στην προσωπική του ιστοσελίδα (<https://sites.google.com/site/raptisldimos/myschool>), καθώς και ενός ανώνυμου χρήστη (<https://bit.ly/2Iti3ca>). Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλατφόρμα YouTube έχει δημιουργηθεί λογαριασμός του MySchool (<https://bit.ly/2K7oEP2>) με ελάχιστο όμως υλικό από το 2015, μια προσπάθεια που ίσως θα μπορούσε να συμβάλει αρκετά στην υποστήριξη του χρήστη, αν συνεχιζόταν.

Κάνοντας μια βιβλιογραφική αναζήτηση πάνω σε λιγότερες έρευνες που έχουν γίνει σχετικά με την παροχή βοήθειας και υποστήριξης που προσφέρει το Πληροφοριακό Σύστημα MySchool στους χρήστες του, σύμφωνα με τους Κίστη (2017), Ψάνη & Καμπούρη (2016), Κοντόση (2014) και Δέλια (2013), όταν αντιμετωπίζουν πρόβλημα στη χρήση ή τη διαχείριση του MySchool προσπαθούν να το επιλύσουν μόνοι τους, άλλες φορές χρησιμοποιώντας τα εγχειρίδια χρήσης και άλλοτε απευθύνονται στον υπεύθυνο του σχολείου. Πιο σπάνια, σύμφωνα με τις έρευνες απευθύνονται στην ομάδα υποστήριξης μέσω της τηλεφωνικής γραμμής ή της τεχνικής υποστήριξης. Επίσης, στις έρευνες των Γιαλή (2017), Ψάνη & Καμπούρη (2016) και Τάνου (2014) οι χρήστες δήλωσαν μέτρια ευχαριστημένοι από την τεχνική υποστήριξη της ομάδας του MySchool.

Καταλήγουμε, λοιπόν, πως στις λιγότερες έρευνες σχετικά με τη χρήση του MySchool, οι χρήστες διατυπώνουν ως ένα από τα αδύναμα σημεία του συστήματος την ελλιπή βοήθεια που παρέχεται από την ομάδα υποστήριξης. Ταυτόχρονα, η έλλειψη τεχνικής υποστήριξης συνδέεται άμεσα με την απουσία επιμόρφωσης των χρηστών, δεδομένου ότι οι χρήστες ίσως να μην κατέφευγαν τόσο συχνά στην αναζήτηση βοήθειας από την ομάδα υποστήριξης αν ήταν επαρκώς καταρτισμένοι. Η διαπίστωση αυτή προκύπτει από τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών που αναφέρουν την έλλειψη επιμόρφωσης ως μεγίστης σημασίας πρόβλημα που απορρέει από τη χρήση του MySchool (Γιαλή, 2017· Κίστης, 2017· Μπαρτσώκα, 2017· Ψάνη & Καμπούρης, 2016). Το γεγονός αυτό, εκτός του ότι δημιουργεί

αίσθημα ανασφάλειας, ενισχύει την αρνητική στάση των χρηστών απέναντι στα πληροφοριακά συστήματα και τις ΤΠΕ γενικότερα (Δημακόπουλος & Παναγιωτακόπουλος, 2011· Jimoyiannis & Komis, 2006). Οι Afshari, Bakar & Wong (2010) και Stuart, Mills & Remus (2009) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το επίπεδο γνώσης και κατάρτισης που κατέχουν τα διευθυντικά στελέχη σχολικών μονάδων στις τεχνολογικές δεξιότητες συνδέεται, όχι μόνο με την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του διοικητικού τους έργου και κατ' επέκταση της σχολικής μονάδας, αλλά επηρεάζει την πρόθεση και τη στάση τους γενικότερα απέναντι στην καινοτομία.

4.4 Σύνοψη

Η χρήση και η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης μπορούν να συμβάλλουν στην παροχή υπηρεσιών αυξημένης ποιότητας σε λιγότερο χρόνο και με μειωμένο κόστος, στην αμεσότερη ανταπόκριση στα αιτήματα των πολιτών, στην αντιμετώπιση ζητημάτων διαφθοράς και στην αύξηση της διαφάνειας και εμπιστοσύνης στις δημόσιες υπηρεσίες, καθώς υπάρχει καλύτερος και ταχύτερος έλεγχος στη λήψη αποφάσεων.

Στο χώρο της εκπαίδευσης, οι νέες τεχνολογίες προσφέρουν πολλές δυνατότητες, περισσότερο όμως έχουν ένα ρόλο διδακτικού χαρακτήρα και λιγότερο διοικητικού. Τα τελευταία χρόνια, όμως, η εξέλιξη των τεχνολογικών μέσων οδήγησε στη συστηματική χρήση των ΤΠΕ και στη διοικητική διαδικασία του σχολείου. Έτσι, παρατηρήθηκε ότι η αξιοποίηση των ΤΠΕ διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στη διοίκηση της εκπαίδευσης, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι βελτιώνει την ποιότητα υπηρεσιών στη σχολική μονάδα, περιορίζει την άσκοπη γραφειοκρατία και εξοικονομεί πολύτιμο χρόνο στους εκπαιδευτικούς για το διδακτικό τους έργο. Στην ελληνική εκπαιδευτική κοινότητα έχει εισαχθεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια ένα πλήρως ολοκληρωμένο μηχανογραφημένο σύστημα με τη στήριξη του Υπουργείου Παιδείας.

Το Πληροφοριακό Σύστημα “MySchool” είναι ένα μηχανογραφικό εργαλείο καθημερινής διοικητικής υποστήριξης των σχολικών μονάδων της επικράτειας και των διοικητικών εκπαιδευτικών δομών. Αποτελεί το βασικό εργαλείο για τη λειτουργία κάθε σχολικής μονάδας και οδηγεί σε βέλτιστη άσκηση του εκπαιδευτικού έργου. Είναι εμπλουτισμένο με πληθώρα λειτουργιών -με συνεχή αναβάθμιση- που περιλαμβάνει από βασικές διοικητικές

εργασίες, όπως καταχώριση απουσιών και βαθμολογίας μαθητών, προσθήκη ωρολογίου προγράμματος και αναθέσεις μαθημάτων, καταχωρίσεις αδειών, απουσιών και απεργιών εκπαιδευτικών μέχρι πιο σύνθετες, όπως διασύνδεση με τη βάση δεδομένων του Εθνικού Δημοτολογίου και επικοινωνία με γονείς/κηδεμόνες για αποστολή ενημερωτικού δελτίου (ειδοποιητηρίου) απουσιών με ηλεκτρονικό μήνυμα ή SMS. Όλες οι παραπάνω λειτουργικότητες του συστήματος έχουν ωφελήσει σε μεγάλο βαθμό τις σχολικές μονάδες, καθώς έχουν βελτιώσει την ποιότητα των υπηρεσιών τους και έχουν διευκολύνει τη λειτουργία και τον έλεγχο των εσωτερικών διεργασιών τους, εξοικονομώντας πολύτιμο χρόνο στους εκπαιδευτικούς να ασχοληθούν με το διδακτικό τους έργο.

Ωστόσο, για να επιτευχθεί ο στόχος των Πληροφοριακών Συστημάτων στη διοίκηση της εκπαίδευσης που είναι η βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των σχολικών μονάδων (Law, Yuen & Wong, 2003), απαιτούνται κάποιες βασικές προϋποθέσεις από την πλευρά των τελικών χρηστών, όπως είναι η απόκτηση κατάλληλων γνώσεων και δεξιοτήτων στο χειρισμό των ΤΠΕ από τους Διευθυντές/Υποδιευθυντές/Προϊσταμένους των σχολικών μονάδων, καθώς εκείνοι έχουν την απόλυτη ευθύνη για την ορθή τήρηση των στοιχείων στο Πληροφοριακό Σύστημα MySchool. Εξάλλου, σύμφωνα με τους Tondeur, Van Keer, Van Braak & Valcke (2008) η διαρκής επιμόρφωση και κατάρτιση των στελεχών εκπαίδευσης μπορεί να συμβάλλει στην εξοικειώσή τους με τη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων, ώστε να μπορέσουν να αξιοποιήσουν τη διοικητική υποστήριξη που αυτά προσφέρουν.

5 Σχεδιασμός Διαδικτυακού Περιβάλλοντος ΕξΑΕ για την Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών Στο MySchool

5.1 Εισαγωγή

Το Πληροφοριακό Σύστημα MySchool αποτελεί ένα σοβαρό διοικητικό έργο ύψιστης σημασίας και προτεραιότητας για τις σχολικές μονάδες. Οι δυσκολίες στη διαχείρισή του σε πολλά τμήματά του και ιδιαίτερα στη λειτουργία που αφορά τις άδειες του προσωπικού δημιουργεί επιπλέον φόρτο στο εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτικών που το χειρίζονται. Έρευνες σχετικές με το θέμα έχουν δείξει ότι ανάμεσα στις προτάσεις που έχουν διατυπωθεί για τη βελτίωση της ορθής χρήσης του είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Κοντόση, 2014). Με δεδομένα τα στοιχεία αυτά, αλλά και από την προσωπική εμπειρία της ερευνήτριας ως υπεύθυνη διαχείρισης του MySchool σε Διεύθυνση Εκπαίδευσης από την πρώτη μέρα λειτουργίας του έως σήμερα, έγινε μια προσπάθεια σχεδιασμού ενός διαδικτυακού περιβάλλοντος επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στο σύστημα MySchool και συγκεκριμένα στην ενότητα που αφορά τις άδειες του προσωπικού.

Το πρόγραμμα στοχεύει στην εκμάθηση της διαδικασίας διαχείρισης των αδειών του προσωπικού μιας σχολικής μονάδας στο MySchool και της αντιμετώπισης και επίλυσης τυχόν σφαλμάτων που μπορεί να προκύψουν. Οι στόχοι αυτοί προωθούνται μέσα από την εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και το σχεδιασμό και την υλοποίηση διαδικτυακού περιβάλλοντος μάθησης με τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Σπαντιδάκης, Αναστασιάδης & Βασαρμίδου, 2013). Οι τελικοί αποδέκτες θα είναι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των σχολικών μονάδων της επικράτειας που χειρίζονται ήδη ή επιθυμούν να επιμορφωθούν στο πληροφοριακό σύστημα MySchool.

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε σε ζητήματα σχεδιασμού του διαδικτυακού περιβάλλοντος για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο MySchool, εστιάζοντας το ενδιαφέρον μας στην παιδαγωγική αξιοποίηση των Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών Ασύγχρονης Μετάδοσης, καθώς και στα τεχνολογικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν.

Η δομή του κεφαλαίου έχει ως εξής: Στη δεύτερη ενότητα περιγράφεται συνοπτικά ο σκοπός και η δομή του διαδικτυακού περιβάλλοντος της επιμόρφωσης του MySchool. Στην τρίτη ενότητα αναλύεται το παιδαγωγικό πλαίσιο του επιμορφωτικού περιβάλλοντος, καθώς και τα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά των ΤΠΕ ως διδακτικών εργαλείων στο περιβάλλον επιμόρφωσης και τέλος αποτυπώνονται τα στάδια σχεδιασμού και ανάπτυξης του εκπαιδευτικού υλικού. Η τέταρτη ενότητα εστιάζει στον τεχνολογικό σχεδιασμό και κάθε μία από τις πέντε υποενότητες περιγράφει τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή και δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού. Τέλος, στην πέμπτη ενότητα παρουσιάζονται οι βασικές οθόνες του διαδικτυακού περιβάλλοντος επιμόρφωσης του MySchool.

5.2 Σκοπός και Δομή Διαδικτυακού Περιβάλλοντος

Το Περιβάλλον Επιμόρφωσης που παρέχεται με τη μορφή μιας σειράς διαδικτυακών μαθημάτων ασύγχρονης αυτοεκπαίδευσης με γενικό τίτλο “MySchool: Ένας Διαδικτυακός Διαδραστικός Οδηγός Διαχείρισης Των Αδειών” σχεδιάστηκε με σκοπό την επιμόρφωση των διευθυντών σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που είναι υπεύθυνοι στη διαχείριση του Πληροφοριακού Συστήματος MySchool. Πρόκειται για ένα διαδικτυακό περιβάλλον, το οποίο είναι ελεύθερα προσβάσιμο μέσω οποιουδήποτε φυλλομετρητή (browser) στη διαδρομή <http://koita.me/vicky/w/>.

Το βασικό περιβάλλον επιμόρφωσης αποτελεί ουσιαστικά μια Θεματική Ενότητα εφαρμοσμένη σε αρθρωτή δομή που αποτελεί δομικό στοιχείο της ΕξΑΕ. Η Θεματική Ενότητα που σχεδιάστηκε για τις ανάγκες της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών καλύπτει πλήρως το γνωστικό αντικείμενο της Διαχείρισης των Αδειών του Εκπαιδευτικού Προσωπικού στο σύστημα MySchool. Επιπλέον, η δομή της είναι τέτοια ώστε να παρέχει στον εκπαιδευόμενο ευελιξία και ανεξαρτησία όσον αφορά τον χώρο, το χρόνο, την αξιολόγηση, την επικοινωνία και τον ρυθμό μάθησης (Λυκουργιώτης, 1998-1999b). Αυτό σημαίνει ότι η μελέτη μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε σειριακά είτε όχι, ανάλογα με τις ανάγκες του εκπαιδευόμενου, αφού κάθε υποενότητα μπορεί να μελετηθεί ανεξάρτητα από ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

τις υπόλοιπες. Το περιβάλλον αυτό είναι προσπελάσιμο από την επιλογή “Το Περιβάλλον Διαχείρισης των Αδειών” και αφορά τη Διαχείριση των Αδειών του συστήματος MySchool. Τέλος, το Περιβάλλον έχει στηθεί με τρόπο ώστε να είναι πλήρως επεκτάσιμο με δυνατότητα προσθήκης νέων Θεματικών Ενοτήτων όποτε χρειαστεί.

5.3 Προδιαγραφές Σχεδιασμού & Ανάπτυξης Διαδικτυακού Περιβάλλοντος

5.3.1 Παιδαγωγικό Πλαίσιο

Η αλματώδης εξέλιξη των ΤΠΕ τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργήσει νέα εργαλεία και υπηρεσίες για το σύγχρονο άνθρωπο (Bangemann, 1994), με αποτέλεσμα να έχει επηρεάσει το σύνολο της κοινωνικής και επαγγελματικής του ζωής (Kling, 2000). Η Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) έχει διευκολύνει την καθημερινότητα σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, αλλά παράλληλα έχει δημιουργήσει νέες απαιτήσεις, ιδιαίτερα στον εργασιακό χώρο (Αναστασιάδης, 2000). Οι γνώσεις και οι δεξιότητες απαξιώνονται με τόσο γρήγορο ρυθμό που οι παραδοσιακοί τρόποι διδασκαλίας αδυνατούν να ανταπεξέλθουν σε μια τέτοια πρόκληση. Ο Simonson (2003) υποστηρίζει ότι η ΕξΑΕ έχει τη δυνατότητα να προσφέρει στον εκπαιδευόμενο εκπαιδευτική εμπειρία τόσο ικανοποιητική και πλήρης όσο και η παραδοσιακή μορφή εκπαίδευσης.

Οι ΤΠΕ διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη νέα εκπαιδευτική πραγματικότητα. Τα τεχνολογικά εργαλεία και τα δίκτυα υπολογιστών συνθέτουν το νέο περιβάλλον των Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών - ΠΜΤ (Advanced Learning Technologies - ALT), το οποίο δίνει έμφαση στην ανάπτυξη περιβαλλόντων μάθησης στο διαδίκτυο, στοχεύει στην ενίσχυση της διαδραστικότητας μεταξύ εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου - διδακτικού υλικού και μαθησιακών εργαλείων, δημιουργώντας νέες προοπτικές για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Mikropoulos, 2000· Sunderland, 2002· Wenger, 2010). Οι ΠΜΤ αλλάζουν την έννοια του χρόνου και του χώρου στη διδακτική διαδικασία και μπορούν να ανταποκριθούν στις εξειδικευμένες επαγγελματικές ανάγκες του διδασκόμενου. Επιπλέον, στην ασύγχρονη ΕξΑΕ, όπου δεν απαιτείται ταυτόχρονη συμμετοχή εκπαιδευόμενου και εκπαιδευτή, σε πολλές περιπτώσεις ο διδασκόμενος μπορεί

να επιλέξει ακόμα και το δικό του ρυθμό μάθησης που, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Λιοναράκης (2001) μπορεί να τον οδηγήσει σε μια “ευρετική πορεία αυτομάθησης”.

Σύμφωνα με τους Παπαδάκη, Βελισσάριο, Φραγκούλη (2003), η ανάπτυξη των ΠΜΤ έδωσε δυνατότητες χρήσης διαφορετικών μοντέλων επιμόρφωσης, όπως:

- Αυτο-επιμόρφωση, στην οποία βασικό μέσο διδασκαλίας είναι ένα ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό και ο εκπαιδευόμενος έχει απόλυτη ελευθερία και αυτονομία στο ρυθμό μάθησης.
- Καθοδηγούμενη αυτο-επιμόρφωση, στην οποία ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή σε καθορισμένο χρόνο, είτε με φυσική παρουσία είτε μέσω διαδικτύου (e-mail, forum) είτε μέσω σύγχρονων συναντήσεων.
- Συνεργατική Επιμόρφωση, στην οποία εκτός από την δυνατότητα σύγχρονης ή ασύγχρονης επικοινωνίας, βασικό χαρακτηριστικό είναι η ανάθεση και εκπόνηση συνεργατικών δραστηριοτήτων.

Η ανάπτυξη του Διαδικτυακού Περιβάλλοντος Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών για το MySchool στηρίχτηκε στο μοντέλο της αυτο-επιμόρφωσης με στοιχεία από την καθοδηγούμενη αυτο-επιμόρφωση. Ο εκπαιδευόμενος είναι απόλυτα αυτόνομος και ελεύθερος να επιλέξει τον τρόπο και το χρόνο επιμόρφωσής του, αφού η πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό είναι ανεμπόδιστη και προσβάσιμη οποιαδήποτε χρονική στιγμή εκείνος το επιλέξει. Επιπλέον, μπορεί να μεταβεί σε οποιαδήποτε θεματική υποενοότητα επιθυμεί χωρίς να χρειάζεται να έχει μελετήσει τις προηγούμενες. Παράλληλα, υπάρχει η δυνατότητα ασύγχρονης ηλεκτρονικής επικοινωνίας του εκπαιδευόμενου με τον εκπαιδευτή, αλλά και μεταξύ των εκπαιδευόμενων μέσω forum, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχουν οι σύγχρονες διαδικτυακές τεχνολογίες για τη δημιουργία ηλεκτρονικών κοινοτήτων μάθησης. Οι δικτυακές μαθησιακές κοινότητες ή κοινότητες πρακτικής προσφέρουν έναν ευέλικτο τρόπο επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των επιμορφούμενων που μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα και προβληματισμούς με σκοπό την οικοδόμηση της γνώσης (Koliba & Gajda, 2009). Παρά το γεγονός ότι οι κοινότητες πρακτικής δεν είναι ακόμα διαδεδομένες, σύγχρονες έρευνες έχουν δείξει ότι η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών ενισχύεται όταν τους δίνεται η δυνατότητα να συνεργαστούν σε ένα περιβάλλον κοινότητας όπου τα νέα μέλη καθοδηγούνται από τα παλαιότερα και πιο έμπειρα (Richards, Bennett & Shea, 2007; Richards, 2010).

ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ

(e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Ο σχεδιασμός ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος στο διαδίκτυο απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, καθώς έχει παρατηρηθεί ότι πολλές φορές το ενδιαφέρον εστιάζεται στα τεχνολογικά μέσα εις βάρος των παιδαγωγικών αρχών και των μαθησιακών στόχων που πρέπει να επιτευχθούν (Carlan & Graham, 2008). Εντούτοις, η χρήση της τεχνολογίας δεν πρέπει να θεωρείται αυτοσκοπός, αφού στόχος των εκπαιδευτικών περιβαλλόντων είναι να παρέχει μαθησιακές ευκαιρίες προσαρμοσμένες στις ανάγκες των εκπαιδευομένων, ακολουθώντας μια παιδαγωγική και διδακτική μεθοδολογία μαθητοκεντρικού χαρακτήρα. Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση θα πρέπει να συνδυάζει την τεχνολογία με την εκπαίδευση διατηρώντας στοιχεία δημιουργικότητας και παιδαγωγικού χαρακτήρα (Αναστασιάδης, 2007· Λιοναράκης, 1999), ιδιαίτερα όταν απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, των οποίων ο ρόλος αντιστρέφεται από αυτόν του δασκάλου σε μαθητή. Επιπλέον, για την περίπτωση που μελετάμε, όπου πρόκειται για ένα μαθησιακό περιβάλλον επιμόρφωσης στοχευμένο σε ενήλικες εργαζόμενους (διευθυντές σχολικών μονάδων ή εκπαιδευτικούς) με σκοπό την εκμάθηση ενός συστήματος ύψιστης σημασίας για το διοικητικό και εκπαιδευτικό τους έργο, ο ρόλος της διδακτικής προσέγγισης είναι πολλαπλός: να ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση των εκπαιδευομένων μεταξύ τους, αλλά και των εκπαιδευομένων με το υλικό, να εστιάζει στη συνεργατική οικοδόμηση της γνώσης μέσω των κατάλληλων εργαλείων και να συνδέει το περιεχόμενο του υλικού με αυθεντικές καταστάσεις και επίλυση προβλημάτων (Αναστασιάδης Θ., 2016).

Οι Anderson & Dron (2011) υποστηρίζουν ότι στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση υπάρχουν τρεις γενιές παιδαγωγικών προσεγγίσεων, οι οποίες εξελίχθηκαν παράλληλα με την εξέλιξη της τεχνολογίας:

- η γνωστική-συμπεριφοριστική (Cognitive-Behaviorism), η οποία όταν εφαρμόζεται στα εκπαιδευτικά λογισμικά, έχουν βασικά χαρακτηριστικά τη γραμμική οργάνωση του περιεχομένου και την ύπαρξη ασκήσεων με ανατροφοδότηση
- ο κοινωνικός-εποικοδομισμός (Social Constructivism), ο οποίος σε σχέση με την τεχνολογία, διευκολύνει την επικοινωνία, υποστηρίζει τη συνεργασία και ενθαρρύνει τη συλλογική οικοδόμηση της γνώσης, λαμβάνοντας υπόψη και τις ιδιαιτερότητες της ανθρώπινης αντίληψης
- ο κονεκτιβισμός (Connectivism), ο οποίος αναφέρεται στα κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Twitter κλπ.) και εστιάζει στις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η μάθηση εξαιτίας των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των ατόμων στα δίκτυα αυτά.

Η παιδαγωγική προσέγγιση που υιοθετήθηκε για το σχεδιασμό του διαδικτυακού περιβάλλοντος επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών για το MySchool βασίστηκε στην αξιοποίηση της θεώρησης του Κοινωνικού Εποικοδομητισμού (Social constructivism), των κοινοτήτων μάθησης (Learning Communities) (Wenger, 2010), καθώς και των βασικών αρχών της ΕξΑΕ (ADEC, 2003, όπ. αναφ. στο Αναστασιάδης, 2014) και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

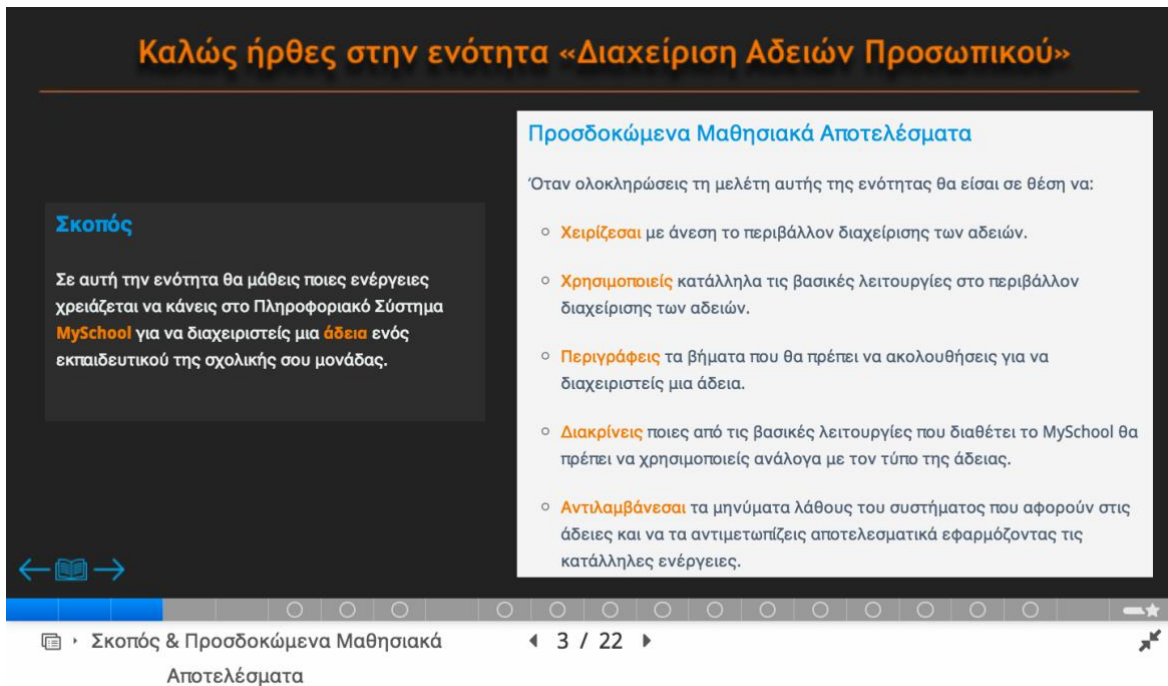
Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η επικοινωνία διαδραματίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο, κυρίως εξαιτίας της απόστασης μεταξύ του εκπαιδευτή με τον εκπαιδευόμενο, αλλά και των εκπαιδευόμενων μεταξύ τους. Οι εκπαιδευόμενοι είναι αυτόνομοι και ανεξάρτητοι να μελετήσουν το διδακτικό υλικό με το δικό τους ρυθμό, στο δικό τους χρόνο και χώρο, αλλά ταυτόχρονα αισθάνονται την ανάγκη να επικοινωνούν και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, προκειμένου να ανταλλάσσουν απόψεις και προβληματισμούς ή να επιλύουν θέματα που τους απασχολούν σχετικά με το γνωστικό τους αντικείμενο. Οι κοινότητες μάθησης αποτελούν δικτυακές τοποθεσίες αποτελούμενες από μια ομάδα ατόμων με κοινά ενδιαφέροντα και στόχο την καλλιέργεια της μάθησης και την οικοδόμηση της γνώσης (Kilpatrick, Barrett & Jones, 2003). Ιδιαίτερα όσον αφορά το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων στο εργασιακό τους περιβάλλον, οι μελετητές του είδους υποστηρίζουν ότι η συμμετοχή των ενηλίκων εκπαιδευομένων σε κοινότητες πρακτικής, η οποία τους επιτρέπει την ανταλλαγή πληροφοριών και την αλληλοϋποστήριξη ενισχύει τα αποτελέσματα της μαθησιακής διαδικασίας (Lave & Wenger, 1991; Rovai, 2001). Οι κοινότητες μάθησης εξαπλώθηκαν ιδιαίτερα στο διαδίκτυο τα τελευταία χρόνια με την ανάπτυξη των εφαρμογών του Web 2.0 δημιουργώντας διαδικτυακά περιβάλλοντα μάθησης που εξυπηρετούν την αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών (Hui-Chun, Gwo-Jen, Chin-Chung & Nian-Shing, 2009). Τα νέα εργαλεία που έφερε η εμφάνιση του Web 2.0 επιτρέπουν την επικοινωνία, την ανταλλαγή πληροφοριών, τη δημιουργία και το διαμοιρασμό περιεχομένου μεταξύ των χρηστών, μέσα από κοινωνικά περιβάλλοντα δικτύωσης (Facebook, Twitter, YouTube κλπ.).

Στο περιβάλλον επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών για το MySchool, η κοινότητα μάθησης δημιουργήθηκε με τη μορφή Ομάδων Συζητήσεων (Forum) με σκοπό την ανταλλαγή ιδεών και θεμάτων που αφορούν στη χρήση του MySchool από τους εκπαιδευτικούς που το χειρίζονται. Ο εκπαιδευτής έχει το ρόλο του διαχειριστή του forum, συντονίζει τα θέματα συζητήσεων και τα ταξινομεί σε κατηγορίες ανάλογα με το θέμα. Οι εκπαιδευόμενοι

μπορούν να συμμετέχουν ως μέλη, με όνομα χρήστη και κωδικό που θα επιλέξουν οι ίδιοι. Κάθε μέλος του forum μπορεί είτε να διαβάσει τις δημοσιεύσεις που υπάρχουν ήδη, είτε να δει τις απαντήσεις άλλων χρηστών, είτε να δημοσιεύσει τη δική του ερώτηση ή απάντηση/σχόλιο σε κάποια άλλη ερώτηση που έχει δημιουργηθεί. Δημιουργείται, επομένως, ένα περιβάλλον αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευόμενων, αλλά και μεταξύ του εκπαιδευτή και των εκπαιδευομένων, που δύναται να έχει όλα τα χαρακτηριστικά μιας κοινότητας μάθησης, αφού τα μέλη του καθοδηγούνται από τον εκπαιδευτή, συνεργάζονται μεταξύ τους και αλληλεπιδρούν μέσω ανταλλαγής απόψεων, συμμετέχοντας ενεργά στη διαμόρφωση της μάθησης. Επιπλέον, ανεξάρτητα από το περιβάλλον επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών για το MySchool, έχει δημιουργηθεί μια κλειστή ομάδα στο Facebook (<https://www.facebook.com/groups/MYSCHOOL.HELP/>) από εκπαιδευτικούς που χειρίζονται το MySchool σε σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και έχει ως θέμα “Απορίες - Προτεινόμενες λύσεις που αφορούν την εφαρμογή Myschool”. Πρόκειται για ένα περιβάλλον επικοινωνίας που αριθμεί περισσότερα από 900 μέλη (Ιούλιος 2018), αριθμός που πολλαπλασιάζεται διαρκώς, και χαρακτηρίζεται από αυξημένη συχνότητα επικοινωνίας, αριθμό αναρτήσεων και συνομιλιών, ιδιαίτερα σε περιόδους πολλαπλών υποχρεώσεων και ενεργειών που πρέπει να διεκπεραιωθούν μέσα από το MySchool, όπως κατά το κλείσιμο του τρέχοντος διδακτικού έτους και το άνοιγμα του επόμενου.

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού του διαδικτυακού περιβάλλοντος επιμόρφωσης “MySchool” υιοθετήθηκε το Πλαίσιο αρχών της ΕξΑΕ (American Distance Education Consortium (ADEC, 1999, οπ. αναφ. στο Αναστασιάδης, 2006), σύμφωνα με τις οποίες:

- Το περιβάλλον μάθησης θα πρέπει να διέπεται από ξεκάθαρους μαθησιακούς στόχους και να εστιάζει σε σαφώς καθορισμένα προσδοκώμενα αποτελέσματα, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων στα πλαίσια μιας ανοιχτής, ευέλικτης, μαθητοκεντρικής προσέγγισης (βλ. Εικόνα 10).

Καλώς ήρθες στην ενότητα «Διαχείριση Αδειών Προσωπικού»

Σκοπός

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις ποιες ενέργειες χρειάζεται να κάνεις στο Πληροφοριακό Σύστημα **MySchool** για να διαχειριστείς μια **άδεια** ενός εκπαιδευτικού της σχολικής σου μονάδας.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσεις τη μελέτη αυτής της ενότητας θα είσαι σε θέση να:

- **Χειρίζεσαι** με άνεση το περιβάλλον διαχείρισης των αδειών.
- **Χρησιμοποιείς** κατάλληλα τις βασικές λειτουργίες στο περιβάλλον διαχείρισης των αδειών.
- **Περιγράφεις** τα βήματα που θα πρέπει να ακολουθήσεις για να διαχειριστείς μια άδεια.
- **Διακρίνεις** ποιες από τις βασικές λειτουργίες που διαθέτει το MySchool θα πρέπει να χρησιμοποιείς ανάλογα με τον τύπο της άδειας.
- **Αντιλαμβάνεσαι** τα μηνύματα λάθους του συστήματος που αφορούν στις άδειες και να τα αντιμετωπίζεις αποτελεσματικά εφαρμόζοντας τις κατάλληλες ενέργειες.

◀ ▶ 3 / 22

Σκοπός & Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Εικόνα 10: Η οθόνη «Σκοπός & Προσδοκώμενα Αποτελέσματα»

- Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να ενθαρρύνεται, έτσι ώστε να λαμβάνει ενεργά μέρος, συνδυάζοντας τη μάθηση μέσα από την πράξη (learning by doing) – βλ. Εικόνα 11.1, τη μάθηση με αναστοχασμό (learning by reflection) – βλ. Εικόνα 11.2, τη μάθηση μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων (case - based learning) – βλ. Εικόνα 11.3 και τέλος τη μάθηση μέσα από την εξερεύνηση (learning by exploring) – βλ. Εικόνα 11.4.

Το Περιβάλλον Διαχείρισης των Άδειών > 7. Μετά την Υποβολή της Άδειας

✓ Σε αυτή την υπενότιη θα μάθεις ποιες ενέργειες μπορείς να κάνεις **μετά την υποβολή** της άδειας. Όταν είσαι έτοιμος πάτησε το κουμπί να ξεκινήσει το βίντεο (0:27 sec).

Προς το τέλος του βίντεο προσπάθησε να απαντήσεις στην **ερώτηση αυτοαξιολόγησης**.

Πάτησε εδώ για να δεις τι σημαίνουν τα **εικονίδια** και σε τι **ενέργειες** αντιστοιχούν.

0:08 / 0:27

Πήγαινε στην επόμενη σελίδα για να μάθεις τη διαδικασία έγκρισης μιας άδειας.

7. Μετά την Υποβολή της Άδειας 13 / 22

Εικόνα 11.1: Μάθηση μέσα από την πράξη (learning by doing)

Το Περιβάλλον Διαχείρισης των Άδειών > 9. Απόρριψη Άδειας

✓ Σε αυτή την υπενότιη θα μάθεις τη διαδικασία **απόρριψης** μιας άδειας που βρίσκεται "Προς Έγκριση". Όταν είσαι έτοιμος πάτησε το κουμπί να ξεκινήσει το βίντεο (0:43 sec).

Κατά τη διάρκεια και προς το τέλος του βίντεο προσπάθησε να απαντήσεις στις **ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης**.

Εντοπίζουμε την άδεια που είναι σε κατάσταση "Προς Έγκριση"

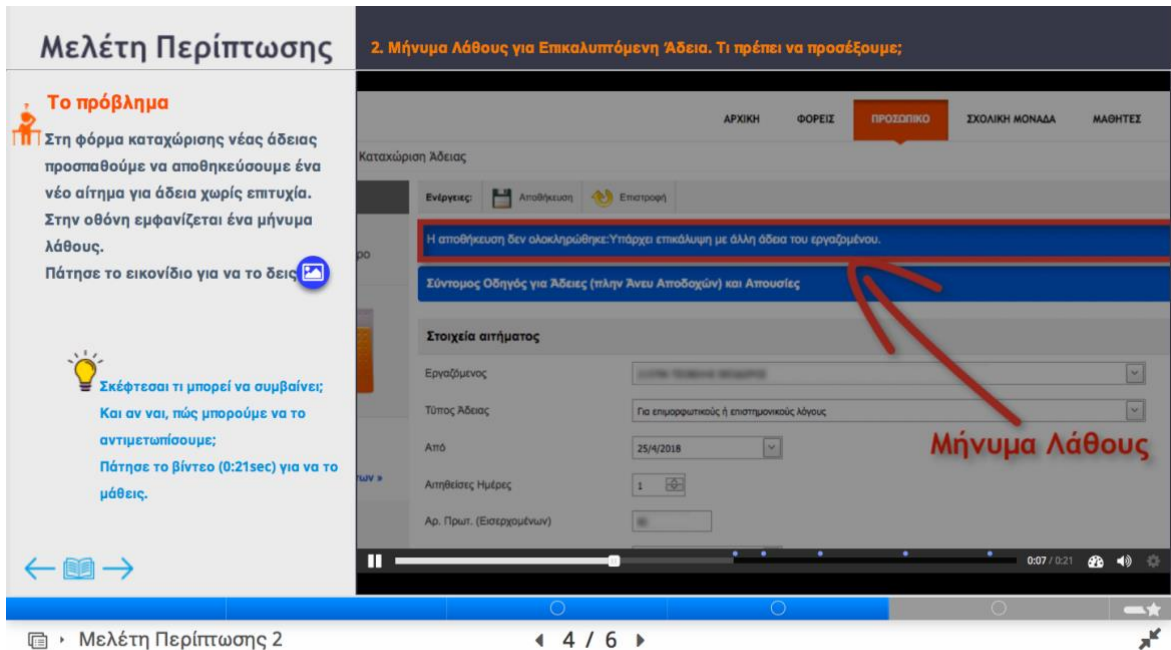
Αναγνώρισες τα εικονίδια;

0:07 / 0:43

Πήγαινε στην επόμενη σελίδα για να δεις πώς μπορείς να ανακαλέσεις μια άδεια.

9. Απόρριψη Άδειας 15 / 22

Εικόνα 11.2: Μάθηση με αναστοχασμό (learning by reflection)

Μελέτη Περίπτωσης

2. Μήνυμα Λάθους για Επικαλυπτόμενη Άδεια. Τι πρέπει να προσέξουμε;

Το πρόβλημα

Στη φόρμα καταχώρισης νέας άδειας προσπαθούμε να αποθηκεύσουμε ένα νέο αίτημα για άδεια χωρίς επιτυχία. Στην οθόνη εμφανίζεται ένα μήνυμα λάθους.

Πάτησε το εικονίδιο για να το δείξεις

Σκέφτεσαι τι μπορεί να συμβαίνει; Και αν ναι, πώς μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε; Πάτησε το βίντεο (0:21sec) για να το μάθεις.

Καταχώριση Άδειας

Ενέργειες: Αποθήκευση Επιστροφή

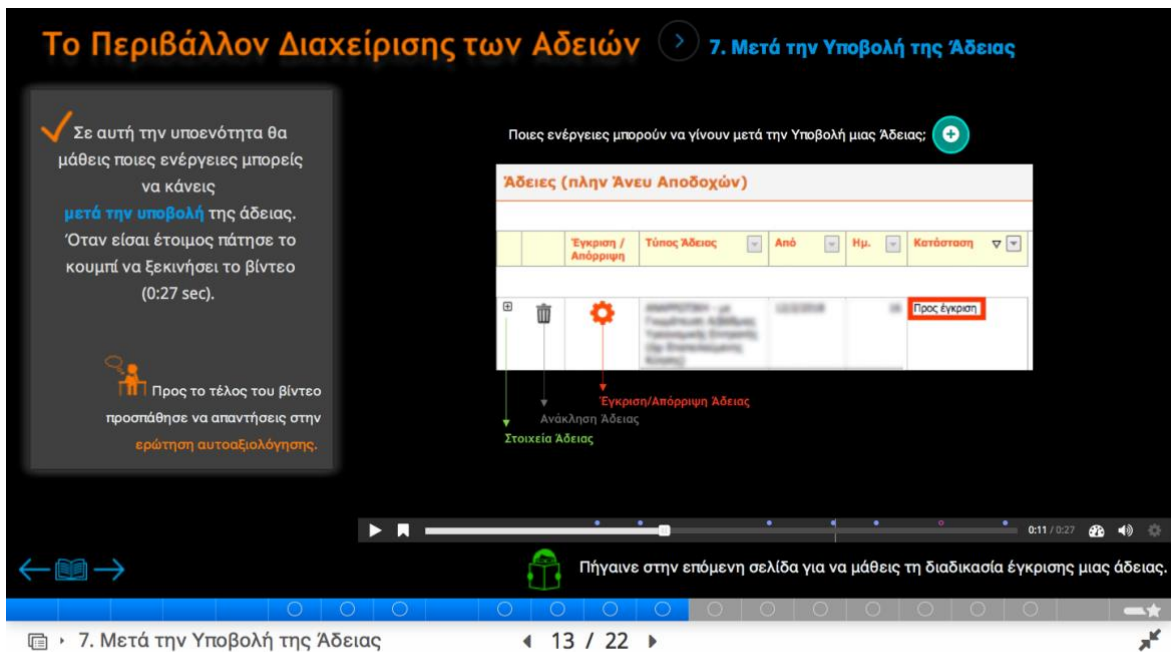
Η αποθήκευση δεν ολοκληρώθηκε: Υπάρχει επικάλυψη με άλλη άδεια του εργαζομένου.

Σύντομος Οδηγός για Άδειες (πλην Άνευ Αποδοχών) και Απουσίες

Μήνυμα Λάθους

Μελέτη Περίπτωσης 2 4 / 6

Εικόνα 11.3: Μάθηση μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων (case-based learning)

Το Περιβάλλον Διαχείρισης των Αδειών

7. Μετά την Υποβολή της Άδειας

Σε αυτή την υποενότητα θα μάθεις ποιες ενέργειες μπορείς να κάνεις μετά την υποβολή της άδειας. Όταν είσαι έτοιμος πάτησε το κουμπί να ξεκινήσει το βίντεο (0:27 sec).

Προς το τέλος του βίντεο προσπάθησε να απαντήσεις στην ερώτηση αυτοαξιολόγησης.

Ποιες ενέργειες μπορούν να γίνουν μετά την Υποβολή μιας Άδειας;

Εγκριση / Απόρριψη	Τύπος Άδειας	Από	Ημ.	Κατάσταση
				Προς έγκριση

Ανάκληση Άδειας

Εγκριση/Απόρριψη Άδειας

Στοιχεία Άδειας

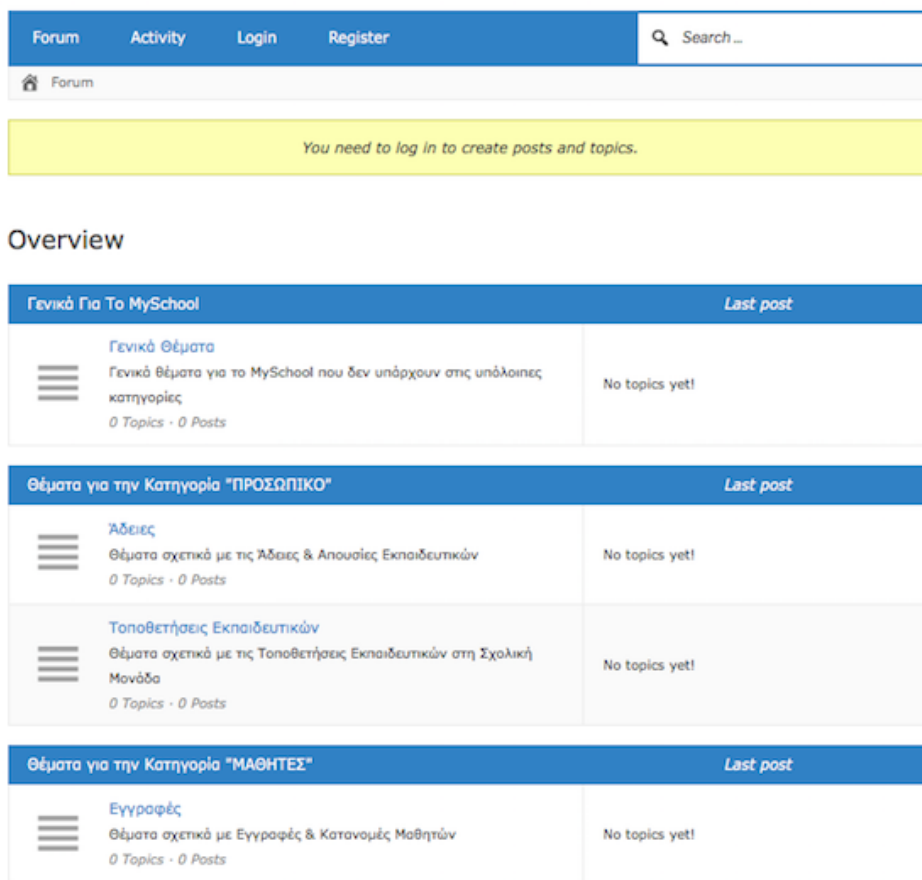
Πήγαινε στην επόμενη σελίδα για να μάθεις τη διαδικασία έγκρισης μιας άδειας.

7. Μετά την Υποβολή της Άδειας 13 / 22

Εικόνα 11.4: Μάθηση μέσα από την εξερεύνηση (learning by exploring)

- Η σύνδεση των μαθησιακών στόχων με μαθησιακές εμπειρίες από την πραγματική ζωή αποτελεί σημαντική προτεραιότητα.
- Το περιβάλλον μάθησης θα πρέπει να συνδυάζει τη χρήση των τεχνολογικών μέσων στη βάση της επίτευξης των μαθησιακών στόχων που έχουν τεθεί, καλύπτοντας τις διαφορετικές ανάγκες μάθησης των εκπαιδευομένων. Η επιλογή των τεχνολογικών μέσων που θα χρησιμοποιηθούν εξαρτάται από τη φύση του εκπαιδευτικού υλικού, τις τεχνολογικές δυνατότητες της ομάδας στόχου αλλά και από τη γενικότερη εκπαιδευτική φιλοσοφία που διέπει το διδακτικό προσωπικό.
- Το περιβάλλον μάθησης θα πρέπει να ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπινων πόρων του, δημιουργώντας τις συνθήκες και υποστηρίζοντας ενεργά την ανάπτυξη κοινοτήτων κοινών ενδιαφερόντων με στόχο την υλοποίηση της συνεργατικής μάθησης (βλ. Εικόνα 11.5).

Συζητήσεις (Forum)

The screenshot shows the MySchool Forum interface. At the top, there is a navigation bar with links for Forum, Activity, Login, and Register, along with a search bar. Below the navigation bar, there is a message stating "You need to log in to create posts and topics." The main content area is titled "Overview" and displays a list of forum categories. Each category has a header, a list of topics, and a "Last post" column. The categories shown are:

Γενικά Για Το MySchool	Last post
<p>Γενικά Θέματα</p> <p>Γενικά θέματα για το MySchool που δεν υπάρχουν στις υπόλοιπες κατηγορίες</p> <p>0 Topics - 0 Posts</p>	No topics yet!
Θέματα για την Κατηγορία "ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ"	Last post
<p>Άδειες</p> <p>Θέματα σχετικά με τις Άδειες & Απουσίες Εκπαιδευτικών</p> <p>0 Topics - 0 Posts</p>	No topics yet!
<p>Τοποθετήσεις Εκπαιδευτικών</p> <p>Θέματα σχετικά με τις Τοποθετήσεις Εκπαιδευτικών στη Σχολική Μονάδα</p> <p>0 Topics - 0 Posts</p>	No topics yet!
Θέματα για την Κατηγορία "ΜΑΘΗΤΕΣ"	Last post
<p>Εγγραφές</p> <p>Θέματα σχετικά με Εγγραφές & Κατανομές Μαθητών</p> <p>0 Topics - 0 Posts</p>	No topics yet!

Εικόνα 11.5: Ανάπτυξη κοινοτήτων μέσω πλατφόρμας ομάδας συζήτησης (Forum)

Επιπλέον, εφόσον πρόκειται για μαθησιακό περιβάλλον που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι Βασικές Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κόκκος, 2005) και να εφαρμοστεί μια σειρά από εκπαιδευτικές πρακτικές βασισμένες στη θεωρία της Ανδραγωγικής (Knowles, 1970), σύμφωνα με τις οποίες:

- Το επιμορφωτικό περιβάλλον δημιουργείται με βάση τις ανάγκες των εκπαιδευομένων. Αυτό σημαίνει ότι το γνωστικό αντικείμενο έχει επίκεντρο τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι χρήστες του MySchool.
- Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να συμμετέχουν ενεργητικά στη διαμόρφωση των μαθησιακών αντικειμένων του περιβάλλοντος, καθώς είναι πλήρως επεκτάσιμο και μπορεί να τροποποιείται σύμφωνα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους.
- Στόχος του προγράμματος είναι να μάθουν οι εκπαιδευόμενοι να αντιμετωπίζουν τα εμπόδια κατά τη χρήση του MySchool και να επιλύουν μόνοι τους τα προβλήματα.
- Ο εκπαιδευόμενος είναι ελεύθερος και ανεξάρτητος, χωρίς δέσμευση χρόνου ή χώρου για να μελετήσει το υλικό στο δικό του ρυθμό και με το δικό του τρόπο, χωρίς δεσμεύσεις ή πιέσεις από τον εκπαιδευτή.
- Ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι περισσότερο συντονιστικός παρά καθοδηγητικός.
- Η αλληλεπίδραση και η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των εκπαιδευομένων θα επιτευχθεί μέσω μιας πλατφόρμας ομάδας συζήτησης (Forum) με βασικό συντονιστή τον εκπαιδευτή.

5.3.2 Παιδαγωγικά Χαρακτηριστικά των ΤΠΕ ως διδακτικών εργαλείων στο Περιβάλλον Επιμόρφωσης για το MySchool

Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) μέσω αλληλεπιδραστικών και πολυμεσικών εργαλείων μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος μάθησης, με κύρια χαρακτηριστικά την αυτονομία του εκπαιδευόμενου και την αλληλεπίδρασή του με το υλικό. Το περιβάλλον που δημιουργήθηκε για την επιμόρφωση στο MySchool έχει σκοπό να καλλιεργήσει στο χρήστη δεξιότητες κριτικής

σκέψης και αυτομάθησης μέσα από τη διάδραση, καθώς και σύνδεση της γνώσης με τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι χρήστες του MySchool, ώστε να συμβάλλουν στην εμπέδωση του γνωστικού αντικειμένου (Ράπτης & Ράπτη, 2006).

Ο βασικός τρόπος παρουσίασης των πληροφοριών -εκτός από κείμενο και βοηθητικά εικονίδια- είναι η αναπαραγωγή μικρής διάρκειας βιντεοσκοπημένων σεναρίων χρήσης του πληροφοριακού συστήματος MySchool, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να συγκεντρώσει την προσοχή και το ενδιαφέρον του σε συγκεκριμένες πληροφορίες στα σημεία που έχει ανάγκη όσες φορές χρειάζεται (Σπαντιδάκης, Αναστασιάδης & Βασαρμίδου, 2013)

Επίσης, μέσα στο κείμενο χρησιμοποιούνται αρκετές φορές υπερκείμενα (σύνδεση των λέξεων και φράσεων με άλλες λέξεις ή φράσεις στο ίδιο ή σε άλλο κείμενο), ώστε να δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για δυναμική πρόσβαση στις παρεχόμενες πληροφορίες (Σπαντιδάκης, Αναστασιάδης & Βασαρμίδου, 2013).

Επιπλέον, η εξατομίκευση επιτυγχάνεται σε μεγαλύτερο βαθμό με την παροχή άμεσης ανατροφοδότησης είτε κατά τη διάρκεια της πλοήγησης στο ψηφιακό υλικό είτε στις δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης κατά τη διάρκεια ή στο τέλος της ενότητας. Στο πλαίσιο αυτό, η ανατροφοδότηση βοηθάει τον εκπαιδευόμενο όχι μόνο να εντοπίσει τα λάθη του και να βελτιώσει την απόδοσή του, αλλά και να τον υποστηρίξει με σχόλια επιβράβευσης και ενθάρρυνσης (Ματραλής, 1998,1999).

Προκειμένου ο επιμορφούμενος να διευκολυνθεί στη μελέτη του, η ύλη παρουσιάζεται καταταμημένη σε μικρά και οργανωμένα τμήματα γνώσης. Ο τρόπος αυτός, σύμφωνα με τον Mayer (2005) βοηθάει στην αποτελεσματικότερη πρόσληψη της πληροφορίας από τους επιμορφούμενους, ενώ ταυτόχρονα τους επιτρέπει να καθορίσουν μόνοι τους το ρυθμό μελέτης. Στο επιμορφωτικό περιβάλλον για το MySchool, το εκπαιδευτικό υλικό δεν δεσμεύει τους επιμορφούμενους να το μελετήσουν με καθορισμένο τρόπο. Αντιθέτως, πρόκειται για ένα ανεξάρτητο και αυτόνομο διαδραστικό μαθησιακό περιβάλλον (Αγγελάκη, Καλλές & Τρύφωνα, 2011).

Τέλος, στο περιβάλλον επιμόρφωσης για το MySchool έχουν αξιοποιηθεί για επιπλέον εμπάθυνση του γνωστικού αντικειμένου ορισμένες τεχνικές όπως:

- Το εργαλείο υποστήριξης F.A.Q. (Frequently Asked Questions) - Συχνές Ερωτήσεις, το οποίο αποσκοπεί σε σύντομες απαντήσεις συνηθισμένων ερωτήσεων με δυνατότητα συνεχούς ανανέωσης (βλ. Εικόνα 15).

- Η “Μελέτη Περίπτωσης”, η οποία περιλαμβάνει σύνθετα παραδείγματα/προβλήματα που μπορεί να προκύψουν κατά τη διαχείριση του MySchool και τρόποι επίλυσής τους (βλ. Εικόνα 11.3 & 14).
- Διαδικτυακές πηγές που προτείνεται να συμβουλευτούν ή να μελετήσουν οι επιμορφούμενοι σε συνέχεια της μελέτης του επιμορφωτικού υλικού.

5.3.3 Τα Στάδια Σχεδιασμού και Ανάπτυξης του Εκπαιδευτικού Υλικού για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο MySchool

Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη του επιμορφωτικού υλικού ξεκίνησε λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων (Κόκκος, 2005) και ειδικότερα τα χαρακτηριστικά της ομάδας-στόχου (Conrad, 2000) για την οποία προορίζεται το Περιβάλλον Επιμόρφωσης για το MySchool. Οι εκπαιδευτικοί στους οποίους απευθύνεται το μαθησιακό υλικό παρουσιάζουν μια ποικιλία από χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων που διαμορφώνουν ένα διαφορετικό εκπαιδευτικό πλαίσιο (Κουλαουζίδης, 2012). Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η ενότητα που αφορά τη διαχείριση των αδειών στο Π.Σ. MySchool απευθύνεται σε μεγάλο πλήθος εκπαιδευτικών, καθώς είναι κοινό εργαλείο και στις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει μεγάλο κενό στην ενημέρωση των εκπαιδευτικών με αποτέλεσμα να υπάρχει άμεση ανάγκη επιμόρφωσης. Έτσι, λοιπόν, δεδομένου των αναγκών των επιμορφούμενων και του περιορισμένου χρόνου που υπήρχε για την ολοκλήρωση της εργασίας, επιλέχθηκε να αναπτυχθεί επιμορφωτικό υλικό σχετικά με τη διαχείριση των αδειών του προσωπικού στο MySchool.

Η παρουσίαση του διδακτικού περιεχομένου του υλικού βασίστηκε στα εγχειρίδια χρήσης του Υπουργείου Παιδείας και ακολουθεί τη δομή της αντίστοιχης του πληροφοριακού συστήματος. Επιπλέον, τα υλικά είναι εξ ολοκλήρου ψηφιακά με αρκετά πολυμεσικά στοιχεία, όπως βίντεο, σχεδιαγράμματα και πίνακες, ενώ τα κείμενα χαρακτηρίζονται από σαφές, επεξηγηματικό και φιλικό ύφος. Στο πλαίσιο του σχεδιασμού του ψηφιακού υλικού κατάλληλου για εξ αποστάσεως εκπαίδευση υιοθετήθηκαν επιπλέον χαρακτηριστικά, όπως σαφώς καθορισμένοι και διατυπωμένοι στόχοι και προσδοκώμενα αποτελέσματα (βλ. Εικόνα 10) για τη θεματική ενότητα του περιεχομένου, σύνοψη στο τέλος των

υποενοτήτων, επεξηγήσεις και διευκρινίσεις σημαντικών εννοιών σε κρίσιμα σημεία του υλικού (βλ. Εικόνες 11.1, 11.2 & 11.3) και τονισμός με έντονους χαρακτήρες (bold) όρων και εννοιών όπου απαιτείται η προσοχή του χρήστη (Ματραλής, 1998). Εκτός από την ύπαρξη των εγχειριδίων χρήσης και κάποιων βοηθητικών οδηγιών από Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, δεν προϋπήρχε υλικό για εξ αποστάσεως επιμόρφωση, επομένως ολόκληρο το εκπαιδευτικό υλικό σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε εκ του μηδενός, προσαρμοσμένο στις ανάγκες των επιμορφούμενων.

Το εκπαιδευτικό υλικό ολοκληρώθηκε με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αυτοαξιολόγησης, όχι μόνο στο τέλος της ενότητας, αλλά και κατά τη διάρκεια των επιμέρους υποενοτήτων, ώστε ο εκπαιδευόμενος να μπορεί να έχει τον έλεγχο της μαθησιακής του πορείας. Μεγάλη προσοχή δόθηκε στην παροχή της ανατροφοδότησης σε κάθε δραστηριότητα, δίνοντας σαφείς οδηγίες και κατευθύνσεις στο εκπαιδευόμενο ώστε να βελτιώσει την απόδοσή του και να ξεπεράσει τις δυσκολίες που τυχόν συνάντησε κατά τη διαδικασία της μάθησης. Επιπλέον, τα επαινετικά σχόλια που εμφανίζονται στον εκπαιδευόμενο που ολοκληρώνει με επιτυχία τις δραστηριότητες αποτελούν ισχυρό κίνητρο για να συνεχίσει τη μελέτη του (Ματραλής, 1998).

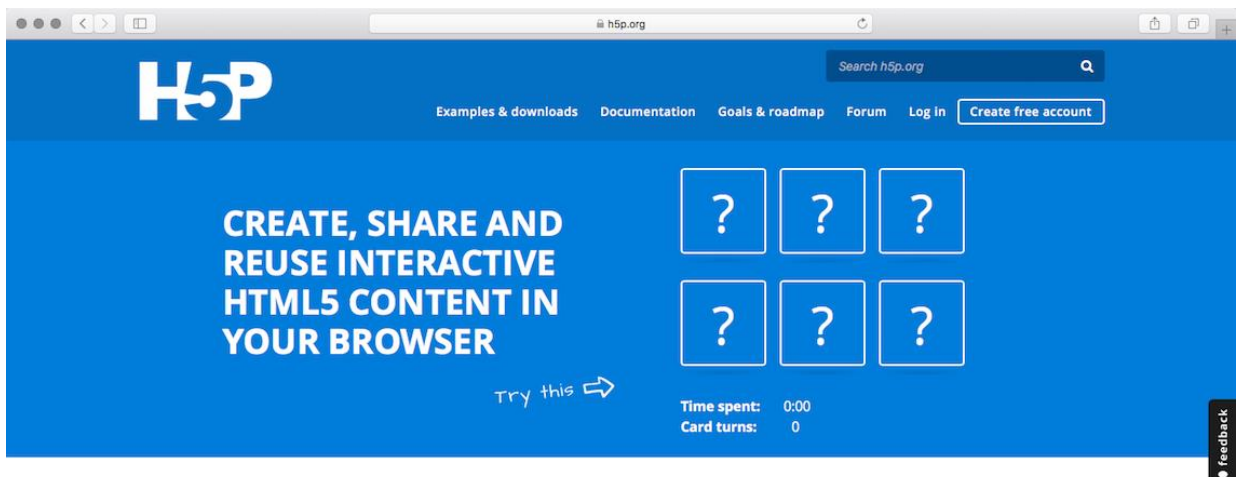
5.4 Τεχνολογικό Πλαίσιο - Τα εργαλεία συγγραφής και δημιουργίας υλικού

5.4.1 Το Εργαλείο H5P

Η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού της παρούσας εργασίας στηρίχτηκε στο συγγραφικό εργαλείο ανοικτού κώδικα (open source e-authoring tool) H5P. Το H5P (HTML5 Package) δίνει τη δυνατότητα για δημιουργία διαδραστικού περιεχομένου HTML5, όπως παρουσιάσεις, βίντεο, κουίζ, χρονοδιαγράμματα κλπ., επιτρέποντας στους χρήστες να το μοιράζονται και να το επαναχρησιμοποιούν (H5P, 2018). Εκτός από το περιεχόμενο του υλικού, μεγάλο του πλεονέκτημα θεωρούνται οι πολυάριθμες επιλογές που δίνονται στο σχεδιαστή του υλικού για τη δημιουργία διαδραστικών δραστηριοτήτων ποικίλων μορφών, όπως κουίζ, ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών και “σωστού/λάθους” με δυνατότητα άμεσης ανατροφοδότησης. Οι ερευνητές Mestre (2012) και Stiwinter (2013) έχουν διαπιστώσει ότι οι εκπαιδευόμενοι αφομοιώνουν αποτελεσματικότερα το εκπαιδευτικό υλικό όταν εφαρμόζουν στην πράξη όσα μαθαίνουν στη θεωρία και επιπλέον το στοιχείο της

διαδραστικότητας βοηθάει τους εκπαιδευόμενους να παραμείνουν προσηλωμένοι στη μαθησιακή διαδικασία (Singh & Scholz, 2017).

Το εργαλείο H5P διατίθεται δωρεάν στην ιστοσελίδα <https://h5p.org/> μέσω ενός web-based περιβάλλοντος επεξεργασίας περιεχομένου και ο σχεδιαστής έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει περιεχόμενο είτε μέσω της ιστοσελίδας <https://h5p.org/> είτε με τη μορφή plugin σε ένα από τα Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS) που το υποστηρίζουν, το Drupal, το Wordpress ή το Moodle. Για την παρουσίαση του περιβάλλοντος επιμόρφωσης για το MySchool επιλέχθηκε το Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου Wordpress (<https://wordpress.org/>), στο οποίο το βασικό υλικό ενσωματώθηκε στην πλατφόρμα μέσω ενός plugin, ενώ δημιουργήθηκαν επιπλέον σελίδες για εμβάθυνση στο υλικό, είτε με χρήση του H5P, είτε απλές στατικές σελίδες περιεχομένου, είτε με χρήση εργαλείων αλληλεπίδρασης (forum, e-mail).

Εικόνα 12: Το εργαλείο H5P (<https://h5p.org/>)

Το εργαλείο H5P προχωράει συνεχώς σε αναβαθμίσεις των λειτουργιών του και ταυτόχρονα εμπλουτίζεται με νέους τύπους περιεχομένου (<https://h5p.org/post-hub-releases>). Ήδη αυτές τις μέρες η ομάδα του H5P ανακοίνωσε την τελευταία του αναβάθμιση (29/06/2018) που περιλαμβάνει αρκετές βελτιώσεις στα διαδραστικά βίντεο. Μια από αυτές είναι η δυνατότητα που δίνει στο σχεδιαστή του υλικού να δημιουργήσει ασκήσεις με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, κάτι που μέχρι τώρα δεν ήταν εφικτό. Ενδεικτικά, θα αναφερθούν οι τύποι που χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες του διαδραστικού περιβάλλοντος επιμόρφωσης του MySchool:

- **Course Presentation** (Διαδραστική Παρουσίαση): Χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία του βασικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διαχείριση των αδειών, καθώς και για τις Μελέτες Περιπτώσεων και τα Μηνύματα Λάθους.
- **Interactive Video** (Διαδραστικό Βίντεο): Ενσωματώθηκαν διαδραστικά βίντεο μέσα στις παρουσιάσεις τόσο του βασικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διαχείριση των αδειών, όσο και για τις Μελέτες Περιπτώσεων και τα Μηνύματα Λάθους.
- **Accordion** (Αναδιπλούμενο μενού): Χρησιμοποιήθηκε για την παρουσίαση των Συχνών Ερωτήσεων (F.A.Q.)
- **Drag and Drop** (Σύρε και Άφησε): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες.
- **Drag the words** (Σύρε τις λέξεις): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες.
- **Fill in the Blanks** (Συμπλήρωση κενών): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες.
- **Image Hotspots** (Σημεία πάνω στην εικόνα): Χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του μαθήματος για να δώσει περαιτέρω εξηγήσεις σε συγκεκριμένες ενέργειες.
- **Multiple Choice** (Πολλαπλή επιλογή): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες σε ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών.
- **Single Choice Set** (Μοναδική επιλογή): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες.
- **True/False Question** (Σωστό/Λάθος): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες σε ερωτήσεις τύπου Σωστό/Λάθος.

Αυτοί είναι μερικοί μόνο από τους τύπους των εργαλείων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ένα διαδραστικό μάθημα και εξυπηρέτησαν τις ανάγκες του επιμορφωτικού περιβάλλοντος που δημιουργήθηκε για το MySchool. Στη διαδρομή <https://h5p.org/content-types-and-applications> μπορεί κάποιος να εξερευνήσει όλους τους τύπους και να δει οδηγίες και παραδείγματα για το πώς μπορούν να εφαρμοστούν και να καλύψουν τις διάφορες ανάγκες σε μαθησιακό υλικό.

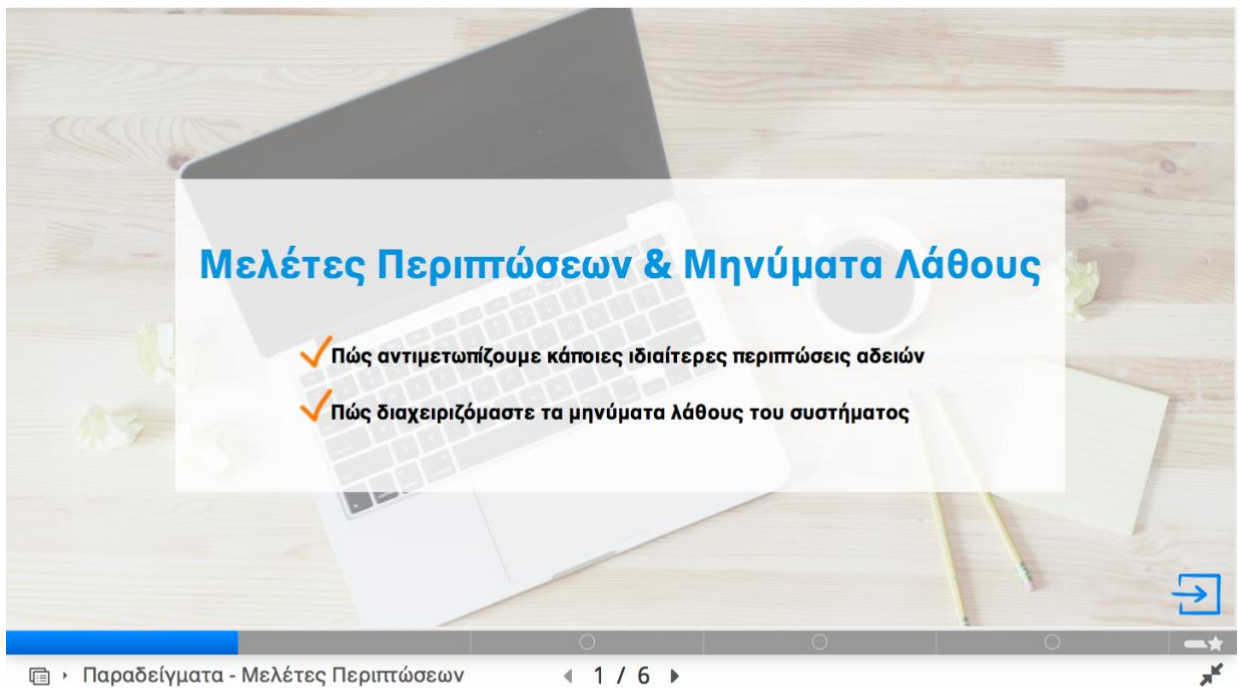
Για το συγκεκριμένο επιμορφωτικό υλικό δημιουργήθηκαν τρεις διαφορετικές λειτουργίες με το εργαλείο H5P:

- Η πρώτη, τύπου “Course Presentation”, αποτελείται από 22 Slides, το περιεχόμενο των οποίων περιλαμβάνει κείμενα και επεξηγηματικές εικόνες, 15 διαδραστικά βίντεο, 35 δραστηριότητες και 85 χρήσιμες συμβουλές, ενώ αποτελεί το βασικό εκπαιδευτικό υλικό του περιβάλλοντος (Εικόνα 13).

Εικόνα 13: Η λειτουργία “Το Περιβάλλον Διαχείρισης των Αδειών”, τύπου Course Presentation

- Η δεύτερη, τύπου “Course Presentation”, ονομάζεται “Μελέτες Περιπτώσεων & Μηνύματα Λάθους” αποτελείται από 6 Slides, το περιεχόμενο των οποίων περιλαμβάνει κείμενα και επεξηγηματικές εικόνες, 3 διαδραστικά βίντεο και 21 επεξηγηματικά σχόλια, όπου παρουσιάζονται κάποιες προβληματικές περιπτώσεις κατά τη διαχείριση του MySchool, καθώς και τρόποι αντιμετώπισής τους (Εικόνα 14).

Εικόνα 14: Η λειτουργία “Μελέτες Περιπτώσεων & Μηνύματα Λάθους”, τύπου Course Presentation

- Η τρίτη, τύπου “Accordion”, περιλαμβάνει 18 ερωτήσεις με τις απαντήσεις τους σε θέματα που αφορούν τις άδειες στο MySchool (Εικόνα 15).

Συχνές Ερωτήσεις (F.A.Q.)

▼ **1. Ποιες άδειες καταχωρούνται στο MySchool;**

Κάθε αίτηση για άδεια εκπαιδευτικού δηλώνεται στο MySchool.

Βλ. Σχετική Νομοθεσία: [ΦΕΚ 2648/γ.Β/07.10.2014](#)

Εγκύκλιος: [Φ.351.1/43/67822/Δ1/05-05-2014 \(ΑΔΑ: Β1ΘΓ9-40Α\)](#)

> **2. Ποιες άδειες εγκρίνονται από τον διευθυντή του σχολείου;**

> **3. Ποιες άδειες εγκρίνονται από τον αρμόδιο διευθυντή εκπαίδευσης;**

> **4. Εγκρίναμε μια αιμοδοτική άδεια, όμως διαπιστώσαμε αργότερα ότι έχουμε κάνει λάθος στην ημερομηνία. Πώς μπορούμε να κάνουμε διόρθωση;**

> **5. Πώς δηλώνεται η άδεια ενός εκπαιδευτικού που υπηρετεί σε δύο ή περισσότερα σχολεία;**

> **6. Ποιες άδειες εγκρίνονται αυτόματα από το MySchool;**

> **7. Πότε χρησιμοποιούμε τον Τύπο 'Άδειας "Απουσία";**

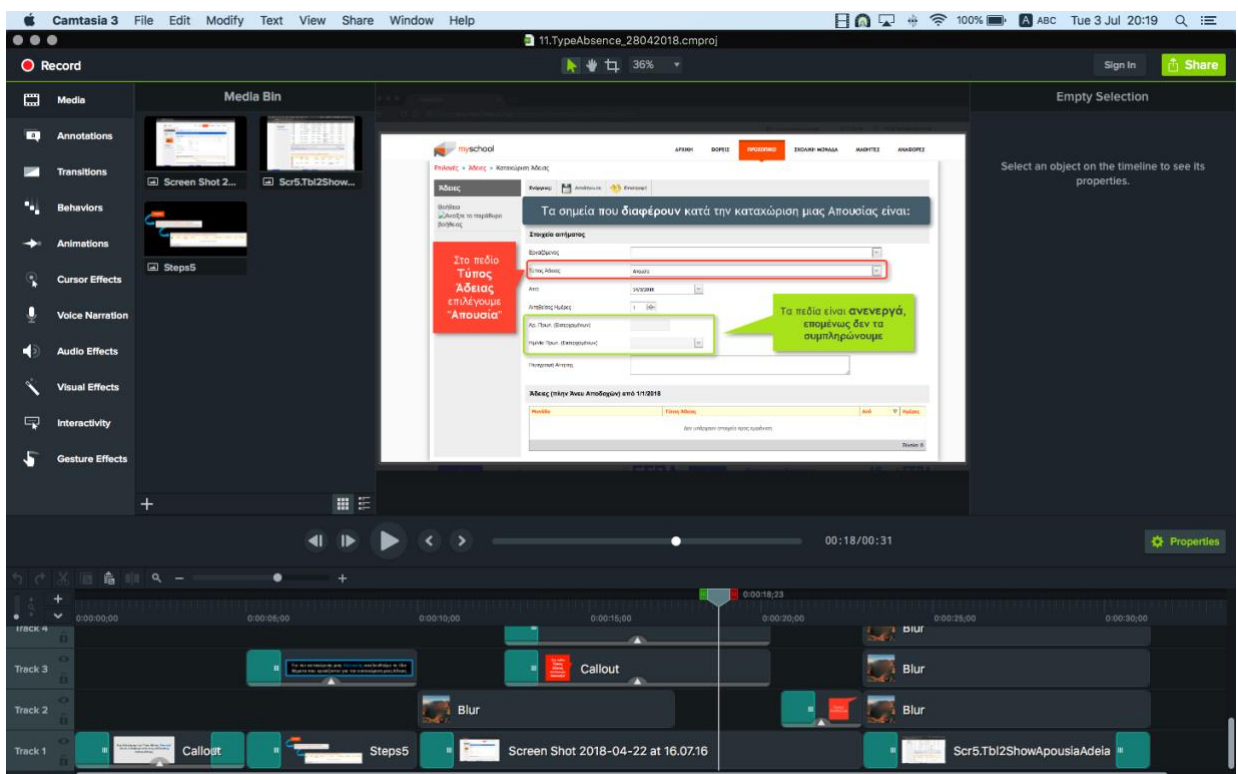
> **8. Ποιες άδειες μπορούν να διαγραφούν οριστικά από το σύστημα;**

> **9. Πώς μπορούμε να διορθώσουμε την ημερομηνία σε μια άδεια που έχει εγκριθεί;**

Εικόνα 15: Η λειτουργία “Συχνές Ερωτήσεις (F.A.Q.)”, τύπου Accordion

5.4.2 Το Λογισμικό Camtasia 3

Η δημιουργία διαδραστικών βίντεο με το εργαλείο H5P προϋποθέτει την ύπαρξη αρχείων τύπου .mp4 προκειμένου να ενσωματωθούν στο περιβάλλον H5P και να μετατραπούν σε διαδραστικά. Επομένως, για τις ανάγκες του επιμορφωτικού προγράμματος για το MySchool έπρεπε αρχικά να δημιουργηθούν επεξηγηματικά βίντεο (βιντεομαθήματα/video-tutorial) με οδηγίες για κάθε υποενότητα της διαχείρισης αδειών του MySchool. Για τη δημιουργία των βιντεομαθημάτων χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό Camtasia 3.1.2 για Mac της εταιρείας Techsmith (<https://www.techsmith.com/>). Το Camtasia παρέχει τη δυνατότητα εγγραφής βίντεο της οθόνης του υπολογιστή, επιτρέποντας στο χρήστη να ορίσει συγκεκριμένη περιοχή και να καταγράψει τις κινήσεις του για το χρονικό διάστημα που θα επιλέξει. Επιπλέον, προσφέρει ένα πλήθος εργαλείων επεξεργασίας και ειδικών εφέ/κίνησης και είναι ιδανικό για τη δημιουργία video-tutorials.

Εικόνα 16: Επεξεργασία βίντεο με το λογισμικό Camtasia 3

Για τις ανάγκες του επιμορφωτικού υλικού στην παρούσα εργασία δημιουργήθηκαν, με το λογισμικό Camtasia, 18 εκπαιδευτικά βίντεο, τα οποία ενσωματώθηκαν στο περιβάλλον H5P προκειμένου να αποκτήσουν διαδραστικό χαρακτήρα.

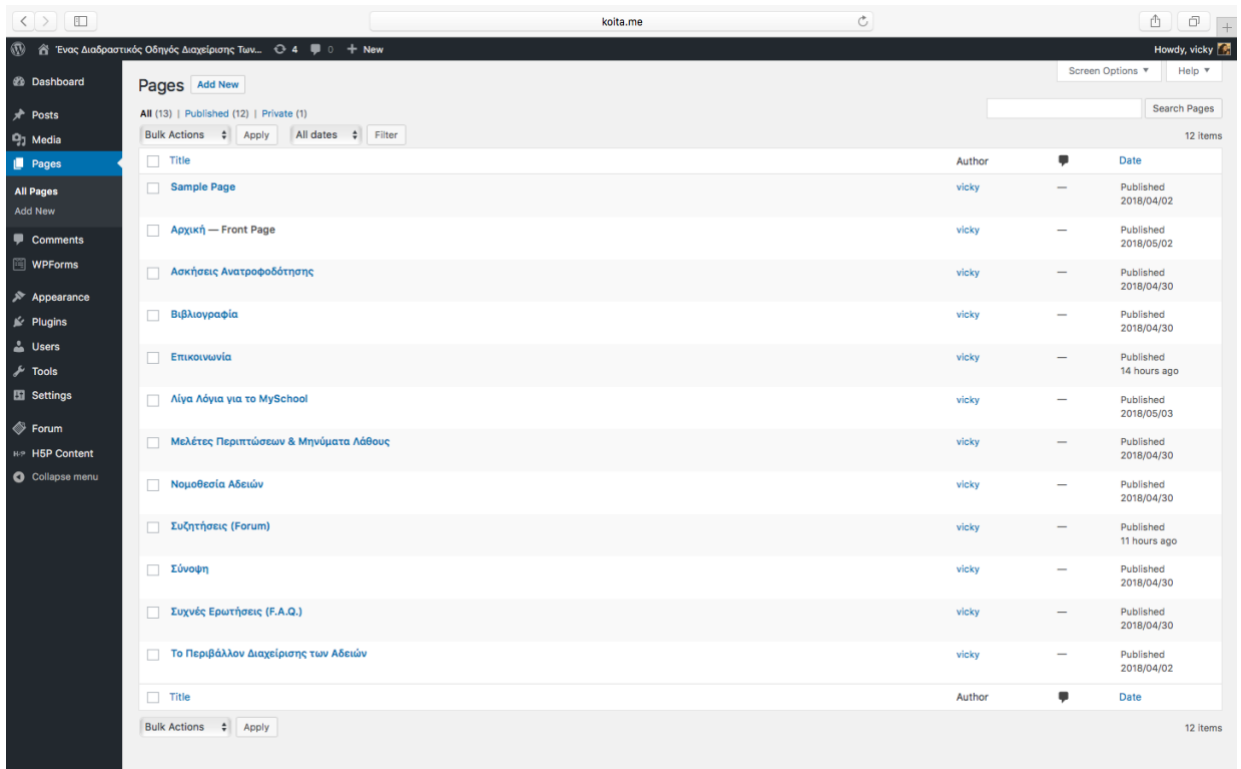
Κάθε βίντεο αντιστοιχεί σε μια υποενότητα, έτσι ώστε το εκπαιδευτικό υλικό να παρουσιάζεται κατατμημένο, γεγονός που διευκολύνει τους εκπαιδευόμενους να καθορίσουν οι ίδιοι το ρυθμό με τον οποίο θα μελετήσουν. Επιπλέον, τους ενθαρρύνει να συνεχίσουν αφού η κατατμημένη παρουσίαση ύλης τούς δίνει τη δυνατότητα να ολοκληρώνουν μικρά κομμάτια εκπαιδευτικού υλικού και να προχωρούν προς την ολοκλήρωση της μελέτης (Ματραλής, 1998).

5.4.3 Το Λογισμικό Wordpress

Όπως ήδη αναφέρθηκε, για την παρουσίαση του περιβάλλοντος επιμόρφωσης του MySchool επιλέχθηκε το Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου Wordpress (<https://wordpress.org/>), στο οποίο μπορεί να ενσωματωθεί -με τη μορφή plugin- το περιεχόμενο που δημιουργήθηκε με το εργαλείο H5P.

Το Wordpress είναι ένα λογισμικό ανοιχτού κώδικα, το οποίο δίνει τη δυνατότητα διαχείρισης οποιασδήποτε μορφής περιεχομένου στο διαδίκτυο (κείμενο, φωτογραφίες, ήχος, βίντεο κλπ.) με τον τρόπο που θέλουμε. Εκτός από τα εργαλεία H5P που ενσωματώθηκαν, η πλατφόρμα εμπλουτίστηκε με επιπλέον υλικό με τη μορφή απλού κειμένου για παροχή πληροφοριών, καθώς και με εργαλεία επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης (Forum & e-mail).

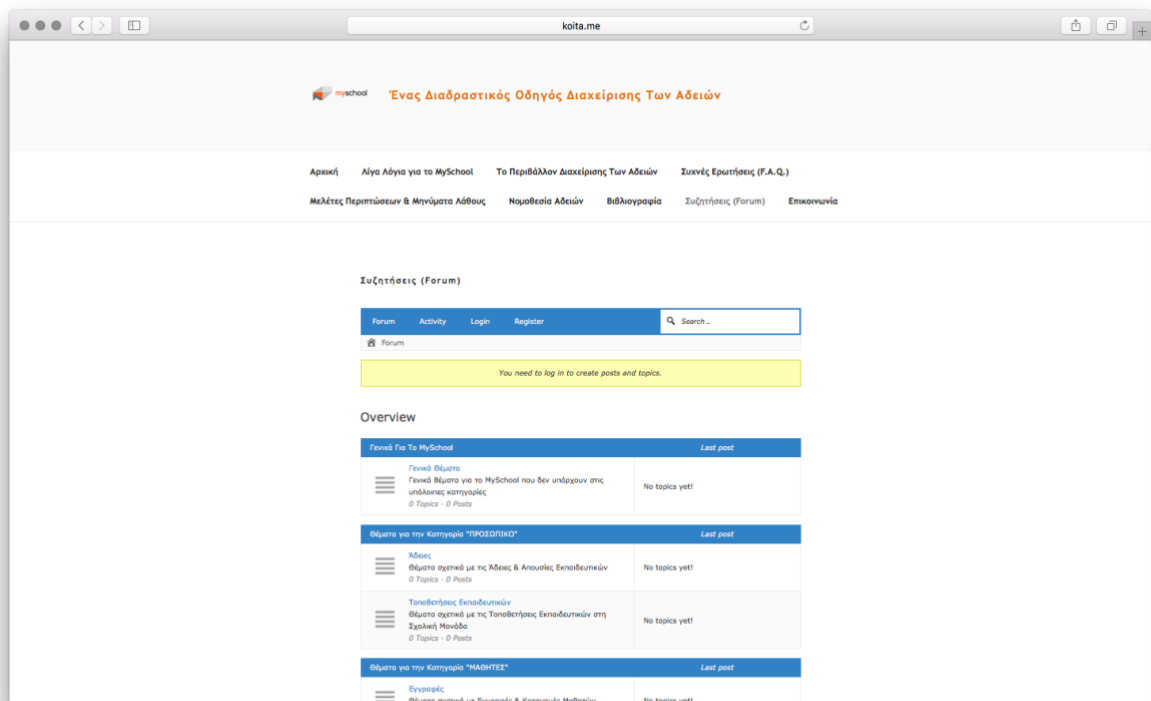
Αφού έγινε η εγκατάσταση της τελευταίας έκδοσης του Wordpress (4.9.6) ενσωματώθηκαν τα απαραίτητα plugins και δημιουργήθηκαν οι σελίδες, σύμφωνα με τις ανάγκες του επιμορφωτικού περιβάλλοντος. Το διαχειριστικό περιβάλλον του Wordpress πήρε τη μορφή που φαίνεται στην εικόνα 17:

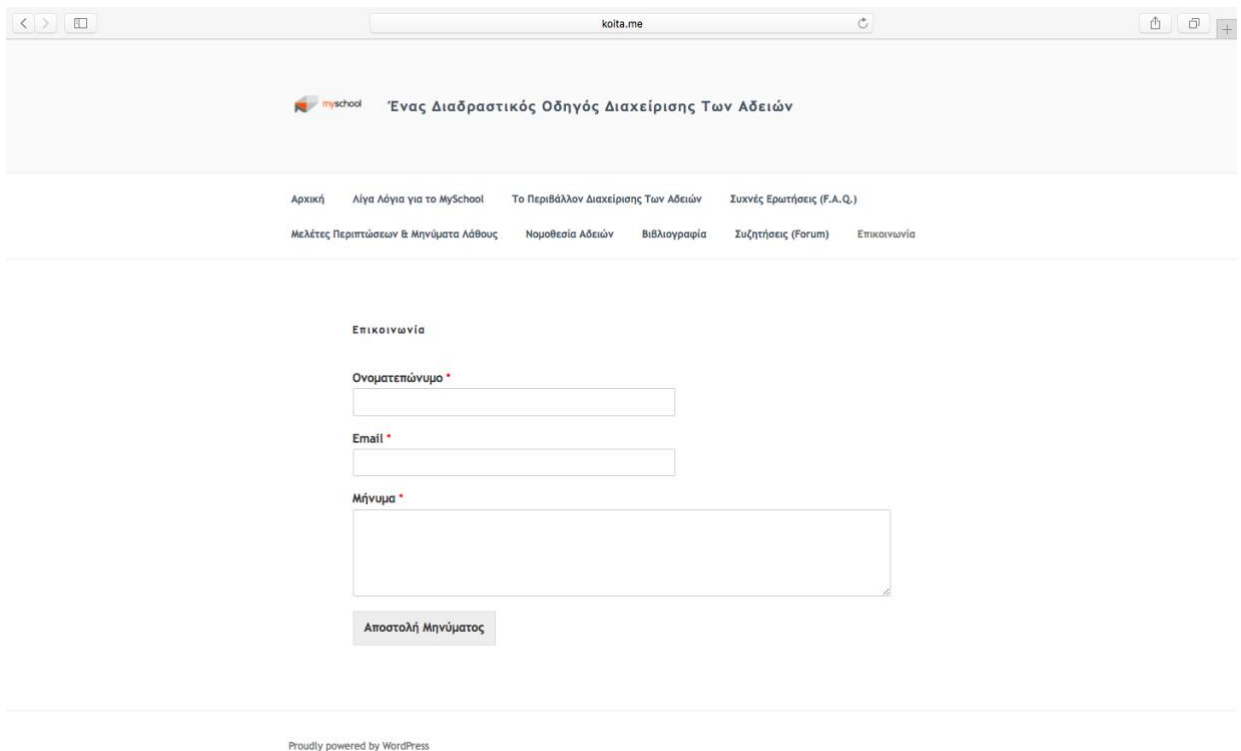
Εικόνα 17: Το διαχειριστικό περιβάλλον Wordpress για το διαδικτυακό περιβάλλον επιμόρφωσης MySchool

5.4.4 Το Εργαλείο Αλληλεπίδρασης και Επικοινωνίας

Ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να επικοινωνήσει με τον εκπαιδευτή μέσω της φόρμας επικοινωνίας, αλλά και μέσω του χώρου συζητήσεων (forum) απευθυνόμενος στον διαχειριστή. Επιπλέον, μέσω του forum δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να επικοινωνήσουν και να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους. Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να συμμετέχει σε όλες τις συζητήσεις του forum που τον ενδιαφέρουν αρκεί να γίνει μέλος της κοινότητας.

Εικόνα 18: Ο χώρος συζητήσεων (Forum) στο διαδικτυακό περιβάλλον επιμόρφωσης MySchool

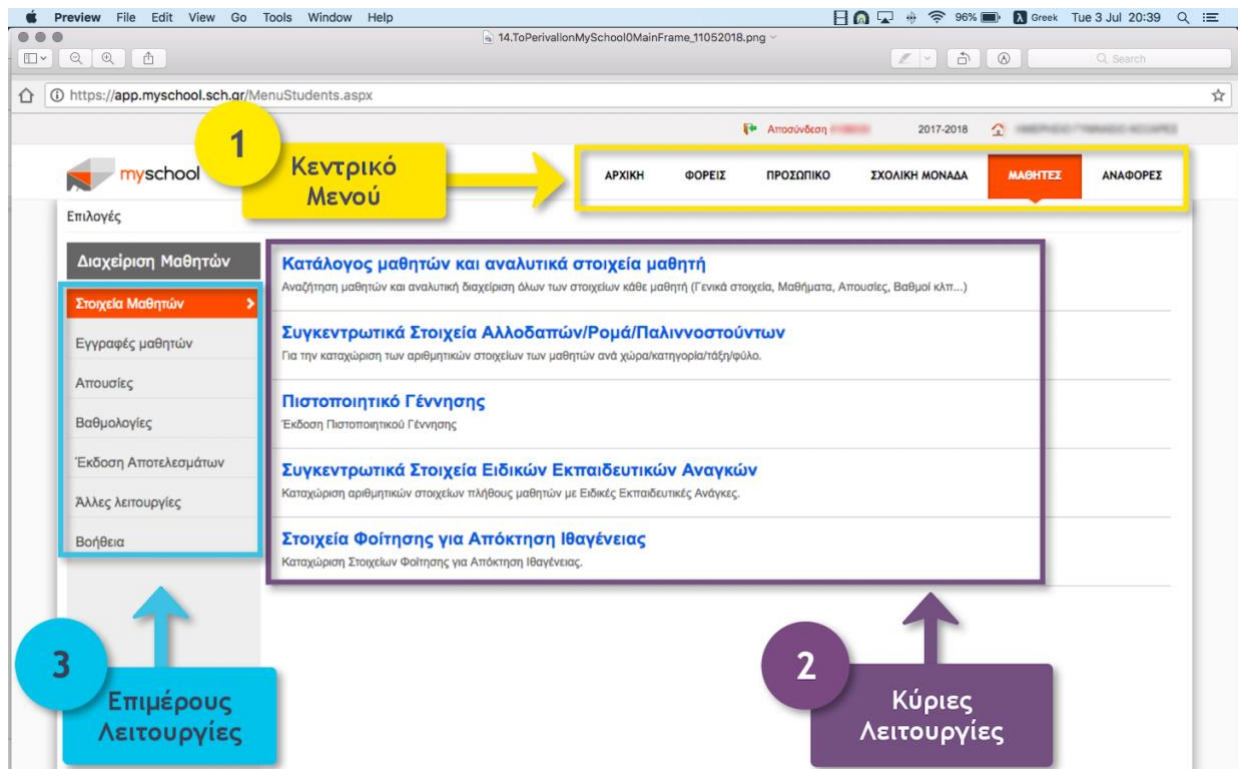

The screenshot shows a web browser window with the URL 'kolta.me'. The page title is 'Ένας Διαδραστικός Οδηγός Διαχείρισης Των Αδειών'. The navigation menu includes: Αρχική, Άλλα Λόγια για το MySchool, Το Περιβάλλον Διαχείρισης Των Αδειών, Συχνές Ερωτήσεις (F.A.Q.), Μελέτες Περιοτήσεων & Μηνύματα Λάθους, Νομοθεσία Αδειών, Βιβλιογραφία, Συζητήσεις (Forum), and Επικοινωνία. The 'Επικοινωνία' section contains a form with the following fields: 'Όνοματεπώνυμο *', 'Email *', and 'Μήνυμα *'. Below the message field is a button labeled 'Αποστολή Μηνύματος'. At the bottom of the page, it says 'Proudly powered by WordPress'.

Εικόνα 19: Η φόρμα επικοινωνίας στο διαδικτυακό περιβάλλον επιμόρφωσης MySchool

5.4.5 Επεξεργασία γραφικών και χρήση εικονιδίων

Για την επεξεργασία των γραφικών και των στιγμιότυπων (Screenshots) των οθονών χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή Preview για Mac.

Εικόνα 20: Επεξεργασία στιγμιότυπου οθόνης με το λογισμικό Preview για Mac

Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν διατίθενται δωρεάν στο <https://www.flaticon.com/> και οι φωτογραφίες στο <https://unsplash.com/>.

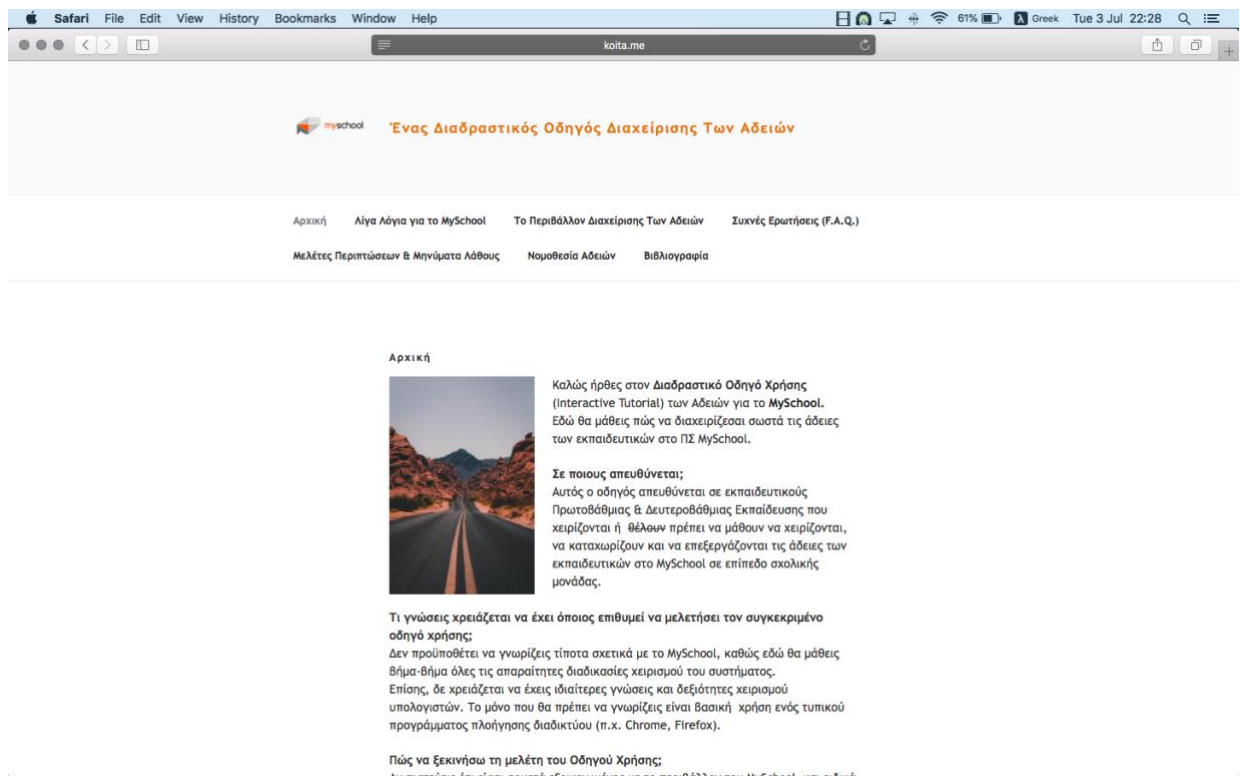
Τέλος, για το συνδυασμό των χρωμάτων στις οθόνες και στα γραφικά του υλικού χρησιμοποιήθηκαν κωδικοί χρωμάτων από το <http://www.colourpod.com/>

5.5 Το Διαδικτυακό Περιβάλλον Επιμόρφωσης για το MySchool

Το περιβάλλον επιμόρφωσης για το MySchool απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά είναι προσβάσιμο σε όλους μέσω οποιουδήποτε συμβατού φυλλομετρητή ιστού (Internet Explorer, Mozilla Firefox, Google Chrome, Safari κλπ.), στην πιο σύγχρονη έκδοσή του, στη διεύθυνση: <http://koita.me/vicky/w/>.

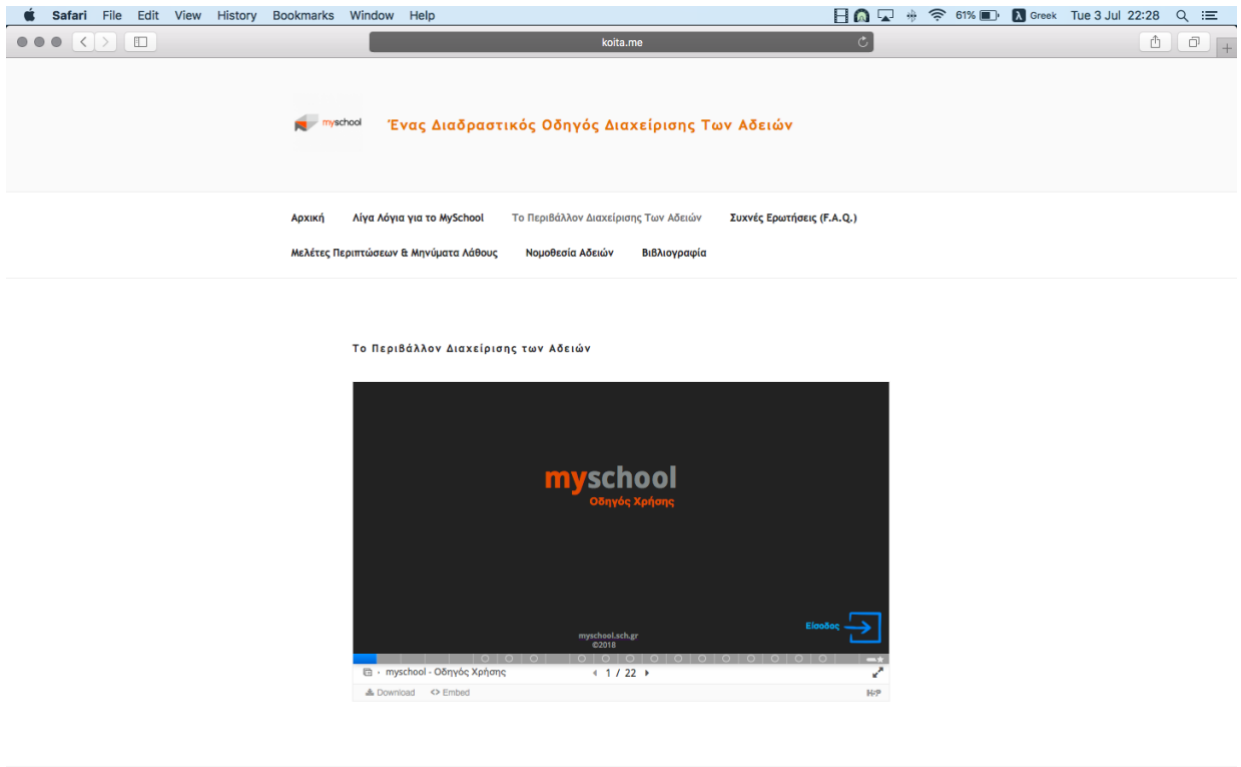
Οι βασικές οθόνες του περιβάλλοντος είναι οι εξής:

Η **Αρχική Σελίδα** που καλωσορίζει τους επισκέπτες:

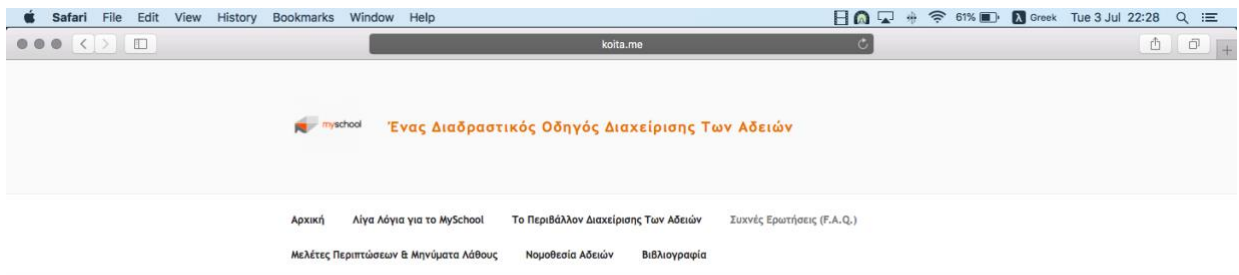
Εικόνα 21: Η αρχική σελίδα για το διαδικτυακό περιβάλλον επιμόρφωσης MySchool

Το βασικό υλικό της επιμόρφωσης βρίσκεται στο μενού “**Το Περιβάλλον Διαχείρισης των Αδειών**”:

Εικόνα 22: Η σελίδα με το βασικό εκπαιδευτικό υλικό

Η Σελίδα με τις Συχνές Ερωτήσεις (F.A.Q.):

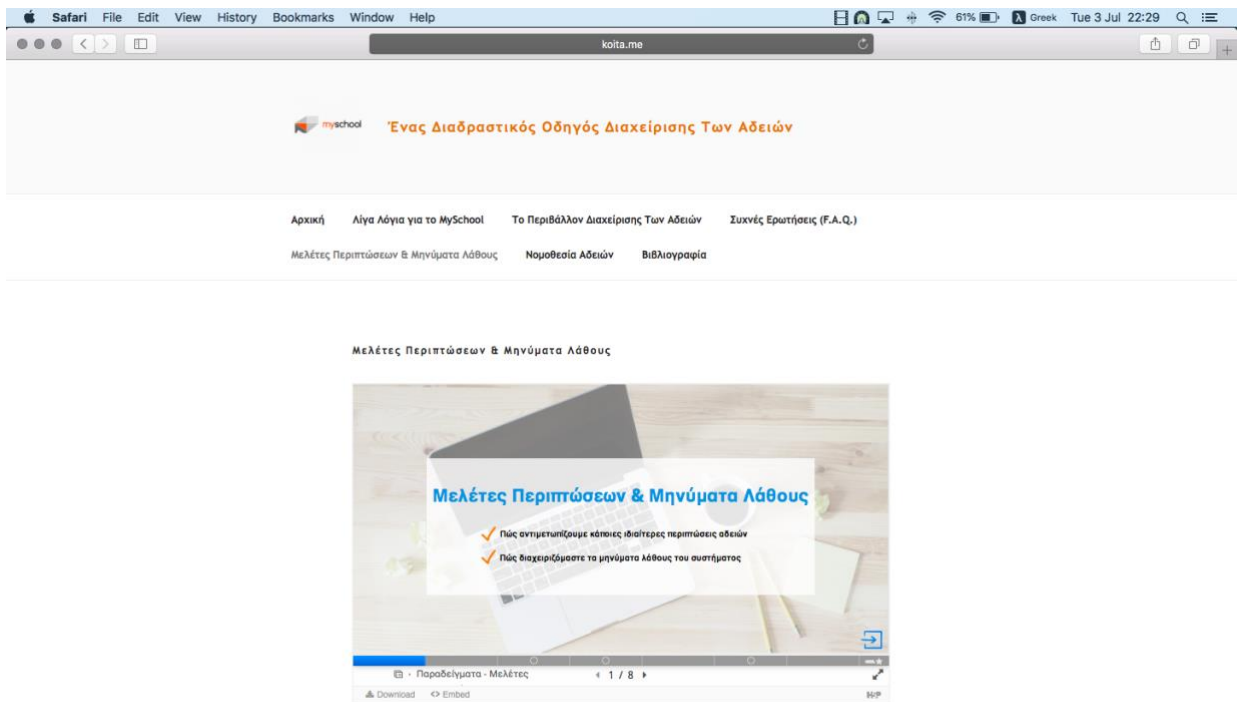

Συχνές Ερωτήσεις (F.A.Q.)

- > 1. Ποιες άδειες καταχωρούνται στο MySchool;
- > 2. Ποιες άδειες εγκρίνονται από τον διευθυντή του σχολείου;
- > 3. Ποιες άδειες εγκρίνονται από τον αρμόδιο διευθυντή εκπαίδευσης;
- > 4. Εγκρίναμε μια αιμοδοτική άδεια, όμως διαπιστώσαμε αργότερα ότι έχουμε κάνει λάθος στην ημερομηνία. Πώς μπορούμε να κάνουμε διόρθωση;
- > 5. Πώς δηλώνεται η άδεια ενός εκπαιδευτικού που υπηρετεί σε δύο ή περισσότερα σχολεία;
- > 6. Ποιες άδειες εγκρίνονται αυτόματα από το MySchool;
- > 7. Πότε χρησιμοποιούμε τον Τύπο Άδειας "Απουσία";
- > 8. Ποιες άδειες μπορούν να διαγραφούν οριστικά από το σύστημα;

Εικόνα 23: Η σελίδα με τις Συχνές Ερωτήσεις

Η Σελίδα με τις “Μελέτες Περίπτωσης - Μηνύματα Λάθους”:

Εικόνα 24: Η σελίδα με τις Μελέτες Περίπτωσης & Τα Μηνύματα Λάθους

5.6 Σύνοψη

Ο σχεδιασμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων για εξ αποστάσεως επιμόρφωση είναι μια επίπονη και χρονοβόρα διαδικασία. Απαιτεί μια σειρά από διαδικασίες και ενέργειες προκειμένου να ληφθούν υπ' όψιν όλες οι απαραίτητες παράμετροι, ώστε να μπορέσει να επιτελέσει το στόχο του. Το διαδικτυακό επιμορφωτικό υλικό “**MySchool: Ένας Διαδραστικός Οδηγός Διαχείρισης Των Αδειών**“ όπως διατίθεται στον ιστότοπο <http://koita.me/vicky/w/> αποτελεί μια πρόταση για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη συγκεκριμένη θεματική ενότητα. Για το σχεδιασμό του υιοθετήθηκαν τα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά που πρέπει να διέπει ένα εξ αποστάσεως πρόγραμμα για επιμόρφωση ενηλίκων και χρησιμοποιήθηκαν τεχνολογικά εργαλεία που ενισχύουν τη διάδραση και την αυτονομία των εκπαιδευόμενων.

Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας ενισχύει τη μαθησιακή διαδικασία και παρέχει ένα βιωματικό αυθεντικό περιβάλλον μάθησης, με σκοπό την παροχή γνώσης με έναν πιο ελκυστικό τρόπο για τους εκπαιδευόμενους. Επιπλέον, το υλικό έχει σχεδιαστεί με τρόπο ώστε να αναπληρώνει σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο βαθμό την απουσία του εκπαιδευτή. Κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται εφόσον πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις, όπως, το εκπαιδευτικό υλικό να είναι ικανό να καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του, να επεξηγεί δύσκολα σημεία και έννοιες, να τον πληροφορεί για την πρόοδό του, να δημιουργεί συνθήκες αλληλεπίδρασης και να τον ενθαρρύνει να συνεχίζει τη μελέτη του. Εξάλλου, ο Rowntree (1994) παρομοιάζει το εκπαιδευτικό υλικό με πακέτο που περιέχει έναν δάσκαλο έτοιμο να προσφέρει τη βοήθειά του, αμέσως μόλις ο εκπαιδευόμενος ανοίξει αυτό το πακέτο.

6 Η Έρευνα

6.1 Εισαγωγή

Η διεξαγωγή μιας έρευνας έχει ως αφορμή έναν προβληματισμό και προσπαθεί να απαντήσει σε ένα ή περισσότερα ερευνητικά ερωτήματα. Ο ρόλος του ερευνητή είναι να σχεδιάσει τη μεθοδολογία που θα ακολουθήσει σε σχέση με τον προβληματισμό του και σε συνάρτηση με το υπό εξέταση θέμα του. Η μεθοδολογία έρευνας αναφέρεται στις παραμέτρους που αφορούν τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις, τις τεχνικές, τα εργαλεία και τις διαδικασίες που θα επιλέξει ο ερευνητής για τη διεξαγωγή της έρευνάς του (Δημητρόπουλος, 2004). Με άλλα λόγια, μεθοδολογία έρευνας είναι η κατανόηση της ερευνητικής διαδικασίας σχετικά με το πώς θα σχεδιαστεί και πώς θα πραγματοποιηθεί μια έρευνα.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστεί όλη η διερευνητική διαδικασία που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο αυτής της εργασίας. Συγκεκριμένα στο υποκεφάλαιο 6.2 παρουσιάζεται η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας και στο υποκεφάλαιο 6.3 τα αποτελέσματά της. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα και τις προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

6.2 Η Μεθοδολογία της Έρευνας

6.2.1 Σκοπός της Έρευνας & Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση της δυνατότητας αξιοποίησης της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης στους εκπαιδευτικούς. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα επιδιώκει να καταγράψει τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το διαδικτυακό επιμορφωτικό υλικό και κατά πόσο η μελέτη του συνέβαλε στην εκμάθηση και στην κατανόηση συγκεκριμένων λειτουργιών του MySchool.

Στο πλαίσιο αυτό τα ερευνητικά ερωτήματα διαμορφώθηκαν ως εξής:

- Κατά τη γνώμη των χρηστών το εκπαιδευτικό υλικό διαθέτει ευχρηστία και ελκυστικότητα επιτρέποντας την αυτόνομη μάθηση και αποτελεσματική κατανόηση του περιεχομένου;

- Κατά τη γνώμη των χρηστών το εκπαιδευτικό υλικό λειτουργεί ενισχυτικά και ανατροφοδοτικά στις απορίες/ερωτήματα που τυχόν έχουν;

6.2.2 Είδος Έρευνας

Οι επιστημονικές έρευνες ταξινομούνται συνήθως σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τις ποσοτικές και τις ποιοτικές, ανάλογα με τον τρόπο συλλογής, επεξεργασίας και παρουσίασης των δεδομένων. Η παλαιότερη και πιο δημοφιλής κατηγορία είναι οι ποσοτικές, οι οποίες βασίζονται κυρίως στη συλλογή ερευνητικών δεδομένων που μπορούν να ποσοτικοποιηθούν και να παρουσιάσουν τα δεδομένα τους με αριθμούς σε πίνακες συχνοτήτων, έτσι ώστε να συγκριθούν με άλλα μέσω στατιστικών αναλύσεων. Οι ποιοτικές δίνουν έμφαση στις λέξεις αντί για τους αριθμούς και απαιτούν χρόνο, κριτική σκέψη και αυξημένη διανοητική και συναισθηματική ενεργητικότητα (Αθανασίου, 2007).

Στην παρούσα εργασία η απάντηση των ερωτημάτων επιχειρείται στο πλαίσιο ποιοτικής έρευνας, καθώς θεωρήθηκε καταλληλότερη αναφορικά με τη συγκέντρωση πληροφοριών και στοιχείων. Σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2008) η ποιοτική προσέγγιση επικεντρώνει στο πραγματικό περιβάλλον και επιτρέπει την εις βάθος κατανόηση, ανάλυση και ερμηνεία φαινομένων, καταστάσεων, γεγονότων και συμπεριφορών. Εξάλλου, η ποιοτική έρευνα επιδιώκει “να ανακαλύψει τις απόψεις του ερευνώμενου πληθυσμού, εστιάζοντας στις οπτικές γωνίες υπό τις οποίες τα άτομα βιώνουν και αισθάνονται τα γεγονότα” (Bird, Hammersley, Gomm, & Woods, 1999: 320). Επιπλέον, σύμφωνα με τους Ίσαρη & Πουρκό (2015) η ποιοτική μέθοδος έρευνας θεωρείται καταλληλότερη όταν το ζήτημα το οποίο μελετάμε δεν έχει διερευνηθεί.

Στο πλαίσιο αυτό, η επιλογή της ποιοτικής μεθοδολογίας έγινε επιπλέον για λόγους πρακτικούς. Σύμφωνα με τη νομοθεσία (Ν.3848/2010 (άρ.7, παρ.2) & Εγκύκλιος 149084/ΓΔ4/08-09-2017), η διαχείριση και η ορθή τήρηση του ηλεκτρονικού μητρώου είναι αποκλειστική ευθύνη του Διευθυντή της σχολικής μονάδας. Σε κάθε σχολική μονάδα, τη διαχείριση του MySchool αναλαμβάνει εκτός από τον Διευθυντή, ο Υποδιευθυντής και κάποιες φορές μπορεί να οριστεί ακόμα ένας εκπαιδευτικός - αναλόγως του εκπαιδευτικού και μαθητικού δυναμικού του σχολείου. Πολλές φορές ο εκπαιδευτικός που αναλαμβάνει το χειρισμό του MySchool είναι ο καθηγητής Πληροφορικής, όντας περισσότερο εξοικειωμένος με τα τεχνολογικά μέσα σε σχέση με άλλους, χωρίς αυτό να είναι υποχρεωτικό ή απαραίτητο. Με δεδομένα, λοιπόν, την ποικιλομορφία του υποψήφιου

πληθυσμού ως προς τις αρμοδιότητες, την ιεραρχία και το ρόλο στη χρήση του MySchool, θα καθιστούσε το σχεδιασμό μιας ποσοτικής προσέγγισης δύσκολο και αμφίβολο εγχείρημα σε αυτή την έρευνα μικρής κλίμακας που επιχειρούμε. Επιπλέον, ο προσανατολισμός στην ποιοτική έρευνα μας δίνει τη δυνατότητα να εστιάσουμε περισσότερο στα σημεία εκείνα που θα μας οδηγήσουν στην εξαγωγή ποιοτικών και αντιπροσωπευτικών συμπερασμάτων σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας.

Επί του παρόντος, λοιπόν, εστιάσαμε το ενδιαφέρον στο σχεδιασμό μιας ποιοτικής έρευνας, η οποία διεξήχθη τον Ιούνιο του 2018. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ρεθύμνου, οι οποίοι πληρούσαν συγκεκριμένα κριτήρια, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της έρευνας (βλ. κεφ. 6.2.4).

6.2.3 Εργαλεία Συλλογής Δεδομένων

Η συλλογή δεδομένων μιας έρευνας απαιτεί τη χρήση ενός εργαλείου συλλογής δεδομένων με το οποίο θα συσχετιστούν οι μεταβλητές της εργασίας. Μερικά από τα βασικά μέσα συλλογής του υλικού που χρησιμοποιούνται από τους ερευνητές είναι το ερωτηματολόγιο, η συνέντευξη, η παρατήρηση, ένα σταθμισμένο τεστ ή και συνδυασμός τους (Creswell, 2012). Μολονότι στα περισσότερα συγγράμματα μεθοδολογικού περιεχομένου η συνέντευξη και το ερωτηματολόγιο παρουσιάζονται ως διαφορετικές προσεγγίσεις, γεγονόσ που αποδίδεται κυρίως στους διαφορετικούς ερευνητικούς στόχους και αναλύσεις των αποτελεσμάτων, εν τούτοις η ιδέα είναι ακριβώς η ίδια και συνοψίζεται ως «...ο καλύτερος τρόπος για να μάθεις κάτι από κάποιον είναι να τον ρωτήσεις...» (Grawitz, 2006).

Η συνέντευξη δίνει τη δυνατότητα να αποτυπωθεί η γνώση, οι αξίες, οι προτιμήσεις, οι στάσεις και οι πεποιθήσεις ενός ατόμου, καθώς όπως χαρακτηριστικά περιγράφει ο Tuckman (1972) “παρέχει πρόσβαση σε αυτό που βρίσκεται μέσα στο κεφάλι ενός ανθρώπου”. Το ερωτηματολόγιο είναι το ουσιώδες μέσο επικοινωνίας ανάμεσα στον ερευνητή και τον ερωτώμενο. Όπως εύστοχα θέτει η Grawitz (2006), το ερωτηματολόγιο είναι το εργαλείο με το οποίο πρέπει να επιτευχθεί ο διπλός στόχος της συνέντευξης: από τη μια να παρακινήσει τον ερωτώμενο να μιλήσει και από την άλλη να αποσπάσει πληροφορίες κατάλληλες για τον ερευνητή. Το ερωτηματολόγιο πρέπει μέσω των ερωτήσεων να μεταφράζει το στόχο της έρευνας, ώστε οι απαντήσεις των ερωτώμενων να μπορούν να αναλυθούν σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο. Αντιπροσωπεύει, λοιπόν, ένα

εργαλείο που απαιτεί μεγάλη εμπειρία και βαθιά γνώση του αντικειμένου από τον ερευνητή για την ορθή επεξεργασία του και τη διεξαγωγή έγκυρων αποτελεσμάτων. Για το λόγο αυτό, προκειμένου να περιορίζονται τα περιθώρια λάθους του ερευνητή, τα ερωτηματολόγια γίνονται όλο και πιο δομημένα, οριοθετώντας τα περιθώρια ελευθερίας των ερωτώμενων (Grawitz, 2006).

Στο πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη, η συλλογή των δεδομένων και των πληροφοριών έγινε με ερωτηματολόγια με προκαθορισμένες σε αριθμό και περιεχόμενο ερωτήσεις, όπως θα γινόταν και στην περίπτωση μιας δομημένης συνέντευξης, όπου το περιεχόμενο και η διαδικασία είναι οργανωμένα εκ των προτέρων. Αυτό σημαίνει ότι η σειρά και η διατύπωση των ερωτήσεων πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα ήταν προκαθορισμένη με συγκεκριμένη σειρά, έτσι ώστε όλοι οι αποκρινόμενοι να εκτίθενται στα ίδια ακριβώς ερεθίσματα (Cohen & Manion, 1997). Επιπλέον, προκειμένου να αξιολογηθεί το επιμορφωτικό υλικό που αφορά τις λειτουργίες των αδειών προσωπικού στο MySchool, συμπεριλήφθηκαν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, έτσι ώστε οι ερωτώμενοι να τεκμηριώσουν τις απόψεις και τα επιχειρήματά τους με τον τρόπο που επιθυμούν. (Αθανασίου, 2007; Παρασκευόπουλος, 1993). Επιδίωξη της ερευνήτριας ήταν να εστιάσει στην αξιολόγηση συγκεκριμένων κριτηρίων του εκπαιδευτικού υλικού. Ως ερευνητικό εργαλείο επιλέχθηκε το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο αφού υπερτερεί σημαντικά έναντι του συμβατικού, καθώς δε δεσμεύει τον ερωτώμενο ή τον ερευνητή χρονικά ή τοπικά, είναι πιο αποτελεσματικό και γρήγορο όσον αφορά τη συλλογή και αποθήκευση δεδομένων, καθώς καταγράφονται αυτόματα σε ηλεκτρονική βάση. Ένα ακόμα πλεονέκτημα του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου είναι ότι η εισαγωγή των απαντήσεων γίνεται με ευθύνη του ερωτώμενου χωρίς να επηρεάζεται από την παρουσία του ερευνητή, ενώ ταυτόχρονα επιτυγχάνεται εξοικονόμηση πόρων (Λιναρδής, Παπαγιαννόπουλος, & Καλησπεράτη, 2011; Wright, 2005). Επιπλέον, επιλέχθηκε το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο ως πιο άμεσο, καθώς το περιορισμένο χρονικό διάστημα διεξαγωγής της έρευνας δεν επέτρεπε τη δημιουργία και το διαμοιρασμό ενός συμβατικού. Ένας ακόμα σημαντικός λόγος για την επιλογή του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου ήταν το γεγονός ότι απευθύνεται σε χειριστές ενός online πληροφοριακού συστήματος, όπως είναι το MySchool, επομένως οι ερωτώμενοι δεν θα δυσκολευτούν να χρησιμοποιήσουν το διαδικτυακό εργαλείο για την καταγραφή των απαντήσεων.

Για το σχεδιασμό και τη διατύπωση των ερωτηματολογίων λήφθηκαν υπ' όψιν οδηγίες σχετικές με την ποιοτική συνέντευξη (Mason, 2009; Robson, 2010; Ιωσηφίδης, 2008, οπ. αναφ. Ίσαρη & Πουρκός, 2015), σύμφωνα με τις οποίες οι ερωτήσεις επικεντρώθηκαν σε θέματα που αφορούν τα ερευνητικά ερωτήματα, είναι ανοικτού τύπου ώστε να επιτρέπουν στον ερωτώμενο να καταθέσει την άποψή του με το δικό του τρόπο. Επιπλέον, τα ερωτήματα διατυπώθηκαν με κατανοητό και σαφή τρόπο και έχουν σχέση με τις εμπειρίες των συμμετεχόντων σχετικά με το χειρισμό του MySchool.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δύο μέρη και περιλαμβάνει συνολικά 13 ερωτήσεις. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει έξι ερωτήσεις κλειστού τύπου δημογραφικού περιεχομένου και γενικής φύσεως σχετικά με την ιδιότητα των ερωτώμενων και την εμπειρία τους στη χρήση του MySchool. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει επτά ερωτήσεις, οι οποίες βασίζονται στις γενικές αρχές αξιολόγησης του εκπαιδευτικού υλικού και λογισμικού και στα ιδεώδη της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και εκπαίδευσης ενηλίκων (Χαρτοφύλακα, 2011; Παναγιωτακόπουλος, Πιερρακέας & Πιντέλας, 2003).

Ο σχεδιασμός του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του εργαλείου Google Forms <https://docs.google.com/forms/> και οι ερωτήσεις παρατίθενται στο Παράρτημα Ι.

6.2.4 Το δείγμα της έρευνας

Από τα βασικότερα ζητήματα του ερευνητή που θα χρησιμοποιήσει το ερωτηματολόγιο ως μέσο συλλογής των δεδομένων είναι ο αριθμός των ερωτώμενων που θα αποτελέσουν το δείγμα της έρευνας. Σε μια ποιοτική έρευνα η αντιπροσωπευτικότητα εξασφαλίζεται από την ποιοτική σύσταση της ομάδας που αποτελεί το δείγμα. Αυτό σημαίνει ότι η επιλογή των ερωτώμενων είναι σκόπιμη επιλογή του ερευνητή, ο αριθμός των ερωτώμενων είναι μικρός και θα πρέπει να περιλαμβάνει όσο το δυνατόν περισσότερες χαρακτηριστικές και τυπικές περιπτώσεις του πληθυσμού που ερευνούμε (Cohen, Manion & Morrison, 2008). Επίσης, ένα άλλο σημαντικό κριτήριο για την επιλογή των ερωτώμενων είναι η δυνατότητά μας να τους προσεγγίσουμε, να είναι δηλαδή άτομα που με –σχετική- ευκολία θα μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε και να είναι διατεθειμένοι να συνεργαστούν ώστε να αποτελέσουν το δείγμα της έρευνάς μας (Thomas & Nelson, 1996).

Κύριος στόχος της κατάλληλης δειγματοληψίας ήταν η επιλογή περιπτώσεων ικανοποιητικών σε πληροφορίες και με βιώματα στη χρήση του πληροφοριακού συστήματος MySchool. Η επιλογή έγινε ώστε η έρευνα να έχει αξία και αυτό σύμφωνα με τον Basse (1990: 29, οπ. αναφ. στο Faulkner, Swann, Baker, Bird & Carty, 1999) συμβαίνει “μόνο αν σου επιτρέπει η έρευνα να μάθεις κάτι που δεν γνώριζες προηγουμένως και επιπλέον καθήκον του ερευνητή είναι να εξασφαλίζει ότι τα δεδομένα του είναι ακριβή και αξιόπιστα”.

Όσον αφορά τον αριθμό του συνόλου των υποκειμένων του δείγματός μας πρόκειται για ένα επιλεγμένο δείγμα κατά κριτήρια (criterion sampling), καθώς τα άτομα που επιλέχθηκαν έπρεπε -για να επιτευχθούν οι στόχοι της έρευνάς μας- να πληρούν κάποια συγκεκριμένα κριτήρια, όπως:

- Κάποιοι από αυτούς να κατέχουν θέση ευθύνης (Διευθυντές/Υποδιευθυντές) στη σχολική μονάδα που υπηρετούν, καθώς όπως έχει αναφερθεί στο υποκεφάλαιο 6.2.2, η διαχείριση και η ορθή τήρηση του συστήματος MySchool είναι αποκλειστική ευθύνη του Διευθυντή της κάθε σχολικής μονάδας.
- Η πλειοψηφία του δείγματος να μην ανήκει στον κλάδο Πληροφορικής, ώστε να μη θεωρηθεί ότι είναι εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες για να μπορεί να αξιολογηθεί το εκπαιδευτικό υλικό ως προς την ευκολία χρήσης του.
- Να εμπλέκονται σε κάποιο βαθμό στη διαχείριση του MySchool, ώστε να είναι σε θέση να κρίνουν αν το εκπαιδευτικό υλικό παρέχει ουσιαστική και όχι επιφανειακή κάλυψη των λειτουργιών και των αναγκών και επιπλέον αν το εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις που προκύπτουν καθημερινά στη διαχείριση του συστήματος.

Το δείγμα αποτελείται από επτά άτομα, τέσσερις άνδρες και τρεις γυναίκες εκπαιδευτικούς και πιο συγκεκριμένα, δύο Διευθυντές σχολικών μονάδων (ένας από Πρωτοβάθμια (E2) και ένας από Δευτεροβάθμια (E5)), μια Υποδιευθύντρια Γυμνασίου (E6), ένας εκπαιδευτικός ειδικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης (E4), μια εκπαιδευτικός Πληροφορικής Δευτεροβάθμιας (E7), μια εκπαιδευτικός Γαλλικής Γλώσσας από τη Β/θμια εκπαίδευση (E3) και ένας δάσκαλος (E1). Η επιλογή του δείγματος έγινε ώστε να υπάρχει η κατάλληλη εκπροσώπηση και ικανή διαφοροποίηση των ερωτώμενων, ως προς το φύλο, την ειδικότητα, τη βαθμίδα εκπαίδευσης, τη θέση ευθύνης και το βαθμό εμπειρίας στη χρήση του MySchool. Σε κάθε ένα εκπαιδευτικό αποδόθηκε ένας κωδικός που αποτελείται από το ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

γράμμα “Ε” και έναν αύξοντα αριθμό από το 1 έως το 7 που τον αντιπροσωπεύει. Έτσι, από εδώ και στο εξής σε κάθε άποψη που παρατίθεται θα αναφέρεται ο κωδικός του εκπαιδευτικού που ανήκει.

ΚΩΔΙΚΟΣ	Φύλο	Ηλικία	Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Κλάδος Εκπαίδευσης (π.χ. ΠΕ70 - Δάσκαλος)	Θέση Ευθύνης στη Σχολική Μονάδα	Πόσο καλά πιστεύετε ότι γνωρίζετε να χειρίζεστε το MySchool;
E1	Άρρεν	41-50 ετών	A/ΘΜΙΑ	ΠΕ70	Χωρίς Θέση Ευθύνης	Χειρίζομαι καλά το MySchool - Δε χρειάζομαι συχνά βοήθεια.
E2	Άρρεν	< 40 ετών	A/ΘΜΙΑ	ΠΕ70	Διευθυντής	Χειρίζομαι καλά το MySchool - Δε χρειάζομαι συχνά βοήθεια.
E3	Θήλυ	< 40 ετών	B/ΘΜΙΑ	ΠΕ05	Χωρίς Θέση Ευθύνης	Χειρίζομαι καλά το MySchool - Δε χρειάζομαι συχνά βοήθεια.
E4	Άρρεν	41-50 ετών	B/ΘΜΙΑ	ΠΕ88	Χωρίς Θέση Ευθύνης	Χειρίζομαι πολύ καλά το MySchool - Δε χρειάζομαι σχεδόν ποτέ βοήθεια
E5	Άρρεν	> 51 ετών	B/ΘΜΙΑ	ΠΕ 04.02	Διευθυντής	Χειρίζομαι καλά το MySchool - Δε χρειάζομαι συχνά βοήθεια.
E6	Θήλυ	41-50 ετών	B/ΘΜΙΑ	ΠΕ 04.02	Υποδιευθυντής	Χειρίζομαι μέτρια το MySchool - Συχνά χρειάζομαι βοήθεια.
E7	Θήλυ	41-50 ετών	B/ΘΜΙΑ	ΠΕ86	Χωρίς Θέση Ευθύνης	Ξέρω να χειρίζομαι ελάχιστα το MySchool

Πίνακας 1 : Το δείγμα της έρευνας

6.2.5 Η ερευνητική διαδικασία

Η έρευνα έλαβε χώρα στα τέλη Ιουνίου του 2018 και πραγματοποιήθηκε, όπως ήδη αναφέρθηκε με χρήση ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου μέσω google forms (<https://docs.google.com/forms/>). Αφού επιλέχθηκε το δείγμα και συντάχθηκε το ερωτηματολόγιο ακολούθησε η αποστολή μέσω email της συνοδευτικής επιστολής μας, καθώς και του συνδέσμου για το ερωτηματολόγιο στους συμμετέχοντες. Η απάντηση στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου προϋποθέτει τη μελέτη του επιμορφωτικού υλικού, το οποίο βρίσκεται στο σύνδεσμο <http://koita.me/vicky/w>, γεγονός που σημαίνει ότι οι ερωτώμενοι δεν μπορούν να ανταποκριθούν άμεσα στην υποβολή των απαντήσεών τους. Με την ολοκλήρωση της υποβολής των απαντήσεων, αυτές αποθηκεύονται άμεσα σε μια online βάση δεδομένων κι έτσι ο ερωτώμενος δεν απαιτείται να προβεί σε άλλη διαδικασία. Οι απαντήσεις αποστέλλονται άμεσα στον ερευνητή.

6.2.6 Επεξεργασία Δεδομένων - Κωδικοποίηση

Η κωδικοποίηση και η επεξεργασία των απαντήσεων των συμμετεχόντων έγινε με την τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου. Η ανάλυση περιεχομένου (content analysis), η οποία αναφέρεται κατά κύριο λόγο σε τεκμήρια γραπτής λεκτικής επικοινωνίας έχει καθιερωθεί ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ

ως μια από τις αρτιότερες τεχνικές έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες (Berelson, 1971) και εστιάζει στη συχνότητα εμφάνισης των θεμάτων εντός του κειμένου και στους τρόπους με τους οποίους γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης. Η αναζήτηση των θεμάτων γίνεται με βάση προκαθορισμένα ερωτήματα ή κατηγορίες (Τσιώλης, 2015). Με άλλα λόγια, αποτελεί μια συστηματική τεχνική «συμπίεσης-μετατροπής» του πλήθους των λέξεων ενός κειμένου σε λιγότερες κατηγορίες περιεχομένου, οι οποίες βασίζονται σε συγκεκριμένους κανόνες κωδικοποίησης, επιτρέποντας στους ερευνητές να μελετήσουν μεγάλους όγκους δεδομένων μέσω μιας συστηματικής μεθοδολογίας. Ως μονάδα ανάλυσης στη συγκεκριμένη έρευνα θεωρήθηκε η πρόταση και ως μονάδα μέτρησης λήφθηκε υπ' όψιν το καινούριο, το ενδιαφέρον και η αξία που παρουσιάζει η ενότητα ανάλυσης ως προς το σκοπό της έρευνας, ανεξαρτήτως της συχνότητας εμφάνισης κάθε στοιχείου. Στην ποιοτική έρευνα, ακόμη και τα στοιχεία που εμφανίζονται σπανιότατα μπορεί να έχουν μεγάλη αξία σε αντίθεση με την ανάλυση περιεχομένου ποσοτικού τύπου, όπου κυρίως η συχνότητα εμφάνισης έχει αξία (Τζάνη, 2005). Τα ποιοτικά δεδομένα που προέκυψαν από τις ανοικτές ερωτήσεις ομαδοποιήθηκαν σε κατηγορίες και στη συνέχεια αναλύθηκαν βάσει της λεγόμενης 'ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου'.

Τα ερωτηματολόγια είχαν σκοπό να διερευνήσουν τις απόψεις των ερωτώμενων όσον αφορά:

- α) την καταλληλότητα του εκπαιδευτικού υλικού για την εκμάθηση του MySchool και
- β) το βαθμό ικανοποίησής τους σε σχέση με την αποτελεσματικότητα του υλικού για την εκμάθηση του MySchool.

Με άλλα λόγια να διερευνηθεί αν ο χρήστης υποβοηθείται και διευκολύνεται μέσω του εκπαιδευτικού υλικού στο να αποκτά γνώσεις, να αναπτύσσει δεξιότητες και να αυτοαξιολογείται με όσο γίνεται μικρότερη βοήθεια από τον εκπαιδευτή στη χρήση του πληροφοριακού συστήματος MySchool. Τα δύο αυτά ερωτήματα, όπως ήδη αναφέραμε, καθόρισαν τους βασικούς άξονες αξιολόγησης και μέσα από αυτούς προέκυψαν τα κριτήρια, δηλαδή τα λεπτομερή ερωτήματα του κάθε άξονα.

Στη συνέχεια ακολούθησε η κωδικοποίηση των απαντήσεων, αποδίδοντας ένα βασικό κριτήριο σε κάθε πρόταση της κάθε απάντησης. Στην έρευνά μας χρησιμοποιήσαμε κατηγοριοποίηση απόψεων των ερωτώμενων με βάση τους άξονες και τα βασικά κριτήρια της αξιολόγησης που στηρίζονται στις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης ενηλίκων. Με άλλα λόγια το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να είναι

σχεδιασμένο με τρόπο ώστε να προάγει την αλληλεπίδραση και το διάλογο με το σπουδαστή, να τον καθοδηγεί, να τον διευκολύνει και ταυτόχρονα να τον εμπνυχώνει, να τον ενθαρρύνει, να του επιτρέπει να διαχειρίζεται αυτός το χρόνο και το ρυθμό της μελέτης του.

Οι δύο άξονες που προέκυψαν, επομένως, βάσει των οποίων διαμορφώθηκαν οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου είναι οι εξής:

Παρέχει το εκπαιδευτικό υλικό τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που απαιτούνται στη διδασκαλία από απόσταση(Εμφάνιση/Κατανόηση/Αυτονομία);

Σε ποιο βαθμό το εκπαιδευτικό υλικό ικανοποιεί τους μαθησιακούς στόχους του (Μάθηση/Ανατροφοδότηση/Ενίσχυση/Κίνητρα);

Τα αντίστοιχα κριτήρια της αξιολόγησης αποδίδονται με τα επιμέρους ενδεικτικά ερωτήματα:

A1. Το εκπαιδευτικό υλικό έχει καλή εμφάνιση;

A2. Το περιεχόμενο του υλικού είναι κατανοητό (ύφος/γλώσσα γραφής);

A3. Το εκπαιδευτικό υλικό καθοδηγεί το χρήστη και επεξηγεί δύσκολα σημεία και έννοιες ώστε να μπορεί να μάθει χωρίς να χρειάζεται βοήθεια;

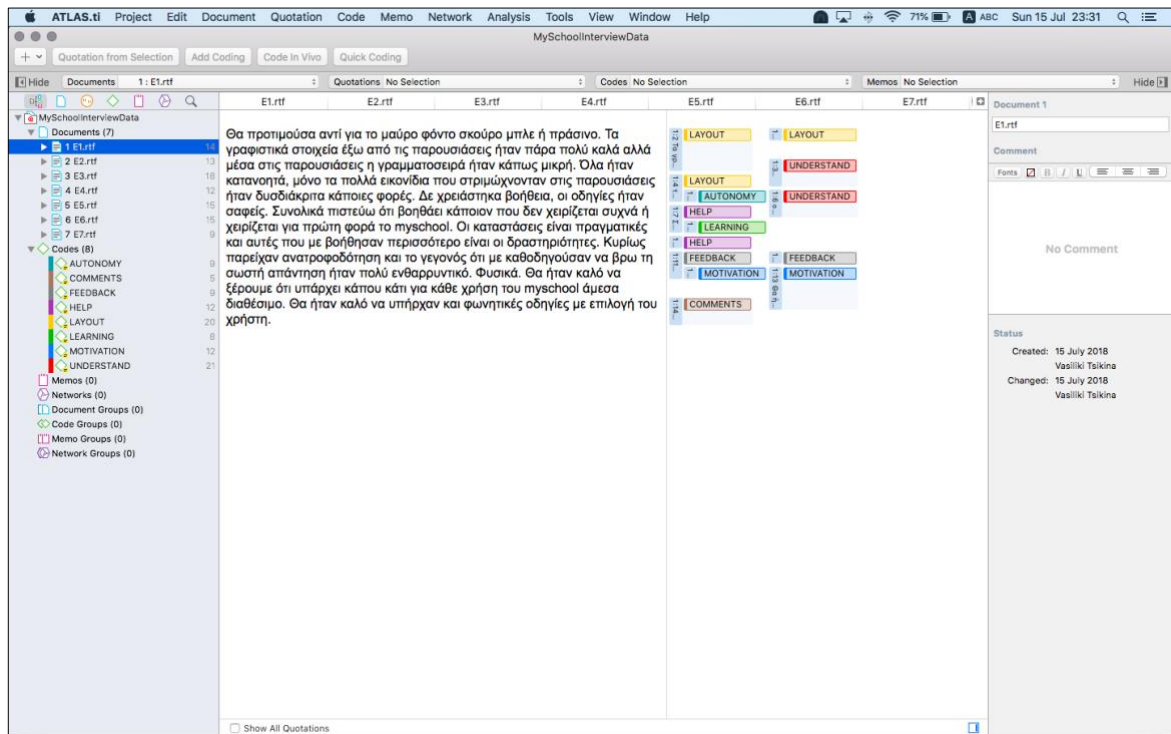
B1. Το εκπαιδευτικό υλικό συμβάλλει στη μάθηση του MySchool;

B2. Το εκπαιδευτικό υλικό παρέχει επαρκή και χρήσιμη ανατροφοδότηση;

B3. Με ποιον τρόπο το εκπαιδευτικό υλικό λειτουργεί ενισχυτικά στην εκμάθηση του MySchool;

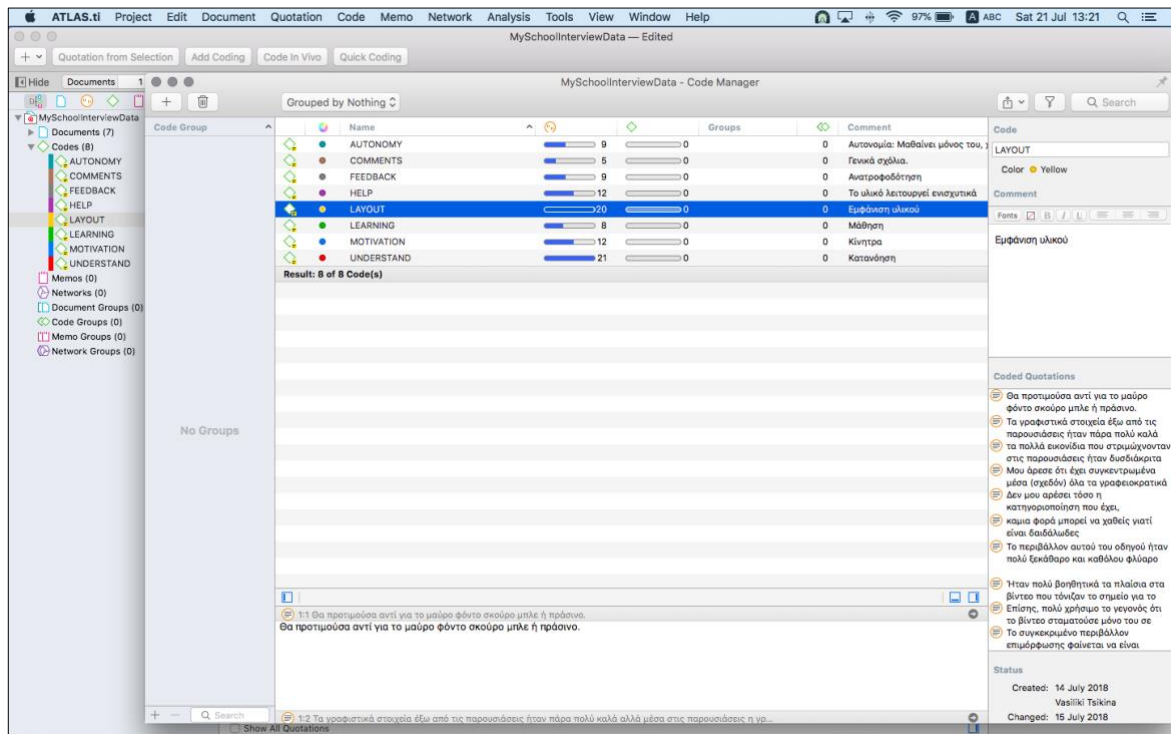
B4. Το εκπαιδευτικό υλικό διεγείρει το ενδιαφέρον του χρήστη για περαιτέρω επιμόρφωση και σε άλλες λειτουργίες του MySchool;

Για την ανάλυση του περιεχομένου των απαντήσεων χρησιμοποιήθηκε ειδικό λογισμικό (ATLAS.ti 8.2.4 για Mac). Οι απαντήσεις κάθε ερωτώμενου αποθηκεύτηκαν σε αρχείο εμπλουτισμένου κειμένου .rtf (Rich Text Format) όπου καταχωρίστηκαν στο λογισμικό και αποτέλεσαν ένα ξεχωριστό αρχείο ανάλυσης. Το λογισμικό δίνει τη δυνατότητα ταξινόμησης των αξόνων και των βασικών κριτηρίων τους, αλλά και καταμέτρησης της συχνότητας εμφάνισης του κάθε άξονα και κάθε βασικού του κριτηρίου στο σύνολο των απόψεων που διερευνούνται (Gregorio, 2009).

Εικόνα 25: Η βασική οθόνη του λογισμικού Atlas.ti

Το εξαγόμενο αποτέλεσμα δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη να «πατάει» με το ποντίκι του υπολογιστή πάνω στο κάθε κωδικό και να παίρνει ως αποτέλεσμα το σύνολο των απόψεων που έχουν γίνει για τον συγκεκριμένο κωδικό.

Εικόνα 26: Επιλογή του κωδικού “LAYOUT” και εμφάνιση των σχετικών απόψεων

Με τον τρόπο αυτό έγινε η κωδικοποίηση, η ταξινόμηση, η καταμέτρηση και η καταγραφή των αποτελεσμάτων της ανάλυσης περιεχομένου των σχολίων του κάθε άξονα και του κάθε βασικού αντικειμένου του άξονα.

Για να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος κατηγοριοποίησης των αξόνων και των βασικών αντικειμένων τους, λήφθηκαν υπόψη οι αρχές :

- α) της εξαντλητικότητας: όλες οι ενότητες ανάλυσης μπορούν να υπαχθούν στις συγκεκριμένες κατηγορίες που καθορίστηκαν
- β) της καταλληλότητας: όλες οι κατηγορίες ταιριάζουν στο σκοπό της έρευνας και στο περιεχόμενο που αναλύεται
- γ) του αμοιβαίου αποκλεισμού: μια ενότητα ανάλυσης δεν μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ταυτόχρονα σε δύο κατηγορίες (Βάμβουκας, 1998).

6.3 Αποτελέσματα Έρευνας

Στην παρούσα ενότητα θα γίνει η παρουσίαση των αποτελεσμάτων, κατά την οποία παρατίθενται οι απόψεις των ερωτώμενων ανά αντικείμενο και ανά άξονα. Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, στην ενότητα της μεθοδολογίας της έρευνας, χρησιμοποιήσαμε κατηγοριοποίηση απόψεων των ερωτώμενων με βάση τους άξονες και τα βασικά αντικείμενα της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις βασικές αρχές ΕξΑΕ και εκπαίδευσης ενηλίκων. Τα βασικά αντικείμενα ανά άξονα είναι τα εξής:

ΒΑΣΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ	
1ος άξονας: ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΟΥ	
1	ΕΜΦΑΝΙΣΗ
2	ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ
3	ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ
2ος άξονας: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΥΛΙΚΟΥ	
1	ΜΑΘΗΣΗ
2	ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ
3	ΕΝΙΣΧΥΣΗ
4	ΚΙΝΗΤΡΑ

Πίνακας 2: Τα βασικά αντικείμενα ανά άξονα

6.3.1 Η ταυτότητα του δείγματος

Το δείγμα της έρευνας, όπως ήδη αναφέρθηκε, το αποτέλεσαν επτά άτομα, όλοι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εκ των οποίων τέσσερις άνδρες και τρεις γυναίκες. Οι ηλικιακές ομάδες είναι δύο άτομα κάτω από 40 ετών, τέσσερα άτομα μεταξύ 41-50 ετών και ένας από αυτούς μεγαλύτερος από 51 ετών.

Αναφορικά με τη βαθμίδα εκπαίδευσης, δύο ανήκουν στην Πρωτοβάθμια και πέντε στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ενώ τρεις από αυτούς κατέχουν θέση ευθύνης (δύο διευθυντές και ένας υποδιευθυντής). Το επίπεδο εξοικείωσής τους με το MySchool ποικίλει, καθώς ένας δήλωσε ότι γνωρίζει ελάχιστα να χειρίζεται το MySchool, ένας δήλωσε ότι είναι μέτριος χρήστης του MySchool, τέσσερις δήλωσαν ότι συνήθως δε χρειάζονται βοήθεια και ένας δήλωσε ότι γνωρίζει να χειρίζεται πολύ καλά το MySchool.

Η ταυτότητα του δείγματος παρουσιάστηκε συνοπτικά στον Πίνακα 1 (σελ. 79).

6.3.2 Παρουσίαση - Περιγραφή του άξονα 1

Αφού παρουσιάστηκε η ταυτότητα του δείγματος ακολουθεί η ποιοτική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε από την επεξεργασία των απαντήσεων των ερωτηματολογίων (Παράρτημα II & III) πάνω στους δύο άξονες που έχουν τεθεί.

Ο 1ος άξονας αξιολόγησης αφορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού και συγκεκριμένα την εμφάνιση, την κατανόηση και την αυτονομία που παρέχει στο χρήστη. Οι απόψεις των ερωτώμενων θα παρουσιαστούν μέσα από τις αναφορές τους στα βασικά αντικείμενα αυτού του άξονα, τα οποία είναι τρία:

- α. Εμφάνιση
- β. Κατανόηση
- γ. Αυτονομία

6.3.2.1 Η εμφάνιση του εκπαιδευτικού υλικού

Η συνολική εμφάνιση του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος φαίνεται ότι ικανοποίησε τους εκπαιδευτικούς. Σε γενικές γραμμές οι εντυπώσεις τους είναι θετικές, ενώ από αισθητικής άποψης -όπως δείχνουν οι απαντήσεις- τους προσέελκυσε το ενδιαφέρον:

Η Ε7, κλάδου Πληροφορικής με ελάχιστη εξοικείωση στη χρήση του MySchool δηλώνει όσον αφορά την εμφάνιση του εκπαιδευτικού υλικού: *“Ωραία κουμπιά. Ξεκούραστο το μαύρο φόντο, ωραίοι συνδυασμοί χρωμάτων”*.

Η Ε3, κλάδου Γαλλικής με καλή γνώση χειρισμού του MySchool δηλώνει: *“Το περιβάλλον αυτού του οδηγού ήταν πολύ ξεκάθαρο και καθόλου φλύαρο. Ήταν πολύ βοηθητικά τα πλαίσια στα βίντεο που τόνιζαν το σημείο για το οποίο έκανε λόγο η οδηγία ”*.

Ο Ε4, κλάδου Γεωπονίας με πολύ καλή γνώση στο χειρισμό του MySchool δηλώνει: *“Το υλικό είναι πλήρες και το συνολικό περιβάλλον ιδιαίτερα ελκυστικό για μελέτη”*.

Ο ίδιος αναφέρει ακόμα: *“Το στοιχείο της διαδραστικότητας που υπάρχει σε πολλά σημεία το κάνει ακόμη πιο ζωντανό.”*

Ο Ε1, δάσκαλος, με καλή γνώση στο χειρισμό του MySchool, σχετικά με το σχεδιασμό, δηλώνει:” Τα γραφιστικά στοιχεία έξω από τις παρουσιάσεις ήταν πάρα πολύ καλά...”

Ο Ε2, δάσκαλος και διευθυντής στη σχολική μονάδα που υπηρετεί με καλή γνώση στο χειρισμό του MySchool δηλώνει, ως προς το περιεχόμενο: “Μου άρεσε ότι έχει συγκεντρωμένα μέσα (σχεδόν) όλα τα γραφειοκρατικά στοιχεία που μπορεί να χρειαστεί μια σχολική μονάδα”

Η Ε6, κλάδου Χημείας, υποδιευθύντρια και μέτρια χρήστης του MySchool αναφέρει: “Ήταν πολύ εύχρηστο και από αισθητικής άποψης καλό. Τα γραφιστικά στοιχεία μου άρεσαν πολύ. Τα γραφικά που υπάρχουν μέσα και τα βίντεο παρουσιάζουν με απλό και ελκυστικό τρόπο την όλη διαδικασία.”

Ο Ε5, χημικός, διευθυντής και καλός χρήστης του MySchool, δείχνει να αποστασιοποιείται από το κριτήριο της εμφάνισης του υλικού και δηλώνει:

“Δεν μου προσέελκυσε το ενδιαφέρον από αισθητικής άποψης, έχει μικρή σημασία η γραμματοσειρά και τα γραφιστικά στοιχεία. Ενδιαφέρει η λειτουργικότητα και να μην κουράζει η πολυπλοκότητά του “.

Αναφορικά με την εμφάνιση, διατυπώθηκαν και κάποιες απόψεις που δείχνουν ότι δυσκόλεψαν τους χρήστες του υλικού όσον αφορά τη γραμματοσειρά:

“...μέσα στις παρουσιάσεις η γραμματοσειρά ήταν κάπως μικρή” (Ε1).

“Ίσως το μόνο αρνητικό που παρατήρησα ήταν το γεγονός ότι στις "Μελέτες περιπτώσεων και Μηνύματα Λάθους" σε κάποια μηνύματα λάθους τα γράμματα ήταν πολύ μικρά και με δυσκόλεψαν στην ανάγνωση” (Ε6).

Τέλος, όσον αφορά την εμφάνιση, ο Ε1 ήταν ο μόνος που εξέφρασε αρνητική άποψη για την επιλογή των χρωμάτων και τα γραφιστικά στοιχεία αφού δήλωσε ότι: “Θα προτιμούσα αντί για το μαύρο φόντο σκούρο μπλε ή πράσινο. ...τα πολλά εικονίδια που στριμώχνονταν στις παρουσιάσεις ήταν δυσδιάκριτα κάποιες φορές”, η οποία έρχεται σε πλήρη αντίθεση με ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ

την άποψη της Ε7 που όπως ήδη καταγράφηκε, αναφέρει ότι: *“Ωραία κουμπιά. Ξεκούραστο το μαύρο φόντο, ωραίοι συνδυασμοί χρωμάτων”*.

Ασφαλώς, αυτές οι αντιφατικές απαντήσεις δεν μπορούν να ερμηνευτούν με κάποια λογική εξήγηση, ούτε να αποδοθούν σε κάποιο από τα γενικά χαρακτηριστικά των χρηστών, ενδεχομένως πρόκειται για άποψη που έγκειται στο πλαίσιο της αισθητικής και των προσωπικών προτιμήσεων του κάθε υποκειμένου.

6.3.2.2 Η κατανόηση του περιεχομένου του εκπαιδευτικού υλικού

Αναφορικά με το αν το εκπαιδευτικό περιβάλλον είναι κατανοητό οι απόψεις των εκπαιδευτικών μοιάζουν να είναι πολύ θετικές και δηλώνουν ομόφωνα ικανοποιημένοι:

(Ε1): *“Όλα ήταν κατανοητά, οι οδηγίες ήταν σαφείς”*.

(Ε2): *“Η γλώσσα γραφής είναι αρκετά κατανοητή. Το υλικό ήταν άκρως κατατοπιστικό”*.

(Ε3): *“Οι πληροφορίες ήταν δοσμένες με σαφήνεια. Ο συνδυασμός εικόνας και κειμένου, συγκεκριμένα απλών και σύντομων οδηγιών, έκανε τον οδηγό σαφή. Ο χρήστης κατανοεί τις περισσότερες φορές από την πρώτη προβολή του βίντεο τη διαδικασία που περιγράφεται. Δεν υπήρχε κανένα σημείο του περιεχομένου που να μου άφησε ερωτήματα. Τα βίντεο ήταν αυτά που με προσεκτική μελέτη σου παρουσιάζουν μια πλήρη εικόνα για το περιβάλλον διαχείρισης των αδειών στην πλατφόρμα”*.

(Ε4): *“Το περιεχόμενο παρουσιάζεται με τρόπο απλό, σαφή και περιεκτικό. Τόσο η γλώσσα όσο και τα σχόλια δεν αφήνουν περιθώρια για παρερμηνείες”*.

Η άποψη του εκπαιδευτικού Ε5 είναι θετική ως προς το συγκεκριμένο υλικό, όμως εκφράζει μια γενικότερη δυσπιστία και επιφύλαξη σχετικά με αντίστοιχα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, ενδεχομένως από κάποια προγενέστερη εμπειρία, καθώς όπως αναφέρει χαρακτηριστικά: *“Σε σχέση με αντίστοιχα επεξηγηματικά κείμενα ήταν αρκετά σαφές. Το ύφος και η γλώσσα γραφής ήταν κατάλληλα και προσιτά. Συνήθως αυτά τα κείμενα χαρακτηρίζονται από τη λανθασμένη αντίληψη των δημιουργών τους ότι είναι κάτι γνωστό και σχολιάζουμε ή φιλοσοφούμε περί του θέματος, με επαγγελματική διάλεκτο. Σε τέτοιες περιπτώσεις η πρακτική εφαρμογή βοηθά στην πλήρη κατανόηση και εποπτεία”*.

Η Ε6 δηλώνει απόλυτα ικανοποιημένη όσον αφορά την κατανόηση του περιεχομένου: *“Το περιεχόμενο ήταν απόλυτα κατανοητό. Η γλώσσα γραφής είναι απλή και κατανοητή τα επεξηγηματικά σχόλια πολύ κατατοπιστικά. Η ενότητα “το περιβάλλον διαχείρισης των αδειών” είναι πολύ κατατοπιστική”*.

Τέλος, η Ε7 αναφέρει: *“Ήταν όλα κατανοητά, οι συμβουλές ήταν επαρκείς”*.

6.3.2.3 Η αυτονομία του εκπαιδευτικού υλικού

Αναφορικά με το αν το εκπαιδευτικό υλικό καθοδηγεί το χρήστη και αν επεξηγεί δύσκολα σημεία και έννοιες, ώστε να μπορεί να μάθει μόνος του χωρίς να χρειάζεται βοήθεια, οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν την ικανοποίησή τους ως εξής:

(E1) & (E2): *“Δε χρειάστηκα βοήθεια”*.

(E3): *“Όχι δε χρειάζεται επιπλέον βοήθεια. Ο εν λόγω οδηγός αποτελεί μια ολοκληρωμένη παρουσίαση, είναι επαρκής και για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων αλλά και για την πραγματική χρήση των συγκεκριμένων λειτουργιών της πλατφόρμας που είναι και ο τελικός στόχος”*.

(E4): *“Δε χρειάστηκα βοήθεια καθώς οι οδηγίες και οι συμβουλές που δίνονται είναι ξεκάθαρες και στη σωστή κατεύθυνση.”*

(E5): *“Όχι ιδιαίτερα [απάντηση στην ερώτηση αν χρειάστηκε επιπλέον βοήθεια]”*.

(E6): *“Δεν χρειάστηκα κάποια βοήθεια, οι οδηγίες και οι συμβουλές ήταν επαρκείς.”*

(E7): *“...με βοήθησε η αλληλεπίδραση με τα στοιχεία του myschool γιατί δεν γνωρίζω το περιβάλλον και η απλή λεκτική περιγραφή δεν θα αρκούσε”*.

Μελετώντας τις απόψεις των χρηστών, για το συγκεκριμένο κριτήριο, ιδιαίτερη βαρύτητα θα δίναμε τόσο στις απαντήσεις των Ε6 και Ε7, καθώς πρόκειται για εκπαιδευτικούς με μέτρια και ελάχιστη αντίστοιχα εμπειρία στη χρήση του MySchool, όσο και στην απάντηση

του E4, ως ο χρήστης με τη μεγαλύτερη εμπειρία στη χρήση του συστήματος, με το σκεπτικό ότι ο τελευταίος είναι σε θέση να κρίνει κατά πόσο οι οδηγίες που δίνονται είναι ορθές και στη σωστή κατεύθυνση. Οι απαντήσεις που έδωσαν και οι τρεις είναι άκρως ενθαρρυντικές και δείχνουν ότι ο στόχος για αυτονομία του υλικού επιτεύχθηκε.

6.3.3 Παρουσίαση - Περιγραφή του άξονα 2

Ο 2ος άξονας αξιολόγησης αφορά την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού υλικού σχετικά με τη μάθηση, την ανατροφοδότηση, την ενίσχυση και τα κίνητρα που παρέχει στο χρήστη. Οι απόψεις των ερωτώμενων θα παρουσιαστούν μέσα από τις αναφορές τους στα βασικά αντικείμενα αυτού του άξονα, τα οποία είναι τέσσερα:

- α. Μάθηση
- β. Ανατροφοδότηση
- γ. Ενίσχυση
- δ. Κίνητρα

6.3.3.1 Η μάθηση του εκπαιδευτικού υλικού

Αναφορικά με το εάν το υλικό συνέβαλε στη μάθηση του MySchool οι απαντήσεις που αποτυπώθηκαν στα ερωτηματολόγια ήταν στο σύνολό τους θετικές, ενώ υπάρχει ποικιλία όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο ο καθένας θεωρεί ότι το υλικό συνέβαλε αποτελεσματικά στη μάθηση του MySchool.

Οι E1, E5 και E6 με διαφορετικά επίπεδο (καλό και μέτριο) γνώσης χειρισμού του MySchool απάντησαν ότι αυτό που τους βοήθησε να μάθουν είναι ότι το υλικό σχετίζεται με πραγματικές καταστάσεις που αντιμετωπίζουν στο ίδιο το σύστημα:

(E1): “Οι καταστάσεις είναι πραγματικές”

(E5): “...σχετίζεται με πραγματικές καταστάσεις”

(E6): “Το περιεχόμενό τους σχετίζεται με τα προβλήματα που κατά καιρούς αντιμετωπίζω στο mySchool”

Επίσης, καλοί χειριστές του συστήματος MySchool, όπως οι E2 και E3 συμφωνούν ότι το υλικό συμβάλλει στη μάθησή του:

(E2): “...συνέβαλε αρκετά στην επίλυση των προβλημάτων μου...”

(E3): “Οι επεξηγήσεις έχουν προβλέψει να καλύπτουν τις απορίες των λιγότερο εξοικειωμένων με το περιβάλλον του MySchool”.

Ο E4, πολύ καλός γνώστης του MySchool δηλώνει: “Σαφώς και το υλικό βοηθά την εκμάθηση του συγκεκριμένου κομματιού του myschool”.

Οι E6 και E7, οι λιγότερο εξοικειωμένοι χρήστες του MySchool διατυπώνουν πολύ ενθαρρυντικά μηνύματα από την εμπειρία τους στη μελέτη του υλικού:

“...ακόμα και αν κάποιος δεν γνωρίζει τη διαδικασία μπορεί να τη μάθει μέσα από αυτό”

(E6).

“Νομίζω πλέον μπορώ να βγάλω μια άδεια, παρότι δεν το έχω κάνει ποτέ στην πράξη” (E7).

6.3.3.2 Η ανατροφοδότηση του εκπαιδευτικού υλικού

Οι ερωτώμενοι, ανεξαρτήτως επιπέδου εξοικείωσης με τη χρήση του MySchool, αναφέρθηκαν στην παροχή ανατροφοδότησης με θετικά σχόλια.

Οι E7, E6 και E1, οι οποίοι έχουν διαφορετικό βαθμό εξοικείωσης με το MySchool (ελάχιστα, μέτρια και καλά αντίστοιχα) και μοναδικό κοινό χαρακτηριστικό ότι ανήκουν στην ίδια ηλικιακή ομάδα (41-50 ετών) εκφράζουν την ικανοποίησή τους με παρόμοιο τρόπο:

“Ακόμα και στην αποτυχία, τα μηνύματα ήταν ενθαρρυντικά!” (E7).

“...οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης με ενθάρρυναν να συνεχίσω τη μελέτη” (E6).

“...οι δραστηριότητες παρείχαν ανατροφοδότηση και το γεγονός ότι με καθοδηγούσαν να βρω τη σωστή απάντηση ήταν πολύ ενθαρρυντικό” (E1).

Και ο E5 όμως αναφέρει την ενθάρρυνση ως θετικό αποτέλεσμα της ανατροφοδότησης:

“...ενθαρρύνεται η περαιτέρω ενασχόληση με το αντικείμενο” (E5).

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απόψεις των E2 και E5, καθώς προσεγγίζουν τη χρησιμότητα της ανατροφοδότησης με παρόμοιο τρόπο:

“Η ανατροφοδότηση ήταν χρήσιμη, συνέβαλε στην καλύτερη κατανόηση του θέματος και μου έδωσε να καταλάβω ότι έκανα λάθος σε κάποια πράγματα που θεωρούσα δεδομένα” (E2).

“Είναι χρήσιμη για να προσδιορίζεται το επίπεδο κατανόησης...” (E5).

Το ενδιαφέρον έγκειται στο γεγονός ότι αν και πρόκειται για εκπαιδευτικούς σε διαφορετική βαθμίδα εκπαίδευσης, το γεγονός ότι κατέχουν ίδια θέση ευθύνης (διευθυντές

και οι δύο) και ότι ανήκουν στο ίδιο επίπεδο (καλό) εξοικείωσης με τη χρήση του MySchool, ίσως σχετίζεται με την κοινή άποψή τους που αφορά τη χρησιμότητα της ανατροφοδότησης.

Και η E3, στο ίδιο επίπεδο εξοικείωσης με τους E2 και E5, εξηγεί πιο συγκεκριμένα πώς η ανατροφοδότηση συνέβαλε στην κατανόηση του υλικού:

“Αυτό που μου άρεσε στις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης είναι ότι καταλάβαινες πού έπρεπε να εστιάσεις την προσοχή σου στο περιεχόμενο που είχες μόλις μελετήσει”.

Τέλος, ο E4 δηλώνει κι εκείνος ικανοποιημένος από την ανατροφοδότηση: *“Οι ασκήσεις έδιναν την απαραίτητη ανατροφοδότηση”.*

6.3.3.3 Ο ενισχυτικός ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού

Αναφορικά με το αν το εκπαιδευτικό υλικό λειτουργεί ενισχυτικά στη μάθηση του MySchool και αν ναι, με ποιον τρόπο, οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν ικανοποιημένοι και εκφράζονται με θετικά σχόλια στις διάφορες λειτουργίες που κατά τη γνώμη τους συνέβαλαν στην εκμάθηση του υλικού. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις δραστηριότητες του υλικού, καθώς, 4 από τους 7 και μάλιστα με διαφορετικό βαθμό εξοικείωσης στο MySchool, δηλώνουν ότι αυτές συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην εκμάθηση του συστήματος:

“Συνολικά πιστεύω ότι βοηθάει κάποιον που δεν χειρίζεται συχνά ή χειρίζεται για πρώτη φορά το MySchool. Αυτές που με βοήθησαν περισσότερο είναι οι δραστηριότητες” (E1).

“...περισσότερο με βοήθησαν οι ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης” (E7).

“Είναι αρκετά υποβοηθητικές οι δραστηριότητες” (E5).

“Ειδικά οι δραστηριότητες συμβάλλουν βιωματικά στην μάθηση” (E4).

Η τελευταία άποψη του E4, που έχει δηλώσει καλός γνώστης του MySchool, φαίνεται ότι επιβεβαιώνει μια προηγούμενη άποψη που είχε εκφράσει ο E5 σχετικά με τον ενισχυτικό ρόλο της πρακτικής εφαρμογής στην εκμάθηση του υλικού.

Επίσης, φαίνεται ότι και τα εκπαιδευτικά βίντεο συνέβαλαν σε μέγιστο βαθμό στην εκμάθηση του MySchool, αφού σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς:

“...ιδιαίτερα τα βίντεο ήταν πολύ χρήσιμα...” (E2).

“...πολύ χρήσιμο το γεγονός ότι το βίντεο σταματούσε μόνο του σε σημεία που έπρεπε να διαβάσουμε κάτι...” (E3).

“...περισσότερο με βοήθησαν τα εκπαιδευτικά βίντεο...” (E7).

“Ειδικά τα βίντεο και οι δραστηριότητες συμβάλλουν βιωματικά στην μάθηση” (E4).

Μια άλλη λειτουργία του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, οι συχνές ερωτήσεις (F.A.Q.) φαίνεται ότι έχουν ενισχυτικό ρόλο στην εκμάθηση του MySchool, καθώς άφησαν θετικές εντυπώσεις στους χρήστες:

“...πολύ χρήσιμο σημείο είναι η αναφορά στις συγκεκριμένες διατάξεις της νομοθεσίας στις FAQ” (E3).

“Είναι αρκετά υποβοηθητικές οι συχνές ερωτήσεις γιατί είναι καταστάλαγμα της εμπειρίας χρήσης και των συχνών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο αρχάριος χρήστης” (E5).

“Σε εμένα φάνηκε ιδιαίτερα χρήσιμη η ενότητα “Συχνές Ερωτήσεις”” (E6).

Επιπλέον, δύο εκπαιδευτικοί σχολίασαν τη λειτουργία “Μελέτες Περιπτώσεων & Μηνύματα Λάθους” ως εξής:

“οι μελέτες περίπτωσης παρουσιάζουν περιπτώσεις όχι συχνές που μπορεί όμως να παρουσιαστούν ολοκληρώνοντας το γνωστικό πακέτο που πρέπει να κατέχει ο ασχολούμενος μ' αυτό το κομμάτι” (E4).

“Σε εμένα φάνηκε ιδιαίτερα χρήσιμη η ενότητα “Μελέτες Περιπτώσεων και Μηνύματα Λάθους” (E6).

6.3.3.4 Τα κίνητρα του εκπαιδευτικού υλικού για επιπλέον επιμόρφωση

Ο τελευταίος παράγοντας που κρίνει την αποτελεσματικότητα του υλικού αφορά το γενικό ενδιαφέρον που μπορεί να διεγείρει το υλικό στους χρήστες του για περαιτέρω επιμόρφωση και σε άλλες λειτουργίες του MySchool. Οι εκπαιδευτικοί διατυπώνουν την ικανοποίησή τους από το προσφερόμενο εκπαιδευτικό υλικό και μέσα από τα σχόλιά τους εκφράζουν ομόφωνα το ενδιαφέρον τους για επιπλέον επιμόρφωση. Παρατίθενται τα σχετικά σχόλια:

“Θα ήταν καλό να ξέρουμε ότι υπάρχει κάπου κάτι για κάθε χρήση του myschool άμεσα διαθέσιμο” (E1).

“Θα ήθελα να είναι διαθέσιμο σε όλες τις λειτουργίες του Myschool για να μπορώ να το κατανοήσω καλύτερα.” (E2).

“...σίγουρα ενθαρρύνει για περαιτέρω επιμόρφωση... θα μπορούσα να πω ότι ένας τόσο ξεκάθαρος τρόπος παρουσίασης μιας τόσο πολύπλοκης πλατφόρμας όπως το myschool, σε

κάνει να νιώθεις ότι δεν είναι πια και τόσο δύσκολο να μάθεις εις βάθος τη λειτουργία της“
(E3).

“... ναι, ενθαρρύνει τη συνέχεια της μελέτης. Θεωρώ ότι μια ανάλογη παρουσίαση και σε άλλες λειτουργίες του myschool θα βοηθούσε πολύ τον εκάστοτε υπεύθυνο στο να εξοικειωθεί γρήγορα με το πρόγραμμα και να ανταποκριθεί σωστά στις απαιτήσεις του έτσι ώστε να γίνεται σωστή και πλήρης ενημέρωση του προγράμματος.” (E4).

“Η απλότητα της προσέγγισης ενθαρρύνει για ευρύτερη μελέτη. Μετά τον έλεγχο και την εμπέδωση των βασικών λειτουργιών δίνεται η δυνατότητα για διερεύνηση και άλλων λειτουργιών, που διευκολύνουν τη σχολική διαδικασία.” (E5).

“Σίγουρα ναι κίνησε το ενδιαφέρον για επιπλέον επιμόρφωση” (E6).

“Νομίζω είναι εξαιρετική ιδέα η επιπλέον επιμόρφωση σε άλλες λειτουργίες του MySchool”
(E7).

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου ζητούσε από τους εκπαιδευτικούς να καταθέσουν γενικά σχόλια, παρατηρήσεις ή προτάσεις για το περιβάλλον επιμόρφωσης, επομένως δεν εντάσσεται σε κάποιον άξονα.

Οι E1 και E7 καταθέτουν κάποιες προτάσεις όσον αφορά τη λειτουργικότητα και το περιεχόμενο του περιβάλλοντος ως εξής:

“Θα ήταν καλό να υπήρχαν και φωνητικές οδηγίες με επιλογή του χρήστη” (E1).

“Θα μου άρεσε μέσα από το περιβάλλον να μπορώ να δω τους τύπους των αδειών χωρίς να χρειαστεί να ανατρέξω σε ΦΕΚ.” (E7).

Οι E2, E5, E4 και E6 σχολιάζουν με θετικό τρόπο άμεσα ή έμμεσα το περιβάλλον στο σύνολό του, ως εξής:

“Είναι μια πολύ καλή προσπάθεια” (E2).

“Το βρίσκω θετικό και υποστηρικτικό” (E5).

“Δε νομίζω ότι χρειάζεται κάποια διαφορετική παρέμβαση” (E4).

“Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις για το περιβάλλον επιμόρφωσης” (E6).

Τέλος, η E3 μοιάζει απόλυτα ικανοποιημένη από την εμπειρία της με το υλικό:
“Το συγκεκριμένο περιβάλλον επιμόρφωσης φαίνεται να είναι αποτέλεσμα πολλής και προσεκτικής δουλειάς. Νομίζω ότι αν και δημιουργήθηκε για ακαδημαϊκούς σκοπούς θα μπορούσε να σταθεί άνετα ως ένας πραγματικός οδηγός για τους χρήστες του myschool.”

6.4 Συμπεράσματα - Προτάσεις

6.4.1 Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της ερευνητικής διαδικασίας που προέκυψαν από τη συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων δείχνουν ότι το εκπαιδευτικό υλικό που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας ικανοποίησε σε γενικές γραμμές τους χρήστες, τόσο όσον αφορά τα γενικά χαρακτηριστικά του όσο και την αποτελεσματικότητά του στην εκμάθηση του MySchool.

Η προβληματική της έρευνας επικεντρώθηκε στην αποτελεσματικότητα ενός εκπαιδευτικού υλικού σχεδιασμένο με βάση τις αρχές της ΕξΑΕ και της εκπαίδευσης ενηλίκων που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς για την επιμόρφωσή τους στο πληροφοριακό σύστημα MySchool. Η διερεύνηση των χαρακτηριστικών και της αποτελεσματικότητας του υλικού στηρίχθηκε στις αντιλήψεις και εκτιμήσεις των διευθυντικών στελεχών και των εκπαιδευτικών σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ενός μικρού δείγματος που χρησιμοποιήθηκε για τις ανάγκες της ποιοτικής έρευνας.

Οι κύριοι τομείς αναφοράς των απόψεων των ερωτηθέντων του δείγματός μας ήταν τα χαρακτηριστικά του υλικού και η αποτελεσματικότητά του στην εκμάθηση του MySchool. Η ποιοτική ανάλυση των ευρημάτων της έρευνάς μας, οδηγεί στη διατύπωση συγκεκριμένων πορισμάτων. Οι εκπαιδευτικοί του δείγματός μας, ανεξαρτήτως των γενικών χαρακτηριστικών (φύλο, ηλικία, κλάδος, βαθμίδα εκπαίδευσης), ιδιότητας (θέση ευθύνης) και βαθμού εξοικείωσης με τη χρήση του Myschool εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τη συνολική εμφάνιση του υλικού, την κατανόηση του περιεχομένου του και το βαθμό αυτονομίας που τους παρέχει. Επίσης, θεωρούν ότι το υλικό τους βοήθησε να αποκτήσουν βασικές και επιπλέον γνώσεις, τους ενθάρρυνε να συνεχίσουν τη μελέτη σε όλη την πορεία της μαθησιακής διαδικασίας και τους διέγειρε το ενδιαφέρον για περαιτέρω επιμόρφωση σε άλλες λειτουργίες του MySchool.

Με την έννοια αυτή, τα αποτελέσματα επαλήθευσαν τις επιμέρους ερευνητικές μας υποθέσεις, η ανάλυση των οποίων μας υπέδειξε ότι: Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα επιβεβαιώθηκε ότι η εμφάνιση, το περιεχόμενο και η αυτονομία αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά ενός εκπαιδευτικού υλικού που συμβάλλει στην εκμάθηση του αντικειμένου για το οποίο προορίζεται. Το υλικό φάνηκε ότι ικανοποίησε τους χρήστες καθώς, όπως ανέφεραν μεταξύ άλλων, το

περιεχόμενό του έδωσε λύσεις σε πρακτικά θέματα που συναντούν στο πληροφοριακό σύστημα MySchool και τους βοήθησε να μάθουν μέσα από τις εμπειρίες τους, επομένως σχετίζεται άμεσα με τις επιμορφωτικές τους ανάγκες. Επίσης, το εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνει τα κατάλληλα στοιχεία (π.χ. διαδραστικά βίντεο) που εξασφαλίζουν διδακτικές λειτουργίες, όπως η καθοδήγηση του χρήστη στη μελέτη του, η ενίσχυση της αλληλεπίδρασης με το υλικό και οι επεξηγήσεις σε δύσκολα σημεία και έννοιες, ώστε να μπορεί να μάθει χωρίς να χρειάζεται επιπλέον βοήθεια.

Αναφορικά με το βαθμό αποτελεσματικότητας του υλικού επιβεβαιώθηκε ότι το υλικό λειτούργησε ενισχυτικά και ανατροφοδοτικά για τους χρήστες, καθώς ο τρόπος παρουσίασης του διδακτικού υλικού και των δραστηριοτήτων κέντρισε το ενδιαφέρον τους, τους ενθάρρυνε και τους παρακίνησε να συνεχίσουν τη μελέτη τους. Επιπλέον, τα περαιτέρω δομικά στοιχεία (Συχνές ερωτήσεις, Μελέτες περίπτωσης & Μηνύματα λάθους) δημιούργησαν κίνητρα για μάθηση και προσέλκυσαν το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών για περαιτέρω επιμόρφωση στο MySchool.

Καταλήγοντας, συμπεραίνουμε ότι η εφαρμογή ενός προγράμματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ενδεχομένως να αποτελεί μια λύση για την εκμάθηση του συστήματος MySchool. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα αποδέχθηκαν θετικά τη διαδικασία επιμόρφωσής τους με τη μέθοδο της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης. Επιπλέον, όπως διαπιστώνεται από την ανάλυση των ερωτηματολογίων αξιολόγησης του εκπαιδευτικού υλικού, το επιμορφωτικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε στην παρούσα έρευνα, στο σύνολό του, ικανοποίησε τους χρήστες και δε φάνηκε να εμφανίζει λειτουργικά μειονεκτήματα, θα μπορούσε επομένως να χρησιμοποιηθεί για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην επιμόρφωση του MySchool.

6.4.2 **Περιορισμοί & Μελλοντική Έρευνα**

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας δημιουργήθηκε διαδικτυακό εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό υλικό για την επιμόρφωση στο πληροφοριακό σύστημα MySchool που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στη λειτουργία που αφορά τη διαχείριση των αδειών του προσωπικού. Στη συγκεκριμένη έρευνα έγινε προσπάθεια για διερεύνηση των απόψεων των χρηστών του MySchool που μελέτησαν το διαδραστικό επιμορφωτικό υλικό σχετικά με την ευχρηστία του και την αποτελεσματικότητά του στην εκμάθηση του εν λόγω συστήματος. Επειδή το δείγμα της έρευνας που πραγματοποιήσαμε ήταν ένα δείγμα που επιλέχθηκε με τη μέθοδο της δειγματοληψίας κριτηρίου, τα αποτελέσματα της έρευνάς μας δεν μπορούμε να τα γενικεύσουμε. Εξάλλου, το δείγμα επιλέχθηκε με σκοπό να παρέχει πληροφορίες «εις βάθος» από τις οποίες κάποιος μπορεί να μάθει πολλά σχετικά με ζητήματα κεντρικής σημασίας για το σκοπό της έρευνας (Patton 2002, οπ. αναφ. στο Ίσαρη & Πουρκός, 2015). Επιπλέον, η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου που χρησιμοποιήσαμε, δεν ενδείκνυται για την γενίκευση των αποτελεσμάτων. Για το λόγο αυτό, το σύνολο των αποτελεσμάτων της έρευνάς μας, έχει περισσότερο χαρακτήρα ενδείξεων παρά γενικεύσιμων αποτελεσμάτων.

Εκτίμησή μας είναι ότι η εργασία αυτή θα αποτελέσει έναυσμα για περαιτέρω μελέτες με συνδυασμό ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών γύρω από την υλοποίηση και χρήση εκπαιδευτικών υλικών με τη μεθοδολογία ΕξΑΕ στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Επίσης, σε μελλοντική έρευνα μπορούν να γίνουν προσθήκες στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό, καθώς είναι πλήρως επεκτάσιμο, ώστε να αφορούν το σύνολο των λειτουργιών του MySchool και να καλύπτουν τις ανάγκες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και στις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης.

6.5 Σύνοψη

Σε αυτό το κεφάλαιο αρχικά έγινε αναφορά στο σκοπό της έρευνας και στα ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν. Στη συνέχεια, παρουσιάστηκε η μέθοδος που ακολουθήθηκε προκειμένου να απαντηθούν τα ερωτήματα αυτά. Πιο συγκεκριμένα, έγινε αναφορά στην ποιοτική έρευνα, καθώς είναι το είδος της έρευνας που επιλέχθηκε στην παρούσα εργασία και εστίασαμε στο μέσο συλλογής δεδομένων, το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Παρουσιάστηκε το δείγμα της έρευνας, αποτυπώθηκε η ερευνητική διαδικασία και έγινε αναφορά στον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων με τη μέθοδο της κωδικοποίησης και το λογισμικό ATLAS.ti. Στη συνέχεια παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων, εξήχθησαν τα συμπεράσματα και αποτυπώθηκαν οι περιορισμοί και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα. Συνοψίζοντας, η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, είτε για διδακτικούς είτε για διοικητικούς σκοπούς, αποτελεί μια πολύ σημαντική προοπτική για το σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας. Απαιτεί, επομένως, μακροχρόνιο και επίπονο σχεδιασμό από εξειδικευμένη ομάδα δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού ΕξΑΕ προκειμένου να ανταποκριθεί στις πραγματικές ανάγκες των εκπαιδευτικών.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- ADEC Guiding Principles for Distance Learning and Teaching, (1999). American Distance Education Consortium.
- Afshari, M., Bakar, K., & Wong, S. (2010). Computer use by secondary school principals. *TOJET: The Turkish*, 9(3), 8–25. Ανακτήθηκε στις 15 Ιουνίου 2018 από: <https://eric.ed.gov/?id=EJ898011>
- Anastasiades, P. S., & Kotsidis, K. (2013). The Challenges of Web 2.0 for Education in Greece: A Review of the Literature. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies (IJWLTT)*, 8(4), 19-33.
- Anderson ,T., & Dron, J. (2011) . Three Generations of Distance Education Pedagogy. Ανακτήθηκε στις 15 Ιουνίου 2018, από: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/890/1663>.
- Balanskat, A., Blamire, R., & Kefala, S. (2006). The ICT Impact Report. A Review of Studies of ICT Impact on Schools in Europe. *European Schoolnet*, December (69). <https://doi.org/http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/unpan/unpan037334.pdf>
- Bangemann, M. (1994), The Europe and the global information society. Recommendations to the E.U.
- Bassey, M. (1990). “On the nature of research in education (part 1)”, *Research Intelligence*, BERA Newsletter no.36, Summer.
- Berelson, B. (1971). *Content Analysis in communication research*. New York: Hafner Publishing Company.
- Bird, M., Hammersley, M., Gomm, R., & Woods, P. (1999). *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη, Εγχειρίδιο Μελέτης*, (μτφ. Ε. Φράγκου). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- Brookfield, St. (1996). *Adult Learning: An Overview*. In: A. Tuijnman (Ed.), *International Encyclopedia of Adult Education and Training* (p. 375-380). Oxford: Pergamon.
- Caplan, D., & Graham, R. (2008). The Development of Online Courses. In T. Anderson (Ed.), *The Theory and Practice of Online Learning* (2nd ed., pp. 245-263). AU Press. Ανακτήθηκε στις 15 Ιουνίου 2018, από:

- http://biblioteca.ucv.cl/site/colecciones/manuales_u/99Z_Anderson_2008-Theory_and_Practice_of_Online_Learning.pdf
- Carter, D. (2005). Distributed practicum supervision in a managed learning environment (MLE). *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 11(5), 481–497.
<https://doi.org/10.1080/13540600500238501>
- Champaign IL: Human Kinetics.
- Cohen, L. & Manion, L. (1997) *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, Μητσοπούλου,Χ. & Φιλοπούλου, Μ. (μτφρ), Αθήνα: Έκφραση Μεταίχμιο.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Conrad, K. (2000). *Instructional Design for Web-Based Training*, HRD Press, Massachusetts.
- Coombs, P. (1968). *The World Educational Crisis*, New York: Oxford University Press.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. *Educational Research* (Vol. 4).
<https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Davies, C., (1977). *Open Learning systems for mature students*. Council for Educational Technology. Dorset
- Day, C. (2003). *Η Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών*. Αθήνα, Εκδόσεις Τυπωθήτω.
- Dewey, J. (1986). *Experience and education*. *Educational Forum*, 50(3), 242–252.
<https://doi.org/10.1080/00131728609335764>
- Faulkner, D., Swann, J., Baker, S., Bird, M., Carty, J., (1999). *Εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη*. Στο: *Εξέλιξη του παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον*. Εγχειρίδιο μεθοδολογίας. Ραυτοπούλου, Α. (μτφ). Πάτρα: ΕΑΠ
- Garrison, D.R. & Anderson, T. (2003). *E-Learning in the 21st Century: A Framework for Research and Practice*. London: Routledge Falmer
- Garrison, D.R., & Shale, D. (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education*, 1(1), 7-13.
- Grawitz, M.(2006). *Μέθοδοι των κοινωνικών επιστημών*, Τόμος Β (Επιμ. Γ. Κατερέλος). Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας.

- Gregorio, S. (2009), *Introduction to Atlas.ti Software for Qualitative Data Analysis*, London: SdG Associates.
- Griffin, C. (2006a). Η δια βίου μάθηση ως πολιτική, στρατηγική και πολιτισμική πρακτική. [Μτφρ. Γ. Α. Κουλαουζίδης]. Εκπαίδευση Ενηλίκων
- Haddad, W. D., & Jurich, S. (2002). ICT for Education: Potential and Potency. *Technology for Education. Potentials, Parameters, and Prospects*, 28–41.
- Hiemstra, R., & Sisco, B. (1990). *Individualizing instruction: Making learning personal, empowering, and successful*. San Francisco: Jossey-Bass, 1990. Ανακτήθηκε στις 13 Ιουνίου 2018 από: <http://roghiemstra.com/iiindex.html>
- Holmberg, B. (1977). *Distance Education: A Survey and Bibliography*. London: Kogan Page.
- Holmberg, B. (2002). Εκπαίδευση εξ αποστάσεως: θεωρία και πράξη. Μετάφραση: Σπύρος Πανέτσος, Αθήνα: Έλλην.
- Holmbreg, B. (1986). *Growth and structure of distance education*. London: Croom Helm. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2005.tb00259.x>
- Hui-Chun, C., Gwo-Jen, H., Chin-Chung, T., & Nian-Shing, C. (2009). An innovative approach for promoting information exchanges and sharing in a Web 2.0-based learning environment. *Interactive Learning Environments*, 17(4), 311–323.
- Jarvis, P. (2007). Οι θεμελιωτές της εκπαίδευσης ενηλίκων. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Jimoyiannis, A. & Komis, V. (2008). Examining teachers' beliefs about ICT in education: implications of a teacher preparation programme, *Teacher Development*, 11:2, 149-173, DOI: 10.1080/13664530701414779
- Keegan, D. (1986). *The foundations of distance education*. London: Croom Helm.
- Keegan, D. (1996). *Foundations of distance education (3rd Ed.)* New York, NY: Routledge.
- Keegan, D. (2000). Οι Βασικές Αρχές της Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Μτφρ. Αλ. Μελίστα. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Kilpatrick, S., Barrett, M. & Jones, T. (2003). *Defining Learning Communities*. Faculty of Education, University of Tasmania, Australia Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2018 από: <https://www.aare.edu.au/data/publications/2003/jon03441.pdf>
- Kling, R. (2000). Learning about information technologies and social change: The contribution of social informatics. *Information Society*, 16(3), 217–232 <https://doi.org/10.1080/01972240050133661>

- Knowles M. (1970). *The Modern Practice of Adult Education: Andragogy versus Pedagogy*, Association Press, New York.
- Knowles, M. S. (1978). *The Adult Learner: A Neglected Species*. 2nd Edition. Houston, Texas. Gulf Publishing Company.
- Kolb, D. A. (2006). *Experiential learning: experience as the source of learning and development*. Prentice Hall, Inc., (1984), 20–38. <https://doi.org/10.1016/B978-0-7506-7223-8.50017-4>
- Koliba, C., & Gajda, R. (2009). “Communities of practice” as an analytical construct: Implications for theory and practice. *International Journal of Public Administration*, 32(2), 97–135. <https://doi.org/10.1080/01900690802385192>
- Koulaouzides, G., & Popovic, K. (2017). *Adult Education and Lifelong Learning in Southeastern Europe*. Rotterdam,: Sense Publishers. <https://doi.org/10.1007/978-94-6351-173-5>
- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Law, N., Yuen, A. H. K., & Wong, K. (2003). ICT implementation and school leadership: Case studies of ICT integration in teaching and learning. *Journal of Educational Administration*, 41(2), 158-170.
- Lionarakis, A. (1998). Polymorphic Education: A Pedagogical framework for open and distance learning. In: A. Szucs & A. Wagner. *Universities in a Digital Era – Transformation, Innovation and Tradition – Roles and Perspectives of Open and Distance Learning*, European Distance Education Network, University of Bologna, pp. 449-505.
- Lockwood, F. (1995). *Open and distance learning today*. London: Kogan Page.
- Mayer, R.E. (2005). Principles based on social cues: Personalization, voice, and image principles. In R.E. Mayer (Ed.), *The Cambridge handbook of multimedia learning*, (pp. 201–212). Cambridge University Press.
- Mestre, L. S. (2012). Student preference for tutorial design: A usability study. *Reference Services Review*, 40(2), 258-276. doi: 10.1108/00907321211228318
- Mikropoulos, T. A. (2000), *Design, Development and Evaluation of Advanced Learning Environments. An Overall Approach*, in HERMES, *Advanced systems for teaching and learning over the World Wide Web* , B42-B52, Samos

- Mooij, T. (2004). Optimising ICT effectiveness in instruction and learning: Multilevel transformation theory and a pilot project in secondary education. *Computers and Education*, 42(1), 25–44. [https://doi.org/10.1016/S0360-1315\(03\)00063-0](https://doi.org/10.1016/S0360-1315(03)00063-0)
- Moore, M. G. (1993). Theory of transactional distance. In D. Keegan (ed.), *Theoretical principles of distance education* (pp. 22-38). New York: Routledge.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Race, P. (1999). Το εγχειρίδιο της Ανοικτής Εκπαίδευσης. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Richards, J. C. (2010). Master's Students' Challenges, Achievements, and Professional Development. *The Qualitative Report*, 15(2), 318-339. Ανακτήθηκε στις 15 Ιουνίου 2018, από: <https://nsuworks.nova.edu/tqr/vol15/iss2/6>
- Richards, J. C., Bennett, S. V., & Shea, K. T. (2007). Making Meaning of Graduate Students' and Preservice Teachers' E-Mail Communication in a Community of Practice . *The Qualitative Report*, 12(4), 639-657. Ανακτήθηκε στις 15 Ιουνίου 2018, από: <https://nsuworks.nova.edu/tqr/vol12/iss4/7>
- Robson, C. (2010). Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσο για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές. Αθήνα: Gutenberg.
- Rogers, A. (1999). Η Εκπαίδευση Ενηλίκων. (μτφ. Μ. Παπαδοπούλου & Μ. Τόμπρου). Αθήνα: Μεταίχμιο
- Rovai, A. (2001). Building classroom community at a distance: a case study, *Educational Technology Research and Development*, 49(4), 33–48.
- Rowntree, D. (1994). *Preparing materials for open, distance and flexible learning: an action guide for teachers and trainers*. London: Kogan Page.
- Rumble, G. (1989). *On-line Costs: Interactivity at a price*. Mindwave: Communication, Computers and Distance Education, Oxford: Pergamon.
- Saba, F. (2005). Critical issues in distance education: A report from the United States, *Distance Education*, 26 (2) pp. 36-68
- Sherry, L. (1996). Issues in Distance Learning. *International Journal of Educational Telecommunications*, 1 (4), pp. 337-365.
- Simonson, M. (2003). Definition of the field. *Quarterly Review of Distance Education*, 4(1), vii–viii.

- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2008). Foundations of distance education. Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.4.644>
- Singh, S. & Scholz, K. (2017). Using an e-authoring tool (H5P) to support blended learning: librarians' experience. In H. Partridge, K. Davis, & J. Thomas. (Eds.), Me, Us, IT! Proceedings ASCILITE 2017: 34th International Conference on Innovation, Practice and Research in the Use of Educational Technologies in Tertiary Education (pp. 158-162).
- Stiwinter, K. (2013). Using an interactive online tutorial to expand library instruction. Internet Reference Services Quarterly, 18(1), 15-41. doi:10.1080/10875301.2013.777010
- Stuart, L. H., Mills, A. M., & Remus, U. (2009). School leaders, ICT competence and championing innovations. Computers & Education, 53(3), 733-741.
- Sunderland, J. (2002). New Communication Practices. Identity and the Psychological Gap: The affective function of e-mail on a distance doctoral programme. Studies in Higher Education, 27:2, 233-246, DOI: 10.1080/03075070220120047
- Swanson, R., & Holton III, E. (2008). Foundations of human resource development. Ανακτήθηκε 12 Ιουνίου 2018, από <https://goo.gl/U9tFAS>
- Telem, M. (2003). Computerization of high school pedagogical administration: its effect on principal – parents interrelations: a case study. Leadership and Policy in Schools, 2 (3), 189-212.
- Tennant, M. (1997). Psychology and Adult Learning. London: Routledge.
- Thomas, J. R., & Nelson, J. K. (1996). Research methods in physical activity. Champaign IL: Human Kinetics.
- Thomas, J. R., & Nelson, J. K. (1996). Research methods in physical activity.
- Tondeur, J., van Keer, H., van Braak, J., & Valcke, M. (2008). ICT integration in the classroom: Challenging the potential of a school policy. Computers and Education, 51(1), 212–223. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2007.05.003>
- Tuckman, B. W. (1972). Conducting educational research. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Tuckman, B. W. (1972). Conducting educational research. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

- Watkins, B. L. (1991). 'A quite radical idea: The invention and elaboration of collegiate correspondence study', in B. L. Watkins and S. J. Wright (eds.). *The Foundations of American Distance Education*, pp. 1-35. Dubuque, IA: Kendal/Hunt.
- Wedemeyer, C.A. (1973). *Characteristics of Open Learning Systems*. Washington, D.C.
- Wedemeyer, C.A. (1977). 'Independent study', in A.S. Knowles (ed.). *The International Encyclopedia of Higher Education*, Boston: North eastern University.
- Wenger, E. (2010). *Communities of practice and social learning systems: The career of a concept*. *Social Learning Systems and Communities of Practice*, 179–198. https://doi.org/10.1007/978-1-84996-133-2_11
- Wright, K. B. (2005). *Researching Internet-Based Populations: Advantages and Disadvantages of Online Survey Research, Online Questionnaire Authoring Software Packages, and Web Survey Services*. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(3). <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2005.tb00259.x>
- Αγγελάκη Μ., Καλλές Δ., Τρύφωνα Ν. (2011). Ανάπτυξη ενός e-learning συστήματος για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη και Χρήση ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία», Πάτρα, 28-30 Απριλίου.
- Αθανασίου, Λ. (2007). Μέθοδοι και Τεχνικές Έρευνας στις Επιστήμες της Αγωγής. Ποσοτικές και ποιοτικές προσεγγίσεις. Ιωάννινα: Εκδόσεις ΕΦΥΡΑ.
- Αναστασιάδης, Θ. (2016) "Εξ αποστάσεως επιμόρφωση εκπαιδευτικών: μοντέλα σχεδιασμού και οργάνωσης" Στο: Γ. Σαλονικίδης (επιμ.), 4ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Κεντρικής Μακεδονίας για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στη Διδακτική Πράξη "Τεχνολογίες, Τέχνες & Πολιτισμός στην Εκπαίδευση", Τόμος Α' (σ.275-282). Θεσσαλονίκη: Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας Έρευνας & Θρησκευμάτων
- Αναστασιάδης, Θ. & Μανούσου, Ε. (2017). Η συμβολή των νέων τεχνολογιών στην επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: ζητήματα ανάπτυξης και οργάνωσης. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 9, 182-190.
- Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ Αποστάσεως. Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην
- Αναστασιάδης, Π. (2000). *Στον Αιώνα της Πληροφορίας*. Αθήνα, Λιβάνης.

- Αναστασιάδης, Π. (2006). Περιβάλλοντα Μάθησης στο Διαδίκτυο και Εκπαίδευση από Απόσταση. Στο Α. Λιοναράκης, (Επιμ.), *Ανοιχτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση: Στοιχεία θεωρίας και πράξης* (σελ. 108-143). Αθήνα: Προπομπός.
- Αναστασιάδης, Π. (2007). Οι προηγμένες μαθησιακές τεχνολογίες σύγχρονης και ασύγχρονης μετάδοσης στην υπηρεσία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης: ζητήματα σχεδιασμού και υλοποίησης συστήματος μικτής μάθησης (Blended Learning) για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της ομογένειας. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), 4ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοιχτή εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμ. Β (σ. 628-649). Αθήνα: Προπομπός.
- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ελληνόγλωσση διαπολιτισμική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Διασπορά». Στο Χατζηδάκη Α, Σπαντιδάκης Γ, Αναστασιάδης Π (Επ.), *Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση και Ηλεκτρονική Μάθηση στη Διασπορά- Σχεδιασμός και Ανάπτυξη ενός διαδικτυακού μαθησιακού περιβάλλοντος*. ΕΔΙΑΜΜΕ ΡΕΘΥΜΝΟ.
- Αναστασιάδης, Π. (2016). *Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών με τη χρήση προηγμένων μαθησιακών τεχνολογιών διαδικτύου (e-Learning)*. Από τη θεωρία στην πράξη. Αθήνα: Gutenberg
- Αναστασιάδης, Π. & Κωτσίδης, Κ. (2017). *Παιδαγωγικός Σχεδιασμός και Υλοποίηση Εξ αποστάσεως προγράμματος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών : Η Αξιοποίηση του web 2.0 στο Σύγχρονο Σχολείο* με έμφαση στη συνεργασία και την δημιουργικότητα. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοιχτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 9, 116-137
- Ανδρέου, Α.(2004) *Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*. Στο: Αναστασιάδης (επιμ.). *Δια Βίου και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας*. Πρακτικά εισηγήσεων 1ης Πανελλήνιας Δημερίδας με Διεθνή Συμμετοχή. Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- Αρβαντιτίδου, Β. (2016). *Η χρήση του ψηφιακού βίντεο μέσω διαδικτύου στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής στην περιβαλλοντική εκπαίδευση (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή)*. Δημοκρίτειο Παν/μιο Θράκης και Παν/μιο Θεσσαλίας, Κομοτηνή.

- Βάμβουκας, Μ. (1977). Τα κίνητρα και η σημασία της συνειδητοποιήσεώς τους για την επιλογή και εξάσκηση του εκπαιδευτικού επαγγέλματος. Αθήνα : Ελληνοχριστιανική αγωγή.
- Βάμβουκας, Μ. (1998). Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Βασάλα, Π. (2005). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές. Στο Α Λιοναράκης (επιμ.), Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση Θεσμοί και λειτουργίες, (σ.σ.. 53-78). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Βεργίδης, Δ. (1998). Σύγχρονες Οικονομικές και Κοινωνικές Εξελίξεις στην Ελλάδα και Ανοικτή Εκπαίδευση. Στο Βεργίδης, Δ. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Α. Μακράκης, Β. Ματραλής, Χ. Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Θεσμοί και λειτουργίες. Τόμος Α. (σελ. 95-124). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Βουλτσίδης, Π. (2013). Η Εφαρμογή Αρχών της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών. (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Αγαίου, Ρόδος.
- Γιαλή, Ε. (2017). Πληροφοριακά Συστήματα στη διοίκηση σχολικών μονάδων. Ο ρόλος του "myschool" στη διοικητική διαδικασία των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Αχαΐας.(Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- Γκάτζουλας, Ν., & Μανούσου, Ε. (2016). Εξ αποστάσεως επιμόρφωση, επαγγελματική ανάπτυξη και επαγγελματική ικανοποίηση. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 11(1), 72-87. doi:<http://dx.doi.org/10.12681/jode.9821>
- Γκορτσαλής, Χ. (2017). Ο ρόλος των ΤΠΕ και του πληροφοριακού συστήματος MySchool στη διοίκηση των σχολικών μονάδων. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- Γκουβέλη, Μ. (2014). Αξιολόγηση των Πληροφοριακών Συστημάτων στη Διοικητική Λειτουργία Σχολικών Μονάδων (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

- Δημακόπουλος, Δ. & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2011). Τ.Π.Ε και Οργάνωση – Διοίκηση σχολικών μονάδων: Αποτελέσματα μιας εμπειρικής έρευνας εστιασμένης στις απόψεις των Διευθυντών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Αχαΐας, *I-teacher*, 3, 29-42.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2004) Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας : Προς ένα συστημικό δυναμικό μοντέλο μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας. Αθήνα : Έλλην
- Δήμου, Χ. (2003). Ευέλικτο μοντέλο επιμόρφωσης εκπαιδευτικών από απόσταση, επικεντρωμένο σε ένα τεχνολογικά εξελιγμένο και ολοκληρωμένο ψηφιακό περιβάλλον μάθησης. Στο (επιμ.) Πρακτικά ΤΠΕ στην Εκπαίδευση. (697-711) Σύρος.
- Διατσίδου, Μ. (2017). Οι Απόψεις των Εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ιωαννίνων για τη Χρήση του Πληροφοριακού Συστήματος MySchool στη Διοίκηση της Σχολικής Μονάδας.(Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- Ευταξία Κ. , Βαλασίδου Α., (2018) "Ο ρόλος των Νέων Τεχνολογιών σε πρόγραμμα εξ αποστάσεως συνεργασίας και επιμόρφωσης νηπιαγωγών" Στο: Γ. Σαλονικίδης (επιμ.), 5ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Κεντρικής Μακεδονίας για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στη Διδακτική Πράξη “Τεχνολογίες, Τέχνες & Πολιτισμός στην Εκπαίδευση”, (σ.313-326). Θεσσαλονίκη: Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας Έρευνας & Θρησκευμάτων
- Θωμά, Ρ., Τζοβλά, Ε., Φαρασόπουλος, Ν. (2015). Εφαρμόζοντας το μοντέλο της ασύγχρονης και σύγχρονης μικτής μάθησης για τις ανάγκες της επιμόρφωσης των υποψηφίων Teachers 4 Europe. Στο: Α. Λιοναράκης (επιμ.), 8ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, τόμ. 2 (Α) (σ. 44- 53). Αθήνα: Ε.Δ.Α.Ε.
- Τσαρη,Φ. & Πουρκός,Μ. (2015). Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5826>
- Ιωάννου, Ν. & Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (2008). Οι ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές στη διδακτική πράξη της εκπαίδευσης ενηλίκων.10ο Συνέδριο Παιδαγωγικής Εταιρείας

Κύπρου. Ανακτήθηκε στις 13 Ιουνίου 2018 από
http://www.pek.org.cy/Proceedings_2008/pdf/o2.pdf

- Ιωσηφίδης, Θ. (2008). Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες. Αθήνα: Κριτική.
- Καραγιάννη, Γ.Κ. (2018). Η Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της Δια βίου Μάθησης (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία), Παν/μίο Αιγαίου, Ρόδος
- Καραλής, Θ. (2013). Κίνητρα και Εμπόδια για τη Συμμετοχή των Ενηλίκων στη Δια βίου Εκπαίδευση. Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ και ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.
- Κιουλάνης, Σ., Παναγιωτίδου, Α., & Βαλκάνος, Ε. (2016). Ενίσχυση της αλληλεπίδρασης σε διαδικτυακά περιβάλλοντα μάθησης μέσω εικονικών συμμετεχόντων. Στο Π. Αναστασιάδης (Επιμ.), Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών με τη χρήση προηγμένων μαθησιακών τεχνολογιών διαδικτύου (e-Learning). Από τη θεωρία στην πράξη. (σσ. 176-212). Αθήνα: Gutenberg.
- Κιουλάνης, Σ. (2007). Δημιουργία Περιβάλλοντος Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης Στην Επιμόρφωση των Θεολόγων Εκπαιδευτικών. Εμπειρική Έρευνα. (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη
- Κίστης, Δ. (2017). Τα πληροφοριακά σύστημα διοίκησης στη διοικητική λειτουργία των σχολικών μονάδων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: Η περίπτωση του ΠΣΔ Myschool στα σχολεία της περιφερειακής ενότητας Πρέβεζας.(Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- Κόκκος, Α. (1998). Αρχές Μάθησης Ενηλίκων. Στο: Ανοικτή εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων-διδασκομένων. Τόμος Β(σ.σ. 19-51). Πάτρα:ΕΑΠ.
- Κόκκος, Α. & Λιοναράκης, Α. (1998). Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Τόμος Β. Σχέσεις διδασκόντων - διδασκομένων. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κόκκος, Α. (2005). Εκπαίδευση ενηλίκων : Ανιχνεύοντας το πεδίο. Αθήνα:Μεταίχμιο.
- Κοντόση, Κ. (2014). Τα Πληροφοριακά Συστήματα Στη Διοίκηση Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης. Αξιολόγηση Ευχρηστίας του MySchool Με Ερωτηματολόγιο Ικανοποίησης Χρηστών και Τεχνολογία Eye Tracking (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα

- Κουλαουζίδης, Γ. (2012). Τα χαρακτηριστικά των φοιτητών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Στο Κόκκος, Α. & Λιοναράκης, Α. (επιμ.). Διδακτικό υλικό για την επιμόρφωση των καθηγητών-συμβούλων (ΣΕΠ) στο ΕΑΠ. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Κωστίκα, Ιωάννα Γ. (2004). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: διερεύνηση απόψεων και στάσεων των στελεχών εκπαίδευσης. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.
- Λιναρδής, Α., Παπαγιαννόπουλος, Κ., & Καλησπεράτη, Ε. (2011) Η διαδικτυακή έρευνα. Πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα και εργαλεία διεξαγωγής διαδικτυακών ερευνών. Αθήνα: Ε.Κ.Κ.Ε. Διαθέσιμο στο <http://www.ekke.gr/publications/wp/wp23.pdf>
- Λιοναράκης, Α. (1998). Ιδρύματα Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Στο Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β. & Ματραλής, Χ. (Επιμ.). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμος Α, (σσ. 143-243). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Λιοναράκης, Α. (1999). Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις; Στο: Η ανοικτή και εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (Ο.Ι.Ε.Λ.Ε.), Αθήνα.
- Λιοναράκης, Α. (2001). «Για ποια εξ αποστάσεως εκπαίδευση μιλάμε;». 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Πάτρα.
- Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: Προβληματισμοί για μία ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (σσ. 33-52). Αθήνα: Προπομπός.
- Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση- Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Λιοναράκης, Α. & Φραγκάκη, Μ. (2010). Πολυμορφικό Μοντέλο μιας Κριτικής Ηλεκτρονικής Κοινότητας Μάθησης: Μορφές και Δομικά στοιχεία μιας Ποιοτικής Νοηματοδοτημένης Μάθησης από Απόσταση. Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση. Τόμος 2, Τεύχος 1, (σσ. 29-52). Αθήνα:Κλειδάριθμος.
- Λυκουργιώτης Α. (1998-1999b). Αρθρωτό Σύστημα, στο Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης Α., Μακράκης Β., Ματραλής Χ., Ανοικτή και εξ Αποστάσεως

- Εκπαίδευση: Θεσμοί και Λειτουργίες, τ. Α΄. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 81-94.
- Μακράκης, Β. (2000). Υπερμέσα στην εκπαίδευση. Μια κοινωνικο-εποικοδομιστική προσέγγιση. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μανωλάς, Μ. (2014). Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και η Δια Βίου Μάθηση Στην Εκπαίδευση Ενηλίκων Στις Νέες Τεχνολογίες (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). ΕΚΠΑ, Αθήνα
- Μαραβέλια, Σ. (2017). Πληροφοριακά Συστήματα και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους στην Οργάνωση και Διοίκηση Σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Μελέτη περίπτωσης: Myschool. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα
- Ματραλής, Χ. (1998, 1999). Ασκήσεις αυτοαξιολόγησης. Στο: Α. Κόκκος, Α. Λιοναράκης, Χ. Ματραλής, & Χ. Παναγιωτακόπουλος, Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες, τ. Γ. (σελ. 71-104). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Ματραλής, Χ. (1998, 1999). Το έντυπο υλικό στην εκπαίδευση από απόσταση. Στο: Α. Κόκκος, Α. Λιοναράκης, Χ. Ματραλής, & Χ. Παναγιωτακόπουλος, Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες, τ. Γ. (σελ. 21-50). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Ματραλής, Χ. & Λυκουργιώτης, Α. (1998). Ιδιαίτερα εκπαιδευτικά «εργαλεία»-μέθοδοι. Στο Βεργίδης, Δ. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Α. Μακράκης, Β. Ματραλής, Χ. Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Θεσμοί και λειτουργίες. Τόμος Α. (σ.σ. 37-94). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Μαυρογιώργος, Γ. (1999) Η εκπαιδευτική μονάδα ως φορέας διαμόρφωσης και άσκησης της εκπαιδευτικής πολιτικής, στο Αθανασούλα Ρέππα, Κουτούζης Μ, Μαυρογιώργος Γ, Νιτσόπουλος Β, Χαλκιώτη, Δ. Διοίκηση εκπαιδευτικών Μονάδων: Εκπαιδευτική Διοίκηση και Πολιτική. Τόμος Α. Πάτρα: ΕΑΠ
- Μαυροειδής, Η., Γκικόσος, Ι., & Κουτσούμπα, Μ. (2014). Επισκόπηση θεωρητικών εννοιών στην εκπαίδευση από απόσταση. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 10(1), 88-100. doi:<http://dx.doi.org/10.12681/jode.9814>
- Μικρόπουλος, Τ., Κιουλάνης, Σ., Μουζάκης, Χ., Μπέλλου, Ι., Παπαχρήστος, Ν., Φραγκάκη, Μ. & Χαλκίδης, Α. (2011). Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση.

- Εγκάρσια δράση. Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών. (σσ. 112-129). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Μιχαηλίδης, Π. Γ. (2002). Αυτοσχεδιασμός: μια εναλλακτική και αιρετική προσέγγιση για την πληροφορική στα σχολεία. Στο: Δημητρακοπούλου, Α. (επιμ.) Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση: Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΤΠΕ, Ρόδος, Τόμος Α', (σσ. 501-510). Αθήνα: Εκδόσεις: Καστανιώτης.
- Μουζάκης Χ. (2006). Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων. Παραδείγματα και περιπτώσεις εφαρμογής. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ).
- Μπαρτσώκα, Κ. (2017). Οι απόψεις των διευθυντών και υποδιευθυντών για τη συμβολή των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην αποτελεσματικότερη οργάνωση και διοίκηση των σχολικών μονάδων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση Ανατολικής Αττικής.(Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Παναγιωτακόπουλος, Χ., Πιερρακέας, Χ., & Πιντέλας, Π. (2003). Το εκπαιδευτικό λογισμικό και η αξιολόγησή του. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Παπαδάκης, Σ., Βελισσάριος, Α. & Φραγκούλης, Ι. (2003). Η επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην κοινωνία της πληροφορίας με αξιοποίηση των μεθόδων της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (σ. 558- 571). Αθήνα: Προπομπός.
- Παπουτσάκης, Μ. (2018). Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης της Εκπαίδευσης και η Συμβολή τους στην Αξιολόγηση της Εκπαιδευτικής Μονάδας:Μελέτη Περίπτωσης Myschool.(Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). ΑΕΙ Πειραιά Τ.Τ., Αιγάλεω
- Παρασκευάς, Μ., Ασημακόπουλος, Γ., Τριανταφύλλου, Β., (2015). Κοινωνία της πληροφορίας. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/378>
- Παρασκευόπουλος, Ι. Ν. (1993). Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας, Τόμος Β'. Αθήνα: ο ίδιος.
- Πετράκης, Σ. (2008) Ο ρόλος και η ανάγκη επιμόρφωσης των Διευθυντών του Δημοτικού Σχολείου. Το παράδειγμα της Εύβοιας (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία), Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος

- Πιτσιάβας, Δ. & Βλαχόπουλος, Δ. (2015). Ο ρόλος των ΤΠΕ και του νέου Πληροφοριακού Συστήματος "Myschool" στη διοικητική διαδικασία των Δημοτικών Σχολείων: Η περίπτωση των Διευθυντών της Περιφερειακής Ενότητας Ημαθίας. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 8.
- Ράπτης, Α. & Ράπτη Α. (2006). Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας-ολική προσέγγιση, τόμος Α. Αθήνα: Αριστοτέλης Ράπτης.
- Σαρρή, Ε. (2017). «Δυσκολίες και εμπόδια στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης» (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία), Παν/μίο Αιγαίου, Ρόδος
- Σπητιάνου Α. (2011). Πάολο Φρέιρε 1921-1997. Η εκπαίδευση ενηλίκων ως πράξη απελευθέρωσης. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Σκίκος, Ν., Λουκά, Β., Ζωγόπουλος, Ε., Μοσχούδης, Α.(2010). «Η Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην εξ αποστάσεως Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών» Στο: Γ. Σαλονικίδης (επιμ.), 2ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Ημαθίας "Ψηφιακές και Διαδικτυακές εφαρμογές στην εκπαίδευση", (σσ 1379-1389). Νάουσα: Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων & της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ημαθίας
- Σοφός, Α., Κώστας, Α., Παράσχου, Β., (2015). Online εξ αποστάσεως εκπαίδευση. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/182>
- Σπαντιδάκης, Ι., Αναστασιάδης, Π., & Βασαρμίδου, Δ. (2013). Διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης της ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας: Το Συνδυαστικό Δυναμικό Μοντέλο Γλωσσικής Μάθησης (ΣΔΜΓΜ). Στο: Α.Λιοναράκης (Επιμ) Πρακτικά του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Αθήνα Νοέμβριος 2013, 7(4Α).
- Σπινέλλης, Δ. Βασιλάκης, Ν., Πουλούδη, Ν., Τσούμα, Ν. (2018). Έρευνα: Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Στην Ελλάδα. Επιτυχίες, Προβλήματα και ο Δρόμος Προς τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό. Αθήνα: διαNEOσις. Ανακτήθηκε 10 Ιουνίου, 2018, από https://www.dianeosis.org/2018/03/e_government_post/
- Σταματόπουλος, Κ. (2006). Βιωματική εκπαίδευση και ανάπτυξη. Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Σταχτέας, Χ. (2002). Πληροφορική στην Εκπαίδευση. Αθήνα: Τυπωθήτω

- Τανός, Η. (2014). Αναγκαιότητα εφαρμογής Νέων Τεχνολογιών κατά την άσκηση του διοικητικού έργου και καταγραφή εντυπώσεων από την χρήση του mySchool σε σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Λάρισας. Στο Κ. Δ. Μαλαφάντης, Β. Παπαδοπούλου, Σ. Αυγητίδου, Γ. Ιορδανίδης, Ι. Μπέτσας (Επιμ.), 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα», 28-30 Νοεμβρίου 2014 (σσ.1612-1624). Φλώρινα: Διάδραση.
- Τζάνη, Μ. (2005). Πανεπιστημιακές Σημειώσεις για το μάθημα «ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ», ΕΚΠΑ. Ανακτήθηκε στις 01/07/2018 από: <http://benl.primedu.uoa.gr/database1/method.pdf>
- Τζιμογιάννης, Α. (2002). Προετοιμασία του σχολείου της κοινωνίας της πληροφορίας .Προς ένα ολοκληρωμένο μοντέλο ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Σύγχρονη Εκπαίδευση, 122, 55-65
- Τζιμόπουλος, Ν. (2016). Εικονική Κοινότητα Πρακτικής για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία μαθημάτων στο Νότιο Αιγαίο. Σχεδίαση, Υλοποίηση και Αξιολόγηση (2013-2014). Στο Π. Αναστασιάδης (Επιμ.), Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών με τη χρήση προηγμένων μαθησιακών τεχνολογιών διαδικτύου (e-Learning). Από τη θεωρία στην πράξη. (σσ. 365-407). Αθήνα: Gutenberg
- Τσιώλης, Γ. (2015). Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων: διλήμματα, δυνατότητες, διαδικασίες. Στο Γ. Πυργιωτάκης & Χρ. Θεοφιλίδης (Επιμ.) Ερευνητική Μεθοδολογία στις Κοινωνικές Επιστήμες και στην Εκπαίδευση. Συμβολή στην επιστημολογική θεωρία και την ερευνητική πράξη. σσ. 473-498. Αθήνα: Πεδίο. Ανακτήθηκε στις 09/07/2018 από: <https://bit.ly/2NVMMCv>
- Φλογαίτη, Ε. & Βασάλα, Π. (2002). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.) Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Χαρτοφύλακα, Α.Μ. (2011). Η διασφάλιση ποιότητας στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης: διαμόρφωση κριτηρίων ποιότητας περιεχομένου. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Χαρτοφύλακα, Α.Μ. (2011). Η διασφάλιση ποιότητας στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης: διαμόρφωση κριτηρίων

ποιότητας περιεχομένου. *Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Ψάνη Α, Καμπούρης Α (2016). Πληροφοριακά συστήματα στην εκπαίδευση. Μελέτη περίπτωσης: αξιολόγηση του συστήματος ηλεκτρονικής διακυβέρνησης - MYSCHOOL Ανακτήθηκε 16 Ιανουαρίου 2018, από <http://oceanis.lib.puas.gr/xmlui/handle/123456789/3241>

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- Colourpod <http://www.colourpod.com/>
- Flaticon <https://www.flaticon.com/>
- H5P <https://h5p.org/>
- Techsmith <https://www.techsmith.com/>
- Unsplash ·Photos for everyone· <https://unsplash.com/>
- Wordpress <https://wordpress.org/>
- Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας
http://dipe-g-athin.att.sch.gr/pages/20_myschool.htm
- Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Έβρου
<http://www.dipe-evrou.mysch.gr/myschool/>
- ΙΤΥΕ “ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ” (<http://www.cti.gr/>)
- Κανάλι MySchool στο YouTube
<https://www.youtube.com/channel/UCtBfKVSuGOqF0-IdVD21Zbg>
- Οδηγοί Χρήσης MySchool
- <https://myschool.sch.gr/announcements>
- Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (ΠΣΔ) <http://www.sch.gr/>
- Πληροφοριακό σύστημα Myschool (<https://myschool.sch.gr/>)

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ / ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

- ΦΕΚ 1340/τ.Β'/2002 «Καθορισμός Καθηκόντων - Αρμοδιοτήτων Προϊσταμένων Εκπαίδευσης, Διευθυντών - Υποδιευθυντών, Συλλόγου Διδασκόντων»
- Ν.3848/2010 (άρ.7, παρ.2): «Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού - καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις»

- Εγκύκλιος 132524/Δ1/25-10-2012: «Αναγκαία και υποχρεωτική η καταχώριση και επικαιροποίηση στοιχείων του Ηλεκτρονικού Συστήματος Καταγραφής Μαθητικού και Εκπαιδευτικού Προσωπικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Survey)»
- Εγκύκλιος 42456/Δ1/28-03-2013: «Έναρξη δοκιμαστικής λειτουργίας νέου ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος Σχολικών Μονάδων και Διοικητικών Δομών»
- Εγκύκλιος 171490/Γ2/12-11-2013:

«1. Έναρξη Παραγωγικής Λειτουργίας νέου ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος Σχολικών Μονάδων και Διοικητικών Δομών "mySchool" για την Α/θμια Εκπαίδευση και Γυμνάσια.

2. Έναρξη πιλοτικής λειτουργίας "mySchool" για ΓΕΛ, ΕΠΑΛ, ΕΠΑΣ, Διευθύνσεις και Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης»
- Εγκύκλιος 153324/Δ1/25-09-2014: «Καθορισμός των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των Διευθυντών ή Προϊσταμένων Σχολικών Μονάδων»
- 4440/2016 (ΦΕΚ 224/τ.Α'/2016): «Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας στη Δημόσια Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, υποχρεώσεις των προσώπων που διορίζονται στις θέσεις των άρθρων 6 και 8 του Ν. 4369/2016, ασυμβίβαστα και πρόληψη των περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων και λοιπές διατάξεις»
- Εγκύκλιος 149084/ΓΔ4/08-09-2017: «Καταχώριση στοιχείων στα Πληροφοριακά Συστήματα myschool και Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης (Ο.Π.ΣΥ.Δ.)»

Παράρτημα Ι

Το Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης του Επιμορφωτικού Περιβάλλοντος

Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Επιμορφωτικού Περιβάλλοντος για το MySchool

Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Επιμορφωτικού Περιβάλλοντος για το MySchool

Αφού πλοηγηθείτε στο περιβάλλον <http://koita.me/vicky/w/> και στο υλικό που υπάρχει στις ενότητες: "Το Περιβάλλον Διαχείρισης των Αδειών", "Συχνές Ερωτήσεις", "Μελέτες Περιπτώσεων & Μηνύματα Λάθους" παρακαλώ, όπως αφιερώσετε λίγο χρόνο για να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί και αφορά την αξιολόγηση του υλικού. Αποτελείται από 7 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου για να αποτυπώσετε τις απόψεις σας. Σας ευχαριστώ θερμά για τη συμμετοχή σας.

*Required

1. Email address *

Γενικά Στοιχεία

2. Φύλο *

Mark only one oval.

- Άρρεν
 Θήλυ

3. Ηλικία *

Mark only one oval.

- < 40 ετών
 41-50 ετών
 > 51 ετών

4. Βαθμίδα Εκπαίδευσης *

Mark only one oval.

- Πρωτοβάθμια
 Δευτεροβάθμια

5. Κλάδος Εκπαίδευσης (π.χ. ΠΕ70 - Δάσκαλος)

*

6. Θέση Ευθύνης στη Σχολική Μονάδα *

Mark only one oval.

- Διευθυντής
 Υποδιευθυντής
 Χωρίς Θέση Ευθύνης

Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Επιμορφωτικού Περιβάλλοντος για το MySchool

7. Πόσο καλά πιστεύετε ότι γνωρίζετε να χειρίζεστε το MySchool; *

Mark only one oval.

- Δε γνωρίζω καθόλου να χειρίζομαι το MySchool
- Ξέρω να χειρίζομαι ελάχιστα το MySchool
- Χειρίζομαι μέτρια το MySchool - Συχνά χρειάζομαι βοήθεια.
- Χειρίζομαι καλά το MySchool - Δε χρειάζομαι συχνά βοήθεια.
- Χειρίζομαι πολύ καλά το MySchool - Δε χρειάζομαι σχεδόν ποτέ βοήθεια

Ερωτήσεις Αξιολόγησης

8. 1. Πώς σας φάνηκε το συνολικό περιβάλλον και το υλικό; Σας προσέλκυσε το ενδιαφέρον να το μελετήσετε από αισθητικής άποψης; Τι σας άρεσε περισσότερο και τι λιγότερο; (Σχολιάστε για παράδειγμα τη γραμματοσειρά, τα γραφιστικά στοιχεία κλπ.). *

9. 2. Υπήρχαν σημεία στο περιεχόμενο που δεν καταλάβατε; Τι σας βοήθησε περισσότερο στην κατανόηση του περιεχομένου; (π.χ. ύφος/γλώσσα γραφής, επεξηγηματικά σχόλια/ έννοιες). *

10. 3. Αισθανθήκατε ότι χρειάζεστε βοήθεια ή οι οδηγίες και οι συμβουλές ήταν επαρκείς ώστε να ολοκληρώσετε τη μελέτη και τις δραστηριότητες μόνοι σας; *

11. 4. Το υλικό σας βοήθησε να μάθετε; Σχολιάστε αν το περιεχόμενο σχετίζεται με τα πραγματικά προβλήματα και καταστάσεις που καλείστε να αντιμετωπίσετε ως χρήστες στο περιβάλλον του MySchool. Επίσης, αναφέρετε τους τρόπους που σας βοήθησαν να μάθετε περισσότερο (εκπαιδευτικά βίντεο, δραστηριότητες, συχνές ερωτήσεις, μελέτες περίπτωσης); *

Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Επιμορφωτικού Περιβάλλοντος για το MySchool

12. 5. Πώς κρίνετε την ανατροφοδότηση που έδιναν οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης; Σας ενθάρρυναν ή σας επιβράβευαν σε τέτοιο βαθμό ώστε να θέλετε να συνεχίσετε τη μελέτη σας στο υλικό; *

13. 6. Ο τρόπος παρουσίασης του υλικού σας κίνησε το ενδιαφέρον για επιπλέον επιμόρφωση σε άλλες λειτουργίες του MySchool; *

14. 7. Έχετε κάποιες άλλες παρατηρήσεις ή σχόλια για το περιβάλλον επιμόρφωσης; *

Powered by
 Google Forms

Παράρτημα II

Οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου βρίσκονται αναρτημένες σε αυτό το σύνδεσμο:

https://drive.google.com/file/d/1CJk_y7uyzDMufEGwIPPiU8S_sceog4Q/view?usp=sharing

